

BRUNFLO- BYGDEN

Årsskrift för Brunflo och Marieby församlingar
Brunflo och Marieby hembygdsföreningar

Årgång 44 1992

Omslagets framsida: Detalj ur målning av Per Larsson från Östra Höle, Rengsjö, numera bosatt i Stockholm. Målningen finns i Marketenteriet på Grytans läger och kom till vintern 1945/46, då Per Larsson, även känd som Tecknar-Lasse på Aftonbladet, gjorde sin värnplikt vid A 4 i Östersund. Foto: Sven Schylberg.

Omslagets baksida: Eldgivning med kanoner på Grytans skjutfält omkring 1927–28 och Grytans läger hösten 1992 med matsalen i centrum. Foto: Sven Schylberg.

Omslag: Jan-Eric Håkansson.

ISSN 0282-8162

Tryck: BRÄCKE TRYCKERI KB 1992

BRUNFLOBYGDEN

Årsskrift utgiven av
BRUNFLO och MARIEBY KYRKORÅD
BRUNFLO och MARIEBY HEMBYGDSFÖRENINGAR

Redaktionen:
Sven Schylberg, Helge Hemmingsson
Eva Heijdenberg, John Ekberg
Karl Kristianssaon, Thorsten Stjärnered
Dagmar Eriksson och Bertil Hemmingsson

1993 JUBELÅR

SVENSKA KYRKAN

I jublande, uppriktig glädje

De höll samman och möttes varje dag troget i templet, och i hemmen bröt de brödet och höll måltid med varandra i jublande, uppriktig glädje. (Apg. 2:46)

Det låter inte särskilt tråkigt att tillhöra kyrkan, om vi får tro Lukas och hans reportage från den första kristna församlingen. Där finns sammanhållning och fest. Omsorg och närhet. Där fungerar gudstjänsten som en självklar mötesplats, där alla är med och de stora frågorna i livet tas på allvar. En samling, som inte blir ett självändamål utan en kraftfull sändning ut i alla delar av stan. Med det man uppfattat som det glada budskapet. Man firar att Jesus Kristus hade uppstått från döden och nu har kraft att befria människor från vanmakt och missmod.

Jag drömmer om att få uppleva det här i Brunflobygden. Att många fler uppfattar värdet av vårt andliga arv och verkligen vill samlas i våra kyrkor på samma sätt. Inte som sällsynta gäster utan som ett gemensamt värdfolk som håller ihop och behöver varandra i både glädjen och sorgen. Inga anställda kan ersätta en levande församlings engagemang i böner, psalmer och nattvardsliv. Sådant smittar av sig i tro och tillbedjan. Detta att regelbundet planera in tid för gudstjänsten för sin egen del ger naturligtvis mycket av

hemkänsla och församlingsgemenskap, men dessutom fungerar det som en inbjudan till andra att få söka i samma riktning och dela samma erfarenheter.

1993 har Svenska kyrkan proklamerat som ett jubelår. Ett år, då vi tillsammans ska få samtala om det som är viktigt i våra liv. Om det vi tror på och längtar efter. Det behöver ske i öppenhet och i ärlig vilja att förstå och respektera varandra. Vi behöver mötesplatserna i och utanför kyrkan, för att kunna komma nära och vara varandras stöd.

Vem längtar inte efter en jublande, uppriktig glädje? När så mycket man hoppats på visat sig vara fjantigt, ytligt och vilseledande. Till uppriktigheten hör också att ta sig själv och sina innersta tankar på allvar. För glädjens skull kan det vara värt att erkänna sin längtan efter djup mening och våga trons äventyr. Trots alla tvivel och motbilder man känner. Utan att bry sig om vad grannar och kompisar tänker. Jubelårets budskap är frihet. Frihet för varje människa och för hela skapelsen. Världen och kyrkan förändras, men Kristus är densamme. Under jubelåret vill vi med förnyad kraft uttrycka tron på Honom — i jublande, uppriktig glädje.

Välkommen att vara med!

Thorsten Stjärnered, Din kyrkoherde

Dokumentera Din bygd!

Fotografera alla gårdar och människor som finns i Din by. Skriv namn på korten! De blir kanske ett bidrag till kommande krönikor.

Tillsammans i Heliga Ljusets kyrka

Av Barbro Modin Hedlund

Kyrkan i Torvalla finns där människor rör sig. Under några sommarveckor 1992 ordnades t.ex. musikcafé som en välkomnande sluss från torget till kyrkan. Människor har kunnat komma till en rofylld miljö, träffa nya och gamla vänner, dricka kaffe och lyssna till vacker sång och musik. Så vill kyrkan att det ska få vara – lätt att slinka in för ett besök. Och träffa både människor och Gud. En av dem som tittat in och upptäckt vad kyrkan har att ge är Barbro Modin Hedlund, som här berättar om hur hon upplevt den nya kyrkan. Hon ger sedan en detaljrik och mycket personlig skildring av ett tillsammansläger för stora och små, som inledde höstens verksamhet, och bra beskriver hur kyrkan vill vara en samlingspunkt för alla åldrar.

Underbar bukett

Gudstjänsterna är mycket konstnärligt gestaltade och fyllda av andligt liv. Det är en höjdpunkt att få gå till gudstjänst en söndagskväll kl. 18. Att få ta med sig tryggheten och friden in i kvällen och natten. Vilken underbar start på en vecka! Vid kyrkkaffet utspinner sig många fina samtal.

De söndagar vi inte har familjegudstjänst erbjuds barnen söndagsskola. Sånggudstjänst, kvällsgudstjänst och nattvardsgudstjänst njuter vi som blomstren i en underbar bukett. Vid speciella högtider är kyrkan överfull, ända ut till ytterdörrarna. Kyrkan i Torvalla har blivit en träffpunkt, ett andra hem för många. Och hit är alla hjärtligt välkomna!

Tillsammans i Hålland

Sista helgen i augusti åkte vi för andra året på ett Tillsammansläger på Hållandsgården. Där nya och gamla föreningsmedlemmar, stora som små, fick möjlighet att lära känna varandra under trivsamma former. Vi började med en stund vid kvällsbordet. Därefter undervisade kyrko-

herde Sören Magnusson oss under temat ”Orkar Gud höra på oss?”. Efter undervisningen hade vi gruppsamtal runt temat och andra frågor. T.ex. håller vår böneiver på att tona bort? Hur kan Han lära dig bedja, om inte genom nöd? Hur får vi större omsorg om varandra och samtidigt en större öppenhet för människorna utanför kyrkan?

Personligen kunde jag inte förstå titeln ”Orkar Gud höra på oss?” förrän jag läst första kapitlet i boken ”Natten är mitt ljus” av Wilfrid Stinissen. Sören nämnde den boken flera gånger och den är verkligen intressant. Jag förstår nu och inser att en människa som provas hårt kan känna sig övergiven av Gud, att Gud känns helt försvunnen. Men efter natten (prövningen) kommer ljuset, både i naturens rytm och i den andliga utvecklingen.

Det kinesiska (eller var det det japanska?) språket har samma tecken för kaos och hopp. I kaos är Gud som närmast. När man är där nere i mörkret och tyngden, fylld av smärta och vanmakt, utan hopp, utan framtid, utan liv. Antingen känns man som död eller också är allt kaos. Men det är ju i den situationen som man är riktigt levande. Som man verkligen lever, trots smärtan! Det är också då som Gud är närmast. Det är då han har chans att gripa in och förvandla. I den situationen stretar man inte emot. Man är öppen. Också öknen blommar ibland. Motgång ur mänsklig synpunkt kan vara stor framgång ur andlig synpunkt.

Ulla Andersson och Åke Persson njuter av den läckra måltiden.

Så var det dags för lunch. Vi vandrade mellan dignande hallonsnår längs Indalsälvens glittrande och fascinerande lopp. Förbi kung Olavs källa. Under den höga, klarblå hösthimlen lyste asparnas gyllne och purpurfärgade kronor. Solen värmdde både sinne och kropp. Framme vid det mäktiga Ristafallet bjöds vi på röding och öring tillagad på gammalt vis. Kaffe och te med skorpa som avslutning. Där satt vi och njöt runt elden. Finns det nåt underbarare sätt att äta på än ute i Guds fria natur?

Efter maten var det dags för brännbollsmatch för stora och små. Vi hade en lång middagspaus där man kunde vila ute i naturen eller i sin säng, samtal med varandra, promenera, spela golf, leka — allt efter var och ens behag.

Samtal om tro

Kl. 16 fördjupade Sören Magnusson sin undervisning. Han talade bl.a. om hur viktig trosmiljön är för att andlig utveckling ska kunna ske. Och att en fin trosmiljö kan hela människors trasiga sinnen. Sören läste sina egna och andras dikter — bl.a. Dan Andersson och Bo Setterlind. Vi bjöds på läcker middag i matsalen. Och den avnjöts under livliga samtal. Kvällen började med information om höstens kommande aktiviteter och tillfälle att ställa frågor i anslutning till dagen, eller frågor man gått och burit på. Jag är lycklig över att den möjligheten gavs. Svaret jag fick på en enda fråga har gett mig så mycket inspiration nu efteråt. Inspiration att söka vidare och finna nya insikter.

Nästa programpunkt: Kvällskul med sånger och lekar för stora och små. Hållandsgårdens egen trubadur Mikael Eklöv gjorde ett mycket uppskattat framträdande. Det var en kväll fylld av glädje och gemenskap.

När barnen var omstoppade och nattade gick vi ner till kyrksalen och hade en underbar lovsångsgudstjänst med nattvard. Det var en intim stund, där vi trygga och ur vårt innersta kunde vara medskapande. Så önskade vi varandra en god natt.

Naturupplevelse

Jag vaknade tidigt nästa morgon och tog en härlig morgonpromenad. Molnen vid horisonten mot soluppgången bildade ett jättebrett Gyllene vattenfall. Under dansa de älvorna bland dimmornas vita töcken. Många kulisser

Jan Andersson satsar för fullt.

Ett av våra charmtroll.

Hjördis Lindé med sonen Tobias.

framträdde ur dimslöjorna — öar, uddar och höjder. Och mitt igenom detta slingrade sig Indalsälvens blanka vattenspegel. Som helt nyduschad, inte av vatten utan av frisk luft och naturupplevelse, trädde jag fram till det läckra frukostbordet.

I Jerusalem

I familjegudstjänsten fördes vi 2.000 år tillbaka i tiden. Vi fick följa herden Jonas. Han skulle till templet. Vi fick t.o.m. möta Jesus. Och några av oss fick ligga till bords som Jesu lärjungar. En underbar dramatisering av Ingemar Eklöv! Vi hade Hållandsgårdens Jerusalemmodell framför oss och kunde lätt följa herden nerför Olivberget och genom Kidrondalen upp till templet. Vi sjöng bl.a. Hosianna Davids Son medan vi svängde våra palmblad som en hyllningshälsning till Jesus.

Efter kyrkkaffet gick vi en tipsrunda i det härliga vädret med lätta och svåra frågor för stora och små. Ensam, sist av alla, gick jag genom naturens sprakande färgsymfoni. Hela vägen sjungandes "Herre, hör min bön, svara mig när jag ropar". — Och det har han gjort!

Ingemar Eklöv serverar Sören Magnusson nykockt kaffe.

Helen, Carola och Anita, ni hade det svåraste jobbet, att ta hand om våra barn i skiftande åldrar. Det gjorde ni på ett underbart sätt. Hjärtligt tack!

Nyckel till ett nytt rum

Det var en fin start på höstens gemenskap och arbete. Det har varit dagar av föda för både kropp, själ och ande. När jag reste hem, kände jag att jag lämnade något mycket fint bakom mig. Jag anade inte då vad som väntade mig. Detta Hållandsläger har varit nyckeln till ett "nytt rum" för mig. Fröet som gett och ger nya bekantskaper, nya perspektiv, nya insikter, nya kunskaper, nya möjligheter på denna spännande livsväg, som jag fått börja vandra med Kristus.

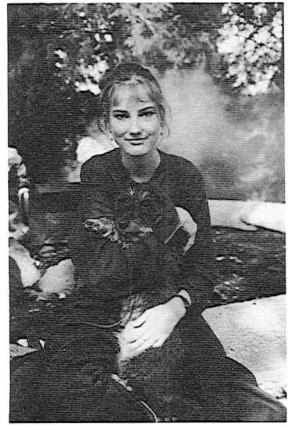
Hjärtligt tack för denna nyckel, för gemenskap och undervisning, musik och andakt Sören, Hjördis, Ingemar och Jan! Hjärtligt tack för att vi får komma till den trivsamma Hållandsgården, som ligger så vackert nära Ristafallets mäktiga dån och fascinerande vattendans.

Med en dikt av Nils Ferlin vill jag avsluta dessa rader.

Du har tappat ditt ord och din papperslapp
du barfotabarn i livet
Så sitter du åter på handlarns trapp,
och gråter så övergivet
Vad var det för ord – var det långt eller kort,
var det väl eller illa skrivet?
Tänk efter nu – förrn vi föser dig bort,
du barfotabarn i livet.

Och när jag har funnit mitt Ord skulle jag kunna instämma i Christian Morgensterns dikt:

Hur kan en sådan sorgens dag
så obeskrivligt sluta,
en afton på ett ensamt jag
slösa sådan lycka!
Min blick blir stilla, tyst mitt tal,
mitt hela väsen skälver!
O natt, ditt undersköna valv
välsignade du välver!

Helena Andersson med Heri i famnen.

Tobias fascineras av elden.

Vad ser kantorn i backspegeln?

Av Hans Blomberg

Den som sett kantor Hans Blombergs arbetsplats på läktaren i Brunflo kyrka har förmodligen upptäckt en spegel som vetter mot altaret. I den spegeln kan han visuellt kommunicera med präst och kyrkvårdar. Vår kantor har bildligt tittat i backspegeln från sin första tjänst hösten 1988 fram till dagens arbete i Brunflo församling. Tillbakablicken kan ses som en verksamhetsberättelse med inslag av enstaka motgångar men desto fler framgångar, och en positiv blick mot framtiden.

Hösten 1988 började jag tjänstgöra i Rengsjö pastorat i Hälsingland. Redan efter ett par månader där, insåg jag att jag hade lyckats få en ”omöjlig” tjänst. Själva kantorsbiten var på 50 %, men därutöver skulle jag ha hand om hembesök, konfirmander, affischering och barntimmar. Två halvtidstjänster tycks ha en viss förmåga att bli betydligt mer än en heltid. Till detta kom att jag blev väldigt ensam i min ålder. De som fanns att umgås med hade nästan alla fyllt 70 år. Inget fel på pensionärer, men man behöver träffa människor i sin egen ålder också.

I Rengsjö kyrka fanns det en läktarorgel som dessvärre hade sett sina bästa dagar. När det blev aktuellt att bygga en ny blev en av mina uppgifter att undersöka vad de olika orgelbyggerierna kunde åstadkomma. Valet föll på Johannes Menzel. Leveranstiden skulle vara två år, och jag kände att jag inte kunde vara utan orgel så länge, utan kände mig tvungen att söka mig någon annanstans. Jag kände att Brunflo kunde vara något. Som ensam sökande fick jag tjänsten och tillträdde här i augusti 1989.

Det var till en kyrkomusikaliskt helt nollställd församling jag kom. Inga verksamma körer, ett till förråd omvandlat tjänsterum, och ett i det närmaste obefintligt notbibliotek. I praktiken var det endast en härlig orgel som fanns.

Jag satte igång att annonsera om kyrkokör. Första gången kom det sju damer, med varierande körvana och sångröst. I ärlighetens namn lät det inte speciellt vackert, men

nu låter det mycket bättre. Entusiasmen har varierat och det är ganska många som har börjat i kyrkokören men sedan bytt till en "finare" kör. Några har dock varit trogna hela tiden och det känns skönt.

Eftersom tjänsten i Brunflo bara var på 77 % så var jag tvungen att fyllnadstjänstgöra tillsammans med Karin Eriksson som konfirmandmedhjälpare, i miniorer och en tonårsgrupp, kallad Ten Sing. Miniorerna fungerade även som barnkör, men det var ingen lyckad lösning. Många ville inte alls sjunga, så efter ett år övergick de till att bara fungera som barnkör vid speciella tillfällen. Ten Sing var ingen rolig grupp för de accepterade aldrig mig som ledare utan det var Karin som gällde. Det är ju inte speciellt konstigt att man föredrar den man redan känner och trivs med.

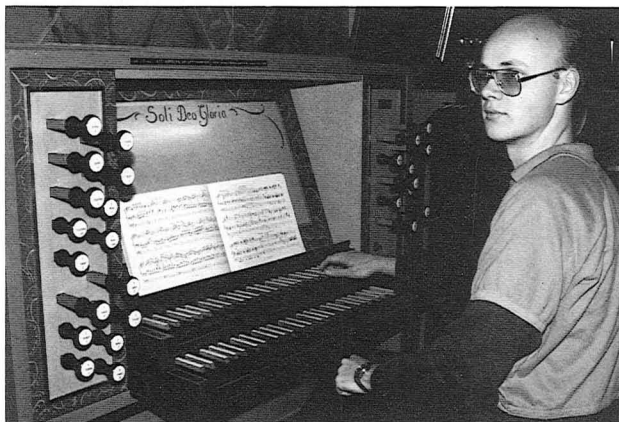
Under hela min skoltid har jag fått min pianistiska och organistiska fostran av organisten i Hedemora, Nils Kågebo, och det gjorde att jag gärna skulle vilja ha elever även i Brunflo. Har det varit brist på körsångare så har det definitivt varit ett väldigt sug efter piano- och orgelundervisning. Övningsviljan och tålmodet har dock varierat kraftigt, och många har slutat snabbt. Andra har flyttat eller fått minskad tid p.g.a. skolor eller jobb. Just nu har jag tre orgel- och åtta pianoelever igång.

Något som alltid har legat mig varmt om hjärtat är andakterna på Änggården. Var det svårt att bli accepterad av vissa, så var jag välkommen från första stund av pensionärerna. Jag tycker att andakterna på Änggården är något av det som har gett mig mest. Det är skönt att vara på Änggården, för där är alla samfund tillsammans och verkar för samma sak, något som inte alltid är fallet.

När jag skriver om Änggården kommer jag osökt in på den grupp som brukar berika andakterna där med sin sång och inte minst sin närvaro, nämligen Seniorkören. Ursprungligen är det besöksgruppen som blev ombedd att sjunga på en gudstjänst hösten 1989, och sedan har fortsatt som en fristående kör med stommen ur besöksgruppen. För närvarande är vi tio medlemmar som ställer upp så ofta det går och sjunger på Änggården några gånger per termin, ibland på Mariedals sjukhem och emellanåt som förstärkning till kyrkokören. Det är ett härligt gäng som jag hoppas ska hålla ihop i många år till.

Som kyrkomusiker är man i många fall knuten till ett instrument, orgeln i den kyrka man tjänstgör. Brunflo kyrka har en orgel som definitivt hör till de allra bästa i lä-

Hans Blomberg på orgelpal-
len. Foto: Sven Schylberg

net. En av anledningarna till att jag hamnade i Brunflo är just orgeln. Det är naturligtvis en smaksak vad man menar med en bra orgel, men för mig är det viktigt med bra koralregistreringar och stor dynamisk bredd. Jag har under de här åren gjort åtskilliga orgelprogram, men ska här endast nämna tre, nämligen porträtten av giganterna César Franck och Alexandre Guilmant, samt de "Orgelmusik Non Stop"-program jag gjort på allhelgonahelgen. De sistnämnda fungerar så att jag under två timmar spelar stilla orgelmusik utan avbrott medan folket får komma och gå som de vill. Allt avslutas med en mässa kl. 18.00. Det har varit väldigt uppskattat och rikt besökt och är klart värt att fortsätta med.

Den 1 juli 1990 var ett viktigt datum för oss kyrkomusiker. Då övergick vi från statlig till kommunal reglering. I klartext innebar det att tjänsten på tidigare 77 % genast räknades upp till 100 % utan att ytterligare arbetsuppgifter måste läggas till, eftersom tidsåtgången räknats upp för olika uppgifter. Tidigare hade tjänstens storlek bestämts av domkapitlet utan större möjligheter för pastoraten att själva påverka. I samband med kommunaliseringen fick vi också femdagarsvecka, rätt till en ledig helg i månaden samt ob-tillägg på kvällar och helger. Detta gör det lite mer möjligt att föra ett normalt socialt liv, speciellt som släkten bor 40 mil söderut.

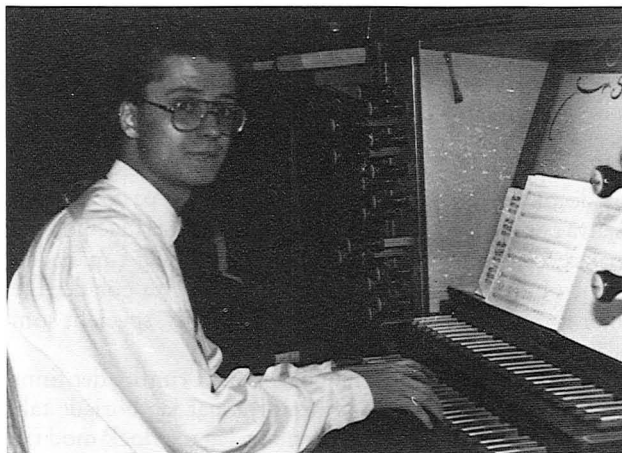
"Det går inte att starta en barnkör i Brunflo, det finns redan två". Så dystra lät profetiorna när jag började tala om att försöka få igång en barnkör. Jag tog dock mod till

mig och gick runt i klasserna på Sörgårdsskolan och det fungerade faktiskt. Vi har varit runt 15 barn det gångna året, och det bästa vi gjort var när vi spelade musikalen Vägen Hem i Heliga Ljusets Kyrka och i Brunflo. Det ska bli spännande att se hur många vi blir i år. Tyvärr brukar omsättningen vara ganska stor i barnkörer, då intresset ofta varierar från månad till månad.

I dessa arbetslöshetens tider kan det vara värt att notera att det råder en stor brist på utbildade kyrkomusiker och vakanstalen i landet lär ligga på mellan 10 och 15 %. Detta har avspeglats inom pastoratet, inte minst på vikariesidan. Sedan kommunaliseringen har vi dock infört att vi täcker upp för varann Lockne-Marieby, resp. Brunflo-Torvalla på lediga helger. Det är ett jättebra system, då man sällan behöver jaga vikarier varenda ledig helg.

När kyrkokören hade avslutat sitt första läsår var vi 11 medlemmar, men på sommaren mellan det första och det andra året lyckades kören p.g.a. flyttningar och arbetstider tappa hälften och vi var tillbaka där vi började. Det andra året var väl inte så där väldigt roligt, men vi var en liten skara som tappert kämpade på. Det tredje året är helt klart det bästa. På några veckor fick vi sex nya medlemmar, och en våg av optimism spred sig och vi fick en helt ny anda i kören. Jag hoppas innerligt att den andan finns kvar även i framtiden.

En stor del av en kyrkomusikers tjänst går åt till förrättningar, d.v.s. dop, konfirmationer, vigslar och begravnin-

*Vikarien Ingvar Bergner.
Foto: Sven Schyllberg*

gar. Visst kan det vara tjatigt att spela samma doppsalmer gång på gång men det ger en alldeles fantastisk chans till kontakt med de anhöriga, en kontakt som dessvärre alltför ofta försummas. I Brunflo kyrka är det runt 50 dop om året plus 60 begravningar, 30 vigslar och tre konfirmationer.

Tyngdpunkten i all kyrklig verksamhet ligger (eller borde ligga) på gudstjänsterna. Ungefär 40 gånger per år förekommer det extra sång- eller musikmedverkan utöver psalmer och postludium. I början när jag kom hit var det nästan enbart prästen som bestämde psalmerna, men sedan ett år tillbaka har vi ”gudstjänstverkstad” då vi tillsammans med kyrkvårdar och frivilliga planerar psalmval och uppläggning av gudstjänsten. Det här har medfört en bättre dialog mellan prästen och den övriga kyrkobetjäningen. Brunflo har en ganska liten ”kyrkkärna” och det gör att andelen tillfälliga besökare, ex. sorgehus eller dopfamiljer är ofta betydande. Jag tror att deras upplevelse av gudstjänsten avgör om de kommer tillbaka eller inte. Hur tar vi emot de som kommer nya? Blir de välkomnade eller får de sitta ensamma?

Att vara kyrkomusiker är i många fall ett enmansarbete, och kontakten med kolleger är väldigt viktig. Därför är det med bedrövan vi har sett hur man från stiftets sida har upphört med kyrkomusikalisk fortbildning. I stället har man helt och hållet satsat på arbetslag. Förhoppningar finns dock om att det ska bli en musikkonsulenttjänst så småningom. Det är då tänkt att denna skulle vara utbildnings- och rekryteringsansvarig. På prästsidan finns det redan ett antal stiftskonsulenter, så det vore onekligen motiverat att även kyrkomusikerna skulle kunna få sin specialist att konsultera.

Vad finns det då att hoppas på i framtiden? Som kyrkomusiker är väl det första man tänker på att körverksamheten växer och blir livaktig, och att församlingssången ska stärkas. Jag hoppas och tror på ett utökat personligt engagemang och frivilligarbetare under ledning av den anställda personalen. En önskan vore att arbetslaget i Brunflo kunde smälta samman till en enhet som alla verkar tillsammans mot ett enda gemensamt mål. Men, en verksamhet hur bra den än är, får inte vara något självändamål, utan allt måste ha sin grund i uppdraget att föra ut evangeliet till vår omgivning. Endast så kan man bygga en levande församling.

*Folkbokföringen överförd till
skattemyndigheten, men...*

Kyrkobokföringen är kvar i församlingen

av Thorsten Stjärnered

— *Pastorsexpeditionen! Vad kan vi stå till tjänst med?*
— *Kan jag få ett person bevis?*
— *Nej tyvärr, det går inte längre. Efter den 1 juli 1991 är
det de Lokala Skattekontoren i landet, som har hand om
folkbokföringen.*

1 juli 1991

Kyrkans pastorsexpeditioner upphörde den dagen att vara folkbokföringsmyndigheter. I stället blev de ännu tydligare än tidigare ett stöd för församlingens arbete och verksamhet. Det var en mer än 300-årig tradition som avslutades. Fortfarande finns det många som ringer till kyrkan i tro att man kan få ett personbevis, anmäla flyttning eller ordna med hindersprövingen. Eller något annat, som har med folkbokföringen att göra.

I mer än 300 år

Det var en biskop i Västerås, Johannes Rudbeckius, som i början av 1600-talet lade grunden till det svenska kyrkobokföringssystemet. Han utfärdade bland annat den första föreskriften om förhörslängder. Rudbeckius var framsynt och krävande. Han ålade prästerna att upprätta inte mindre än 20 olika längder, däribland ”en folklängd på alle the, som öffuer 10 åhr äro, tå Biskopen visiterar, register på barn, som äro christnade, brude folk, som äro wigde, lijk, som äro begrafne.” I och med 1686 års kyrkolag blev det en lagfäst uppgift för prästerna att föra husförhörslängder och andra kyrkböcker. ”Presterna skola hålla wisse längder på alle sine åhörare, Huus ifrån Huus, Gård ifrån Gård, och weta besked, om theas framsteg och kunnskap uti theas Christendomens stycken.”

Kyrkan — mitt i byn

Kyrkoböckernas historia speglar både kyrkans och samhällets liv. De vittnar om hur andligt och profant har varit sammanvävt i kyrkans liv. Så beskriver t.ex. kommunionlängderna hur kyrkan under gångna sekler utövade en sträng kontroll över vilka som deltog i nattvardsfirandet. I kyrkböckerna fanns också uppgifter samlade, som var intressanta för samhället, för att t.ex. få en allmän befolkningsstatistik i landet (1737) och kunna inrätta ett Tabellverk under Kungl. Maj:t (1749). Prästernas medverkan i mantalsskrivningen, som bl.a. var ett hjälpmedel för beskattningen, har varierat under historien. Klart är dock att de genom kyrkböckerna hade en mycket god kännedom om sina församlingsbor och därför ofta kunde ge värdefulla bidrag till samhällets organ.

Församlingsbok ersatte husförhörslängd

1894 kom den förordning, som införde församlingsbok som ersättare för husförhörslängderna och fastställde enhetliga formulär för de s.k. ministerialböckerna. Det blev en viktig brytpunkt, vilket betyder t.ex. för Brunflo och Marieby att det som finns av kyrkobokföringsmaterial före 1895 har överförs till Landsarkivet och att senare kyrkobokföring än så länge finns arkiverat i kyrkoarkivet i Brunflo.

Viktiga förändringar under det här seklet kom 1946, då pastorsämbetena fick församlings- och avgångsregister genom att man nu för första gången länsvis ordnade med prägling av adresser och andra uppgifter på ett avtrycks-kort, som pastorsämbetena lämnade underlag till. Samtidigt infördes personakterna, där alla folkbokföringsuppgifter — både aktuella och historiska — samlades. När man flyttade, skickades personakten med posten till den nya församlingen. På 60-talet kom datorerna in i hanteringen av folkbokföringsuppgifter och genom att lägga en kontrollsiffra till tidigare identitetsbeteckning fick vi våra personnummer. 1971 blev Riksskatteverket huvudman för kyrkobokföringen.

PÅ hade nyckeln

I takt med att den offentliga sektorn växte i vårt land, framgick det allt mera tydligt hur pastorsämbetet hade en

nyckelfunktion i samhället. Det var till pastorsexpeditionen svenska folket vände sig för att meddela sin glädje och sorg. Vid de stora händelserna i livet — vid födelse och död, inför vigsel och uppbrott — var det det kyrkan som först fick veta nyheten. Där tog man emot underrättelser från myndigheter och allmänhet — oavsett om personerna var medlemmar i svenska kyrkan eller inte — och försåg sedan med stöd av offentlighetsprincipen i tryckfrihetsförordningen hela samhället med personuppgifter. På pastorsexpeditionen kunde man följa vad som hände inom församlingen. Vilka som flyttade in och ut. Det har varit till stor hjälp också i prästernas själavårdsarbete. Men ibland kunde det vara kinkigt för kyrkan, när man måste uppträda fiskalt och t.ex. besluta i frågor om rätt kyrkobokföringsort med inte alltid önskade konsekvenser för beskattningen. Eller när det gällde att som namnmyndighet vägra godkänna ett olämpligt namn, som någon gärna ville ge åt sitt barn eller sig själv.

Till civil myndighet

Alltsedan 1890-talet har det i Sverige funnits en debatt om att föra över folkbokföringen till en civil myndighet. När frågan om kyrka och stat har utretts, har också frågan om folkbokföringens framtid funnits med. Riksdagen beslöt 1987 — inte utan protester från glesbygden och många som upplevt att kyrkan gjort en gedigen samhällsinsats — att staten själv skulle ta hand om folkbokföringen genom 120 lokala skattekontor. Det innebar en kraftig centralisering, eftersom det då fanns drygt 1.200 pastorsexpeditioner i gång landet runt. För Jämtland och Härjedalen innebar det att ca 40 pastorsexpeditioner ersattes med ett kontor i Östersund. Senare har det visserligen tillkommit lokalkontor i Strömsund och Sveg, men ändå försvann mycket av den närkontakt som funnits mellan allmänhet och pastorsexpedition. För Brunflos pastorat hade pastorsexpeditionen i Marieby förts över till Brunflo 1987, medan den i Lockne var kvar till 1 maj 1990.

Beslutet att genomföra en förändring för folkbokföringen innebar att allt det som fanns antecknat på personakterna skulle registreras i skatteförvaltningens nya ADB-register. Det förbereddes av kyrkans personal under ett mycket arbetsamt år 1990/91, då det skulle göras klart vilka i kyrkobokföringspersonalen som skulle följa med

över till den nya organisationen och vilka som i fortsättningen skulle jobba i kyrkan. Av personalen på Brunflo pastorsexpedition stannade Marianne Braun och Majbritt Olofsson kvar, medan Isabella Mårtén och Ingegerd Stjärnered hakade på LOK:et (=Lokala Skattekontoret).

Kyrkligt datasystem

Överföringen av folkbokföringen till LOK innebär nu inte att kyrkan upphör med sin kyrkobokföring! Tvärtom har det under det senaste året pågått ett mycket intensivt arbete med att bygga upp ett modernt ADB-baserat kyrkobokföringssystem för Svenska Kyrkan. Detta system sattes i drift samtidigt som den gamla folkbokföringen upphörde. Många beklagar att kyrkans register inte längre är lika omfattande som tidigare. Så här är den nya kyrkobokföringen uppbyggd:

Medlemsregister i varje församling

I varje församling finns ett *församlingsregister*. Detta får sina uppgifter från folkbokföringsmyndigheternas centrala dataregister. Församlingsregistret innehåller grundläggande personuppgifter av offentlig karaktär; namn, adressuppgifter, personnummer och civilstånd. Vidare finns uppgift om man är döpt och konfirmerad. Församlingsregistret omfattar alla dem som är medlemmar i Svenska kyrkan. I jämförelse med tidigare begränsas dessa register just av att det bara upptar medlemmar i Svenska kyrkan. Så nu vet församlingarna t.ex. inte vem som flyttar in från våra nordiska grannländer och kan heller inte på samma sätt som tidigare vara en lika säker resurs vid självårds- och katastrofinsatser. Detta beror också på att kyrkans register inte som tidigare har en samlad familjebild och historiska uppgifter som det gamla kyrkobokföringsmaterialet hade. Här har villkoren för kyrkans register bestämts av datainspektionen. För vår årsskrift, Brunflobygden, betyder detta att uppgifter om födelsedagar och dödsfall bara kan lämnas för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan.

Inga personnummer

Församlingsregistret bildar underlag för församlingens *verksamhetsregister*. I detta register kan vi även anteckna

dem som inte är medlemmar i Svenska kyrkan, men som lämnat sitt samtycke till att finnas i våra register. Detta register kan innehålla alla de olika grupper barntimmar, konfirmander, kyrkokörer, studiegrupper, kyrkoråd etc. som finns i församlingen. Personuppgifterna är kraftigt reducerade. Här finns inte personnummer, utan endast födelsedatum samt adressuppgifter. Sedan finns det möjlighet att lägga till bl.a. telefonuppgifter och uppgifter om olika funktionärsuppdrag.

Vem döpte dig?

Vidare bildar församlingsregistret underlag för *ministerialböckerna*, d.v.s. kronologiskt förda anteckningar över de dop, konfirmationer, vigslar och begravningar som genomföres i Svenska kyrkans ordning.

Ministerialböckerna är de enda register som kommer att förvaras i kyrkoarkiv som historiska urkunder. Här finns förutom personuppgift om den som döpts etc. också uppgifter om när och var handlingen utfördes och vem som var officiant samt relevanta uppgifter om anhöriga. Ministerialböckerna omfattar i princip dem som är medlemmar i Svenska kyrkan, men även andra får antecknas om de lämnar sitt samtycke till det.

Om Du är intresserad är Du alltid välkommen till pastorsexpeditionen för att ta del av hur systemet är uppbyggt. Du har alltid rätt att få se vilka uppgifter som finns registrerade om Dig! Vilken dag är din dopdag och vilken präst döpte dig? Välkommen att fråga!

Som från början

I och med den nya kyrkobokföringen kan man på sätt och vis säga att vi har återgått till Johannes Rudbeckius syfte med folkbokföringen: den skall vara ett bra stöd för församlingen och dess arbete för att levandegöra den kristna tron bland alla dem som bor i församlingen. Nu hjälper exempelvis datorn oss att ta fram adressuppgifter på nyinflyttade som får en särskild välkomstfolder och till de nyföddas föräldrar skickas en inbjudan till dop.

Orrspel vid Fugelsta fäbodlar.

Skogsfåglar i Brunflobygden

av Georg Nystrand

I jägarkretsar betyder väl skogsfågel detsamma som skogshöns, d.v.s. tjäder, orre, järpe och kanske också dalripa. Samtliga jagas för det läckra köttets skull.

För gemene man är väl orren mest bekant av dessa fyra. Särskilt under våren är det inte ovanligt att man får se or-

Orrtuppen har landat.

Fotogömslet vid Fugelsta fäbodlar, där de flesta orrspelsbilderna har tagits.

rar spela ute på öppna fält, isbelagda sjöar eller t.o.m. på landsvägen.

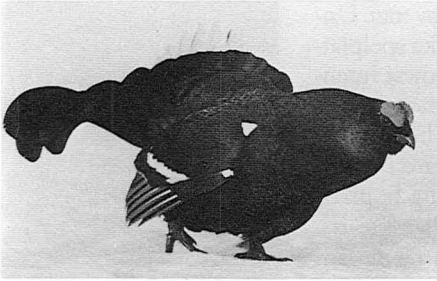
Ett livligt orrspel är en fascinerande upplevelse, och tju-sigast är det förstås, om man kan få bevittna det på nära håll. För det krävs i allmänhet att man har ett gömsle på lämplig plats, och att man kryper in där innan fåglarna har anlänt.

Spelet börjar i gryningen, och när den första tuppen har anlänt och blåst ut sin samlingssignal ”Tjoschouuy!” så brukar han snabbt få sällskap av flera. Därmed är leken och konserten i full gång. Till synes planlöst trippar tupparna omkring med framsträckt huvud, släpande vingar och uppfälld stjärt, allt medan deras porlande läte bubblar fram ur strupen. Ibland står de nästan stilla och bara skäl-ver av extas, ibland ränner de i högsta fart efter någon misshaglig rival, som råkat komma för nära. Då och då ser sej någon upp, ser sej omkring, skuttar upp och fråser till: Tjoschouuy! Är det någon som vill ta en dust? Och bäst det är tar stridslusten överhand och två tuppar drab-bar samman vid revirgränsen. De i vanliga fall till synes lite klumpiga fåglarna visar sej nu vara riktiga akrobater, som med snabba anfall söker komma åt motståndaren, de dy-ker genom luften, hugger med näbbarna och smäller på varann med vingarna, så att snö och fjädrar ryker. Så stan-nar de plötsligt upp, börjar bubbla igen och skiljs, till sy-nes helt oberörda. Men efter en stund möts de på samma ställe igen till en ny dust.

Så pågår leken, regelbunden men ändå omväxlande. So-len går upp och skänker en underbar färgprakt åt skåde-spelet. Tupparnas lysande röda ögonvalkar, vita stjärt-rosor och glänsande, blåsvarta fjäderskrud inramas av gnistrande snö.

*Orrtuppens snirklande spår.
Inte så oliket slingorna på en
runsten!*

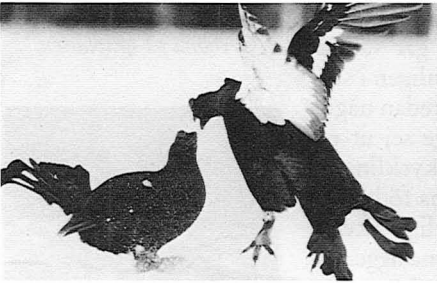

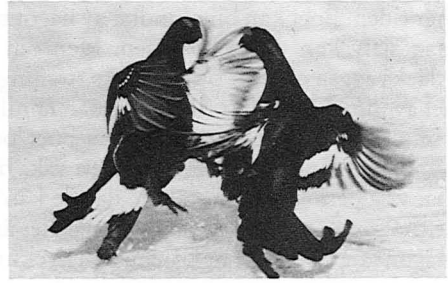
Orrtuppen bubblar.

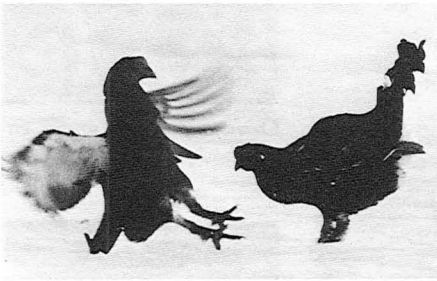
"Tjoschouuy!" Vill någon ta en dust?

"Ja, inte är jag rädd, må du tro!"

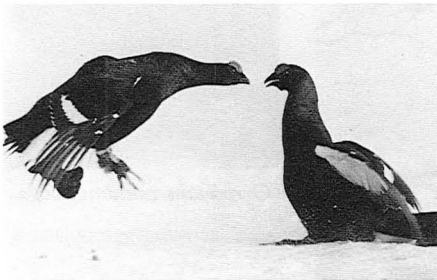
"Vi kan ju börja med en vals!"

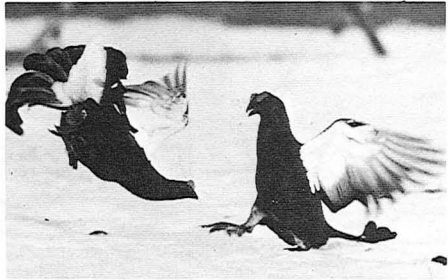
"Oj, oj, inte så häftigt!"

"Låt oss dansa med armkroksfattning!"

"Men nu är du allt bra näsvis!"

"Där fick du så du gick i däck!"

Orrspelen pågår från mitten av mars till slutet av maj. Under senare delen av april brukar hönorna besöka spelplatsen under några dagar och då blir spelet som mest intensivt. Det gäller för varje tupp att imponera på hönorna så att just han får para sej med dem. Efter denna "hönveck" blir spelet lite lugnare. Hönorna deltar ej längre i leken, utan drar sej undan för att uppsöka en lämplig boplats, vanligen under några nedhängande grenar eller lite ris. Orrtuppen är ingen bra familjefar, så hönan får ensam sköta ruvningen och ta hand om ungar.

Eftersom boet ligger på marken, lever hönan farligt den här tiden. Boet kan bli plundrat av något rovdjur, och hönan själv kan också bli tagen. Men om allt går väl, så kläcks äggen efter ca fyra veckors ruvning, vanligen i slutet av juni. Om det är fint väder kan familjen redan några timmar efter kläckningen lämna boet och ge sej ut på vandring. Hönans uppgift är nu att vaka över kycklingarna, visa dem lämpliga ställen, där de kan finna föda och locka samman och värma dem, när det är kyligt. Skulle någon fara hota, varnar hönan, och kycklingarna ligger då alldeles stilla och trycker. Själv fladdrar hönan iväg, som om hon vore skadad, och försöker på så sätt locka fienden bort från ungar.

Orrhöna på spelplatsen.

Orrhönan ruvar under en gran.

Orrhönans vaksamma öga.

Orrhöna äter björkknopp.

Nykläckta orrkycklingar.

Redan nästa dag var boet tomt.

Redan vid ca två veckors ålder kan ungarna flyga kortare sträckor. Efter ytterligare några dagar börjar ungarna kunna reglera sin kroppstemperatur, och hönan behöver inte längre värma dem så ofta. Nattetid ligger de dock hos henne.

Orrkycklingarna äter insekter under de första levnadsveckorna. Från ca tre veckors ålder börjar de övergå till växtdiet. När det blir bärtid är lingon och blåbär omtyckt föda.

I slutet av augusti är kycklingarna nästan fullvuxna. Familjebanden blir efterhand allt svagare, och i september sprids kullen ut och blandas med andra vuxna orr. Vintertid håller de samman i flockar. Ofta ser man dem då sitta i björkarna och äta knopp.

Tjädern är vår största skogsfågel. En vuxen tjädertupp kan väga upp till fem kg, hönan väger ungefär hälften så mycket. Liksom orrarna samlas också tjädrarna till lekar på våren, men deras spelplats utgörs ofta av en liten myr eller annan glänta i gammalskogen och har i många fall använts i årtionden. Att få bevittna ett riktigt tjäderspel, det är en

upplevelse som går utanpå det mesta. Också här är det bäst att ha ett gömsle, och det gäller att vara tidigt på plats. Bäst är att gå dit redan på kvällen, sova en stund i gömslet, och sedan förhoppningsvis bli väckt av tupparnas ankomst vid 2—3-tiden på natten.

En spelande tjädertupp är verkligen stilig. Sakta och värdigt skrider han fram med stjärten uppspärрад som en solfjäder, vingarna hängande och halsen uppåtsträckt. Dräkten går i svart, brunt och grått, och bröstet glänser i grönt. Stjärten är vackert mönstrad med vita fläckar.

Tuppens spelljud är ganska svaga för att komma från en så stor fågel. Ett fullständigt spel består av tre moment: knäppningarna, klunken och sisningen och brukar återges så här: "Pellep pellep pellepelleppellep-klickoppzezezezeze" Ibland är tuppen trög och står bara och knäpper, men när han kommit i riktig extas, rinner spelen ur honom nästan utan uppehåll, och varje spelserie tar då 8—10 sekunder. Tjädertuppen kan spela dels på marken, dels uppe i träden. Vid markspelet gör tuppen ibland vid sisningen meterhög luftsprång med häftigt vingfladder, det låter nästan som om ett träd dråsade omkull. Utöver spelserien har tuppen också ett fjärde, ganska otrevligt läte, som låter som en grymtning eller rapning. Man säger

*Här har en tjädertupp spelat.
Och det har varit en riktig
bjässe, det syns på de breda
släppåren.*

Tjädertuppen spelar.

*Tjädertupp med två hönor.
Tjädarnas "hönvecka" brukar infalla i början av maj.*

att tuppen "skär näbb". Lätet är ett tecken på aggressivitet och hörs mest när två tuppar kommit för nära varandra. Ofta är det inledning till att de drabbar samman i slagsmål.

Tjäderhönorna sitter ofta i träden vid lekplatsen. De är vaksamma och skrockar varnande, när de anar någon fara. Flyger de ner på lekplatsen blir de genast uppvaktade av någon tupp.

Tjäderhöna vid spelplatsen.

Tjädern är polygam, så efter parningen får tjäderhönan ensam ta ansvar för det kommande släktet. Äggen läggs ofta ute på ett hygge i skydd av någon buske eller rishög. Ruvningen pågår ca 26 dygn. Kycklingarna äter mest insekter och andra småkryp. Redan vid 14 dagars ålder kan de använda vingarna och flyga kortare sträckor.

På vintern är tallbarr tjädarnas viktigaste föda. I övrigt äter de vuxna fåglarna späda skott, frön, bär, maskar och insekter.

Tjäderhönan ruvar.

Järpen ruvar.

Järpen är vår minsta skogsfågel, men den är ändå ett eftertraktat byte, eftersom köttet anses vara en riktig delikatess. Järpen håller till mest på marken, gärna bland blåbärsris, där den äter knoppar, blad och bär. Vintertid är knoppar och hängen från al och björk omtyckt föda.

Det är sällan man finner järpens bo. Fåglarna har utmärkt skyddsfärg och under ruvningen känner honan på sej, att den bör ligga stilla, även om något farligt rör sej i närheten. Om fågeln flyger upp så är ju äggen lätta att upptäcka, och risken är då stor att nötskrika eller annan äggrovare plundrar boet.

Hos järpen håller tupp och höna samman parvis, men det är honan som tar största ansvaret för kycklingarna.

Järpens ägg.

Visst är fågeln svår att upptäcka!

Dalripans bo i närheten av Höktjärn.

Riptuppen vaktar.

Dalripan är vanligast i fjällens björkregion, men den finns också i våra trakter. Vintertid ser man ofta i snön hennes ringlande spår, där hon gått och ätit björk- och videknopp. Att upptäcka fågeln är däremot inte så lätt, för ripan byter ju till vit dräkt inför vintern. Men om snön kommer sent eller kanske tinar bort, då är ju dräktbytet till nackdel i stället.

Dalripan lever i gifte, och tuppen och honan tar gemensamt ansvar för ungarna.

Tillgången på skogsfågel varierar ofta från år till år. Orsakerna kan vara flera. Jägarnas avskjutning och rovdjurens beskattning inverkar ju en del, men det som betyder mest är vädret under tiden närmast efter kläckningen. De små kycklingarna kan nämligen inte hålla kroppstemperaturen själva utan honan behöver värma dem då och då. Är det regnigt och kallt måste hon värma dem särskilt ofta och därför kan det bli alltför lite tid över till att leta mat. Insekter är kycklingarnas viktigaste föda, men de småkrypen håller sej gömda vid ruggigt väder, vilket ytterligare försämrar kycklingarnas matsituation. Följden blir decimerade eller kanske helt spolerade kullar.

Dalripans ägg har bättre kamouflagefärg än övriga skogsfåglars.

Monumentalt ligger gravarna på Håkansta gård.

*Foto: Jämtlands
läns museum.*

Fornminnesinventering i Brunflo socken, Jämtland

av Pia Nykvist

Sommaren 1991 påbörjade Riksantikvarieämbetet för andra gången en inventering av fornlämningar i delar av Jämtland. Den första fornminnesinventeringen gjordes i slutet av 1960- och början av 1970-talet. Säsongen 1991 omfattade större delen av Storsjöområdets jordbruksbygd.

Fornminnesinventeringen innebär en systematisk terrängrekognesering för registrering av fasta fornlämningar. Uppteckning av fornlämningar inleddes i Sverige med 1600-talets "Rannsakningar och antikviteter". Systematiska inventeringar upptogs av Riksantikvarieämbetet på 1920-talet och fick fast form 1937, då Riksdagen beslöt att fornlämningar skulle införas på "Ekonomisk karta över Sverige". År 1977 var den första etappen färdigställd och nyinventering pågår sedan dess. Samtliga kända fornlämningar redovisas på den ekonomiska kartan, ett urval även på den topografiska.

Jungfrukullen intill Vamsta norr om Brunflo kyrka är en mäktig fornlämning med fynd från vikingatiden.

Foto: Sven Schylberg

Vad är då ett fornminne? Jo, ett minnesmärke, en anläggning eller lämning efter, vanligen sedan länge, förflutna tiders händelser eller kulturella förlopp. Fornminnen kan härröra från både förhistorisk och historisk tid.

Resultaten från inventeringen läggs upp på ett register tillsammans med ett kartmaterial. Fornlämningsregistret används sedan främst som underlag för samhällsplanering och arkeologisk forskning. Registret är offentligt och finns tillgängligt hos de lokala läns museerna, länsstyrelserna och på Riksantikvarieämbetet i Stockholm. För närvarande beräknas mer än 700.000 fornlämningar från både förhistorisk och historisk tid vara förtecknade på över 200.000 lokaler. Majoriteten härrör från forntiden.

Fornlämningar som R-markeras redovisas på den av lantmäteriet utgivna ekonomiska kartan. R-markerade fornlämningar äger ett ovillkorligt skydd enligt fornminneslagen. Man får inte rubba, ta bort, gräva ut, täcka över, ändra eller skada en fornlämning.

Arkeologer, vilka är de som genomför dessa inventeringar, besiktigar systematiskt varje landskap, socken för socken. Utrustade med karta, kompass och anteckningsbok letar de igenom skogspartier och hagmarker, går längs med strandlinjer och synar åkrarna för att finna upplöjda boplatzrester, gravar och redskap. En viktig del i arbetet är kontakten med de människor som bor i trakten och som oftast har stor kunskap om sin hembygd.

Första gången Brunflo socken inventerades av Riksantikvarieämbetet var år 1967. Resultatet från denna inventering resulterade i ett flertal fornlämningar varav många utgjordes av gravar. 1991 års nyinventering resulterade i ytterligare lokaler, däribland ett fåtal större *gravhögar*, ett *gravfält vid Lund*, några områden med *fossil åkermark* (s.k. ödesbölen och odlingsröseområden) samt *fåbodlämningar* och *boplatser*, vilka troligen härrör från stenålder.

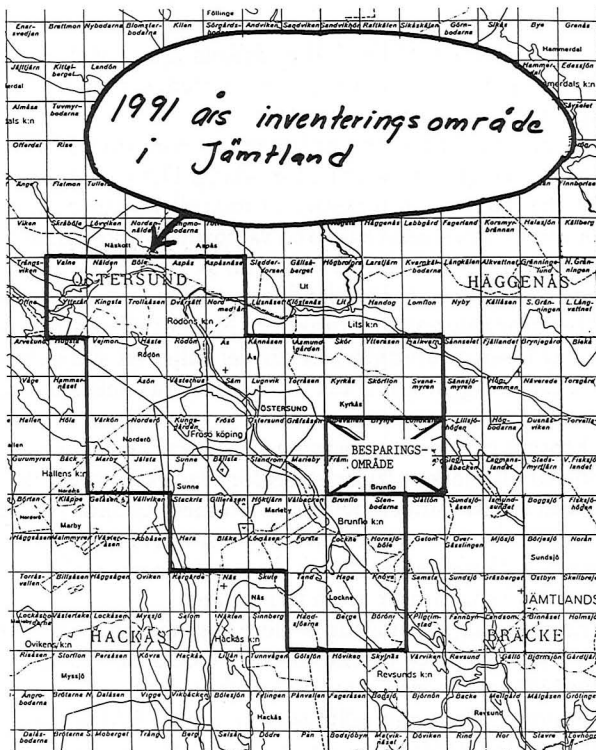
De *boplatser* som framkom återfinns i socknens östra delar och härrör från den långa tidsperiod som vi kallar stenålder. De ligger på stränder där redskap och material från redskapstillverkning (slagna kvarts- och kvartsitstycken) samt rester av skärviga, spruckna och brända stenar, framspolats ur moränhaken under flera årtusenden. Dessa boplatser är lämningar efter nomadiserande människor som, när de uppehållit sig så lång tid på en och samma plats att resurstillgången tunnats ut, flyttat lägret till ett nytt område då det innebar mindre arbete än att göra längre och längre dagsutflykter för samma mängd föda. Mycket talar för att dessa jägar- och samlarsamhällen främst livnärde sig på vegetabilier. Det animaliska inslaget i födan har dock ökat ju längre mot norr en sådan befolkning har existerat.

Under järnålder skapade Storsjön och dess omgivande, bördiga silurlandskap en ö av odlingsbygd i ett hav av omgivande storskogar. Denna bygd var ett naturligt och expansivt centrum för hela landskapet. Med några få undan-

Fornlämningar enligt ekonomiska kartan i Brunflo.

1991 års inventeringsområde
den i Jämtland

tag är det den enda del av Jämtland som koloniserades av bönder under förhistorisk tid. De gravar som framkom 1991 tillhör alla den yngre delen av järnåldern (500–1050 e. Kr.), slutfasen av vår förhistoriska tid. De är stora och ger ett mäktigt intryck med hög placering i landskapet. Vi kan vara förvissade om att det är inflytelserika män eller kvinnor som ligger begravda här intill det gamla gårdstunet. Gravfältet vid Lund består av stensättningar, flacka runda gravar, knappt synliga för ett otränat öga. De är fem till antalet och 4–10 meter i diameter. En svag terrasskant strax ovanför gravarna utgör en rest av en forntida åker.

Under begreppet *fossil åkermark* återfinns lämningar som odlingsröseområden och ödesbölen. Ett flertal odlingsröseområden registrerades vid 1991 års inventering, bl.a. i byarna Berge, Grytan, Gusta, Hälle och Balsta.

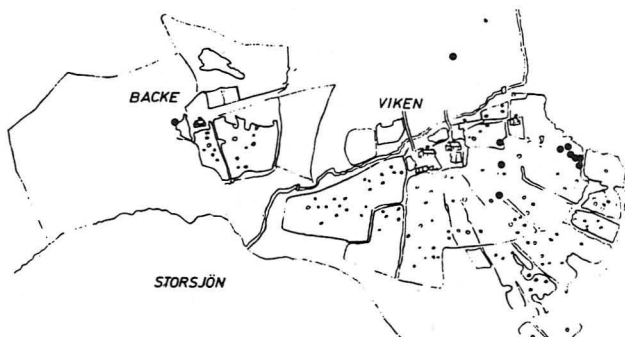
För att odla mark måste man i regel bearbeta den med redskap på olika sätt. Om odlingen upphör återstår en-

bart vissa bearbetningsspår i terrängen. Spåren efter övergiven odling kallas *fossil åker*. Sådana agrara lämningar skiljer sig från exempelvis gravmonument genom att de i regel är tillkomna under lång tid.

Stenröjning utförs för att frigöra en markyta från sten hinder, i detta sammanhang för odling. Det vanliga är att man har lagt upp röjningssten i runda eller oregelbundna röjningsrösen. Ibland kan även vallformiga röjningsrösen mellan tegar förekomma. På grund av rösenas form och stenens storlek kan det ibland vara möjligt att urskilja såväl en grov datering som funktion. När det gäller tolkningen av rösenas funktion och när det gäller att skilja dem från gravanläggningar är det viktigt att lyfta blicken och se på rösenas läge i terrängen.

Erosion och jordbearbetning samverkar i regel och det innebär att marken friläggs dels för vind och vatten, dels genom direkt jordbearbetning. Den mest karaktäristiska formen i detta avseende är *åkerterrassen*. Åkerns övre begränsning kallas *åkerhak* och dess nedre begränsning utgörs ofta i sluttningar av en terrasskant.

En ordentlig genomgång av äldre lantmäterikartor gjordes i samband med inventeringen. På de äldsta kartorna från 1700-tal kan man se att åkermarkerna i Storsjöbygden då var översållade med odlingsrösen. I dag är bilden annorlunda. Med 1800-talets rationellare brukningsmetoder försvann mängder med odlingsrösen från åkrarna och endast ett fåtal områden med ålderdomliga odlingsrösen finns idag bevarade. I likhet med andra lämningar efter äldre odlingsformer, t.ex. stensträngssystem och terrasser, har odlings- och röjningsröseområden ett givet dokumentationsvärde. De har dessutom ett mer allmänt miljövärde

1693 års skattläggningskarta över Viken och Backen är synnerligen intressant. Om man märker ut gravhögarna på kartan, ser man, att de alla ligger inom den odlade marken eller på tidigare odlad mark.

Foto: Sven Schyllberg

Det röjda området i Berget är mäktigt med sina många rösen från odling i äldre tid.

Foto: Sven Schylberg

som en spegling av det äldre kulturlandskapet, särskilt är detta fallet i Storsjöbygden.

De i Brunflo socken redovisade områdenas storlek är i regel mindre än 200×200 m. De är ofta belägna som väl avgränsningsbara öar i den omkringliggande moderna jordbruksmarken och har av olika skäl klarat sig från senare tiders stenröjning. Utseendemässigt har rösen stora likheter med de odlingsrösen som förekommer på ödesbölena. De är vanligen stora och höga av plockstensmaterial och i de fall de ligger i sluttningar är profilen skev med en brantare kant uppåt och en flack nedre kant. I en del fall förekommer även fossila former som åkeravslutande terrasskanter. Ett mycket illustrativt exempel är det numera röjda och betade området i Berge.

Ödesbölen och ödizgods finns upptagna och omnämnda i Jämtlands och Härjedalens medeltida diplomatarier (brevsamling), och i jordeböcker från 1500-talet. Ibland redovisas de även på äldre kartor som utgods eller avradsland. Det är gårdar som av olika anledning kommit att överges. Den demografiska kris som drabbade Europa i samband med digerdöden har angetts som en viktig orsak till ödeläggelsen. Säkerligen har även andra faktorer spelat in. Ett flertal sådana ödegårdar finns omtalade i Brunflo socken. De flesta är dock bebyggda idag. På några kom man också att lägga fåbodar i äldre tid. Ett sedan lång tid känt ödesböle på gränsen mellan socknarna Brunflo och Lockne är Löfsåsen. Här finns en tidig medeltida husgrund samt ett stort område med fossil åkermark och tätt liggande odlingsrösen.

Gården Lund 1:3, som numera ägs av Carl Gustaf Jönsson i Lund.

Foto: Sven Schylberg

När laga skifte genomfördes i Lund

Av Torsten Eckhéll

I början av 1700-talet hade provinsen Jämtland inte fullt 17.000 invånare. Under det Armfeldtska fälttåget mot Norge — ett dystert kapitel i provinsens historia — hade över 1.000 jämtlänningar fått sätta livet till. Vid denna tid hade Brunflo omkring 39 hemman med tillhoppa ett 90-tal rökar (en rök var 6 tunnland) och cirka 700 invånare. I förhållande till antalet hemman förefaller siffran för i socknen bofasta anmärkningsvärt hög. Förklaringen härtill måste vara att man på de flesta gårdarna levde tre generationer ihop och att barnkullarna var relativt stora.

I äldre tider idkades sambruk inom varje by. Gårdarna låg ofta samlade på ett begränsat område och varje gård hade sin andel i åkermarken. Betesmarker och andra utägor var byns gemensamma egendom, s.k. allmänningar. Med tiden utskiftades även dessa efter liknande grunder och varje gård kunde då ha sin jord fördelad i en mängd olika lotter. De splittrade ägolorterna försvårade en rationell drift av jorden och 1757 påbjöds s.k. storskifte, vilket innebar att varje gårds ägor skulle sammanföras i ett fåtal lotter så att byamännen kunde idka jordbruket var för sig.

1793. De tillhörde den kända klockaresläkten från Lund, som i flera generationer skötte klockaretjänsten i Brunflo kyrka. Vidare Pehr Olofsson, född 1791 och Olof Ersson, född 1796. Dessa tre ägde vardera 1 13/24 tunnland. Härutöver fanns två omyndiga ägare, Kjerstin Nilsson och Olof Nilsson. De innehade vardera 37/42 tunnland.

Om man studerar kartan från 1832 ser man att det var två ganska stora gårdar, som delade på marken i Lund. Varje gård bestod av ett 10-tal tätt samlade byggnader, den ena gården helt kringbyggd. Men utanför den slutna fyrkan- ten finns ytterligare tre stora hus, vilket kan tyda på att gården brukades gemensamt av två familjer. Pehr Olofsson och Olof Ersson var kusiner och det är troligt att de ägde hälften var i samma gård och den tillhörande jorden.

Gårdens... ägare... förtägnis... 1832

Lund N:o	Beskrifning	R. N. n	Innehålls storl.	
			skud.	oppstaten.
A	Lunds 1044 6/16 Tunmland, elv 1 1/2 m. Perno Skatt, innehav Saljanders ägar			
1	Skatt	1/4	2	24 000
2	Skatt i Skott	1/4	22	17 600
3	Skatt emellan Skott och Skott	1/2	29	19 000
4	Skott till Skott	1/2	21	22 -
5	Skott till Skott, Skott af 1792, Gårdsvall	1/4	27	21 600
6	Skott	1/4	-	25 600
7	Skott	1/4	7	4 -
8	Skott	1/4	7 1/2	21 600
9	Skott	1	6 1/2	6 500
10	Skott	1 1/2	7	5 1
11	Skott i Skott och Skott	1	8 1/2	5 500
12	Skott	1 1/2	8 1/2	15 000
13	Skott	1 1/2	29	15 000
14	Skott	1	21	13 -
15	Skott	1 1/2	3	2 1
16	Skott	1 1/2	3	1 1/2
17	Skott	1 1/2	2	14 400
18	Skott	1	13	12 -
19	Skott	1 1/2	20	16 000
20	Skott	1 1/2	13	16 000
21	Skott	1 1/2	1	21 600
22	Skott	1 1/2	1	21 500
23	Skott	1 1/2	12	29 500
24	Skott	5	7	1 400
25	Skott	3	28	9 500
26	Skott	5	31	6 200
27	Skott	3	29	9 500
28	Skott	2	12	6 -
29	Skott	1 1/2	12	3 200
30	Skott	2	12	6 -
31	Skott	1 1/2	12 1/2	19 -
32	Skott	1 1/2	24 1/2	11 500
33	Skott	1 1/2	1	11 200
34	Skott	1 1/2	1	28 500
35	Skott	1 1/2	5	31
36	Skott	1 1/2	2	13 000
37	Skott	2	21	18 000
38	Skott	1 1/2	10	6 -
39	Skott	1 1/2	2	1 300
40	Skott	1 1/2	3	3 200
41	Skott	1	6	6 500
Memoral			76	28 000

KARTA

öfver

Inägorne till Kronohemmanen

Frestbordet, Södergård, Stor Grytan och Kätkansta

samt

Ställehemmanen

Susta, Åkare, Wamsta, Lill Grytan och Lund

uti

Jemtlands Län Norra Häradet och Brunflossocken

För Lega Skifte uppräddad Nr 1832

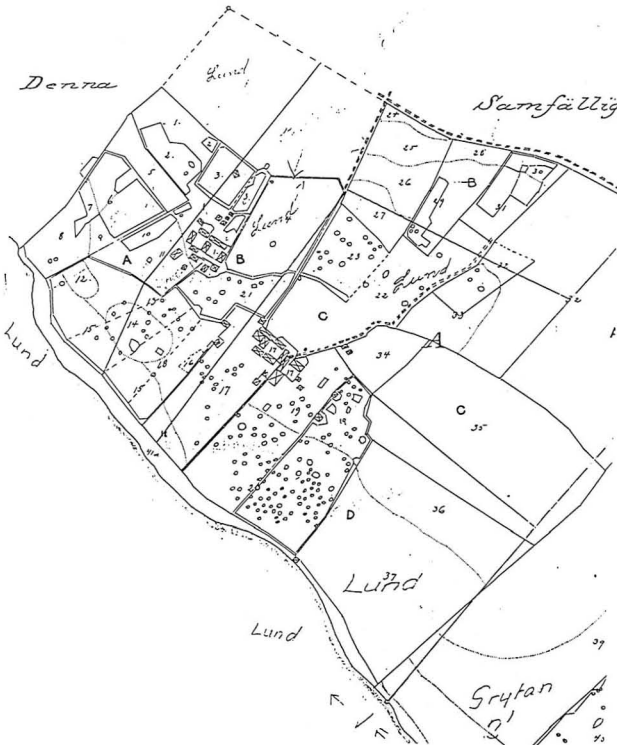
af

F. W. Nordell.

Är utgäfvad från ett i Kungl. Landtmäteris-
beträffande 1832 utg. exemplar af denna
karta; betygat

Å Hjältens vägnar:

A. G. J. J. J.

Jordboken för Brunflo 1702 uppger två ägare till Lund, kyrkoherden Olof Pedersson Drakes änka och Jöns Olsson. Den sistnämnde ägde 6 1/6 tunnland av byns jord, som han förmodligen förvärvat från änkan. Kyrkoherden hade under senare delen av 1600-talet ägt hela Lund, som dessförinnan bestått av tre hemman, vilka under hans tid sammanslogs till ett. Gissningsvis övertog Jöns Olsson efterhand den återstående delen av Pedersson Drakes hemman. Antagandet bygger på de släktförhållanden som uppkom i byn under 1700-talet. Klockare Abraham Abrahamsson blev Lundbo genom giftermål med Jöns Olssons dotter Märet Jönsdotter, född i Lund 1687. Abrahamsson var född 1675 och de gifte sig 1710. År 1716 fick han tjänsten som klockare i Brunflo församling, en tjänst som han innehade till sin död, 37 år senare. De fick tillsammans 11 barn av vilka en son ärvde faderns syssla. Jöns Olssons sonson (med samma namn), född 1719, var farfar till de vid skiftesförrättningar deltagande kusinerna Pehr Olofsson och Olf Ersson. Under större delen av 1700- och 1800-talet ägdes således byn Lund av två med varandra genom arv och ingifte nära befryndade släkter. Denna något komplicerade släktkrönika ger förklaringen till att de tre huvudägarna av byn ägde lika mycket mark vid ägodelningsförrättningen 1831—1833.

Olof Erssons son, Olof Olofsson, f. 1824, d. 1907, var gift med Anna Stina Olsdotter, f. 1829 25/6 i Lockne, d. 1914 25/6 i Brunflo. Hon var dotter till bonden Olof Persson i Vålbacken, f. 1798 1/10 och d. 1872 27/10. Han var gift med Karin Andersdotter från Valne i Lockne, f. 1794. På äldre dagar flyttade makarna till Lund och bosatte sig hos dottern Anna Stina på Olof Olofssons gård och kallades där för Tolvmans Olle i Lånna.

Olof Olofsson begåvades inte med någon son. Där emot fick han sju döttrar. En av dessa, Otilia, f. 14/12 1869, ägde och brukade tillsammans med maken Vilhelm Jonsson, f. 1886 8/1 en avstyckning från det Olofssonska hemmanet fram till början av 1930-talet.

Hur fastighetsbildningen ser ut i Lund i dag, mer än 150 år efter laga skiftet, är inte bekant. Av 1830-talets bebyggelse torde knappast något återstå och marken är förmodligen uppdelad på åtskilligt fler ägare. Men kanske finns än i dag ättlingar i byn till någon av de tidigare ägarsläkterna.

Lunne — min hembygd!

av Olle Handmark

Det tydligen oundvikliga har också drabbat mig — efter uppnådd pensionering kommer bilder från barn- och ungdomsåren fram allt oftare och därifrån letandet bakåt efter de s.k. rötterna. Vilka var de och hur levde de?

Lunne — min hembygd

Efter närmare 40 år boende i stockholmstrakten, och med i och för sig god trivsel — finns ändå ingen annan hembygd än barn- och ungdomsårens Lunne. När jag på sensomrarna besöker min barndomskamrat Paul Rödén i Gärde för bl.a. blåbärs- och lingonplockning tycker jag byarna runt Lunne borde vara som jag upplevde dem. Per i Sundbergs borde sitta och titta ut genom köksfönstret, Erik i Larmens borde knega över gårdsplanen på väg till lagårn och Ignar Lindberg borde göra sig i ordning för ett skolorådssammanträde eller besöka vår oroliga skola i Hälle tillsammans med överlärare Blom. Vid mina vinterbesök borde Paul och jag åka vintersläde på skarsnön utmed Lundbomberget — en gång tappade vi styrförmågan mot slutet av färden och brakade rakt in i ett hässjekoppel och demolerade ansiktena så vi knappt vågade ta oss hem.

Som 13-åring gick jag i stugorna och sålde rakblad och blomsterlökar för att få ihop någon tia. Spännande var det att få följa med far och sälja julgrisfläsk till Gustaarbetare, d.v.s. de som arbetade på Gusta Stenförädlingsverk i Röd- och Gråberget och till andra, som inte kunde hålla gris själva. Givetvis ville jag också, att mamma Anna skulle stå vid spisen och grädda pannkakor och far Jonas borde betsla hästarna eller göra sig i ordning för att som överblockledare ge sig ut i stallarna i byarna och leta ut hästar, som militären kunde rekvirera.

Spännande att bli vuxen

Jag blev vuxen ungefär samtidigt med att andra världskriget slutade. En ny tid började, och det såg onekligen intressant ut. Man skulle ju faktiskt kunna göra något annat än att mjölka och sköta de hårt servicekrävande korna i lagårn, frysa i skogen under de mörka och kalla

Olle vid 60 år.

40-talsvintrarna, vilket dessutom tröttade ut en till den grad, att det om kvällarna blev mest att gå till sängs. Jag avundades t.o.m. Gustaarbetarna, som inte behövde börja förrän klockan 7. För oss skulle då mjölkkrukorna stå på mjölkpallen nere vid vägen. När Gustafolket vinkande för hem vid 5-tiden var det dags för oss med korna igen. Särskilt avundades jag arbetsförmannen. Han ägnade fredagarna åt att cykla ner till kontoret i Brunflo för att hämta avlöningarna och få instruktioner för kommande vecka. Jag grubblade ofta över hur det kunde gå till att styra stenbrytning från ett skrivbord. Jag fick senare klart för mig, att det var ”Ritar-Pettersson”, som ritade upp hur stenarna skulle huggas och senare förädlas. Ritare Pettersson, lärde jag mig så småningom känna närmare. Han var bas för IOGT-storlogen i Brunflo, och vid 16 års ålder fick man gå med där. Jag tror vi alla logemedlemmar var helt införstådda med spritens fördärvliga inflytande. Exempel från vår egen närmiljö saknades inte. Men mötena som träffpunkt var också mycket spännande för där fick vi träffa och umgås med flickor i samma ålder — och med efterföljande parvis sparkåkning hemåt!

Dags att sadla om

Allt lät spännande och jag började läsa på den tidens vuxenutbildning — Hermods korrespondensinstitut. I den nya tiden öppnades gränserna och politikerna vaknade efter många års tystnad och vemod från krigsåren. Nu skulle socialismens 27 punkter genomföras (just nu i dessa oroliga septemberveckor 1992 har tydligen nedmonteringen påbörjats) och på den borgerliga kanten hoppades många på den framstormande Bertil Ohlin och Folkpartiet. Elegantare, kunnigare och slagfärdigare politiker än Tage Erlander, Ernst Wigfors, Bertil Ohlin och Gunnar Hedlund får vi verkligen leta efter. Den nya tiden gav förstås dödsstöten åt det lågproducerande norrländska självhushållningsjordbruket och som i det mesta byggde på manuell arbetskraft — karlfolket på utejobben och kvinnfolket på innejobbet. Flertalet ungdomar i de oftast barnrika bondehemmen måste ut.

Tre studentmössor

På Birka folkhögskola betecknade rektor Ringmar oss bondpojkar och flickor som ”Jämtlands bondeljus”. Och

från 50-talet blev vi också lärare, kommunalkamrerare, sjuksköterskor m.m. Runt 1950 tittade i byarna från Bodal till Vamsta fram tre studentmössor — Evert Lindbergs, Herbert Larms och min. Klyschan "Flykten från landsbygden" blev snabbt verklighet. Och det gick fort. Strömmarna till nya miljöer och arbetsplatser söderut blev våldsamare än många kunde ana.

"Rötterna"

Jag har många gånger undrat över varför pappa Jonas Hansson så ofta tillfälle gavs ville fara till Ottsjön och Forsåsen. Men där fanns ju hans ursprung. En resa varje sommar minns jag far och mor försökte göra. Det blev ibland Ottsjön—Forsåsen, ibland till mammas syskon i Gällö och Stavre.

Nåväl, min farfarsfarfarsfar hette Hemming Hansson (1796—1852). Hade jag vetat det hade jag aldrig i livet bytt efternamn. Hemming var bonde i Tornäs (Föllingetrakten). Men jag vill stanna ett ögonblick inför min farfarsfar Olof Hansson (1824—1908). Han gifte sig redan som 16-åring med den åtta år äldre Anna Salomonsdotter. Man kan ju ana, som det hette på jämtska, att Anna "låg bort sig". Som pojke funderade jag mycket på hur man bar sig åt, när man gick för att ligga bort sig, men vågade inte fråga och hade säkert inte heller fått något svar. Det lågmälda byskvallret om dylika ting var tillräcklig varningssignal.

Olof flyttar allt till Forsåsen

Olof och hans granne i Tornäs upptäckte, att fåbodvallarna i Forsåsen lämpade sig bättre att slå sig ner på än att bo kvar i Tornäs. De gick till verket och flyttade sina hus på vinterkälkar till Forsåsen. Under 49 år gjorde Olof och hans hustru Forsåsen till ett stort och fruktbart jordbruk. Den fantastiska parbyggnad, som Olof flyttade 1845 har senare ägare, pappas kusin Nils och hans Agda bevarat och vårdat. Särskilt Agda har utfört en kulturgärning av stora mått med att systematisera och åstadkomma ett helt museum av gårdens inte bara bruksföremål och minnessaker för hem och hushåll utan även jord- och skogsbruksredskap och annat för utvändigt bruk.

"Töja ut arbetsdagen"

Olof var känd som en stor arbetskarl och hade för vana att töja ut arbetsdagen. Efter ett lördagsdagsverke vid mid-

sommartid berättas det, att han på söndagsmorgonen fick bråttom att springa hem och klä om. Han upptäckte att folk började bege sig till kyrkan. Olof var korsångare, och det ålåg honom att vara på plats när högmässan började (orgel saknades tydligen).

Farfar Hans köper Lunne 1:1

Ett av Olofs och Annas barn var Hans, som blev min farfar. Han gifte sig 1882 med Anna Jonsdotter från Sve i Ott-sjön, köpte gården 1896, och farmor har berättat att de var Gudi tacksam för att de kom ifrån Forsåsen. Runt 1893 härjade difteri svårt i trakterna. Sex av en familjs sju barn dog i sjukdomen, ja d.v.s. doktorn felbehandlade barnen genom att pensla barnens tungor. En dotter överlevde epidemin genom att hon var rädd för doktorn och sprang till skogs och gömde sig.

Åter till Lunne

Om barndomshemmet i Lunne finns det en hel del domsagohandlingar. Bonden Carl Månsson ägde Lunne 1:1 från 1845 till 1867. Den här tiden bör det således ha varit någorlunda drägligt att vara bonde. Vårre blev det med brödfödan och räntorna i och med nödåren kring 1868. Mellan 1868 och 1896 bytte gården ägare nio gånger. 1868 förvärvade dessutom Sunds "fördärvade" skogsbolag avverkningsrätten till skogen på 50 år och för 2.000 kronor.

Far och mor, jul 1950. Olle (24 år).

Och här gällde verkligen ”pacta sunt servanda” — avtal skall hållas. När år 1917 ett år återstod tyckte min far, att han kunde avverka litet mer än till husbehov. Men Sunds/Svartviks skogsbolag stämde pappa till rättegång och han fick böta!

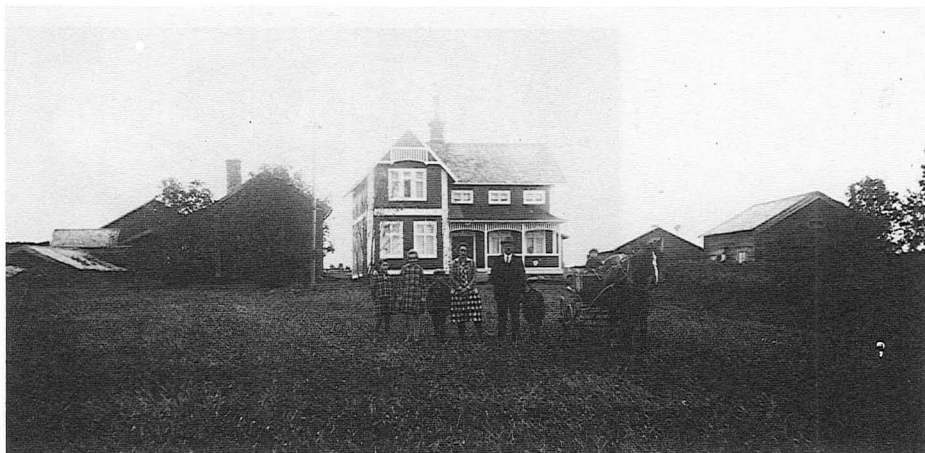
Jag beundrar verkligen både farfar och far för att de orkade hålla gården intakt i över 50 år. Skogen gav ju inget mer än husbehovsbränsle. Det var de 15 hektar odlad jord, som gav brödfödan. Men drömmen om att bli skuldfri infriades aldrig men om höpriserna under första världskriget hållit i sig ett år till hade pappa blivit skuldfri!

”Vi vill te sta’n vi”

Och ändå var far en modern jordbrukare för sin tid. Han hade gått Birka folkhögskola och Torsta och kallades inte sällan litet spydigt för ”agronomen”. Han deltog flitigt i det kommunala, det dåtida LRF och kanske väl så viktigt i vägstyrelsen, som skulle avgöra om vägen Brunflo—Rissna skulle gå där den nu går eller som Rissna- och Sing-sjöfolket ville — gå till Sta’n, d.v.s. Östersund. Vi vill int’ te Brunflo, va’ ske vi dit och göra. Vi vill te sta’n vi”.

Pappa Jonas skaffade tidigt slättermaskin och inköpte byns första släpräfsa och balansräfsa, tillverkade snöskärmar åt vägstyrelsen, transporterade telefonstolpar åt Hackås & Näs Elektriska och satte potatis även för avsalu. Inköpet av balansräfsan ansågs vara onödig lyx. Det var ju gott om fruntimmer för räfsningen.

*Barndomshemmet i Lunne.
Far Jonas och mor Anna med
alla barnen, ca 1932. Självt
kör jag ekipaget.*

KR-jordbruk

På 60-talet ägnade sig lantbruksnämnden åt att skapa bärkraftiga jordbruk, och vår gård styckades av med hälften vardera åt intilliggande gårdar. Och det var säkert en rejäl kraftansträngning för att skapa större enheter. Men låg lönsamhet och överproduktion av mjölk har lett till kreaturslös hantering och ombyggnad för t.ex. uthyrningsplatser åt trav- och sällskapshästar!

Byn lever!

Men det är roligt med byn — den lever! Närheten till sta'n gör det lätt att bo kvar i dessa vackra byar. Och mitt gamla föreningshus i Lunne, där vi höll våra logemöten inom IOGT och hade trevligt, är i dag renoverat och mycket populärt för sammankomster och andra dylika tillställningar. Fortsätter det så här får väl gamla Hälle skola tas till heders igen!

Palatset

Av Olle Jönsson

En studie om hur fyllnadsjorden till Vamsta by kom till, och hur den senare avyttrades.

Palatset är beläget vid Sundsjöviken i Singsjön, Brunflo, mellan Slottön och Ede. Själva vallen ligger i en idyllisk sluttning ner mot sjön. Vad namnet Palatset betyder har jag försökt att få en förklaring på, men det är omöjligt. Namnet Palatset eller Palasset nämnes även på andra ställen och då i samband med fäbodrar.

Möjligen är det ett ödesböle i en gången tid. Namnet Palatset är benämning på en gammal plats. Ödesbölen och fäbodrar har, som bekant något gemensamt.

Men vi börjar en bit bak i tiden, när Jämtland tillhörde Norge. Som tidigare beskrivits hörde marken runt Singsjön till Grytan och benämndes då *Singsjö Jordagods*. 1479 fastställdes gränserna.

Vid laga skifte 1832 upphörde Singsjö gods att vara en enhet. Det tilldelades, som fyllnadsjord flera byar. Det så kallade Palatset blev fyllnadsjord gemensamt ägt av Vam-

sta byamän och med en areal enligt karta och synesbeskrivning och beräknat efter gamla mått att innehålla 566 tunnland, 14,2 kappland impedimenterna inberäknade.

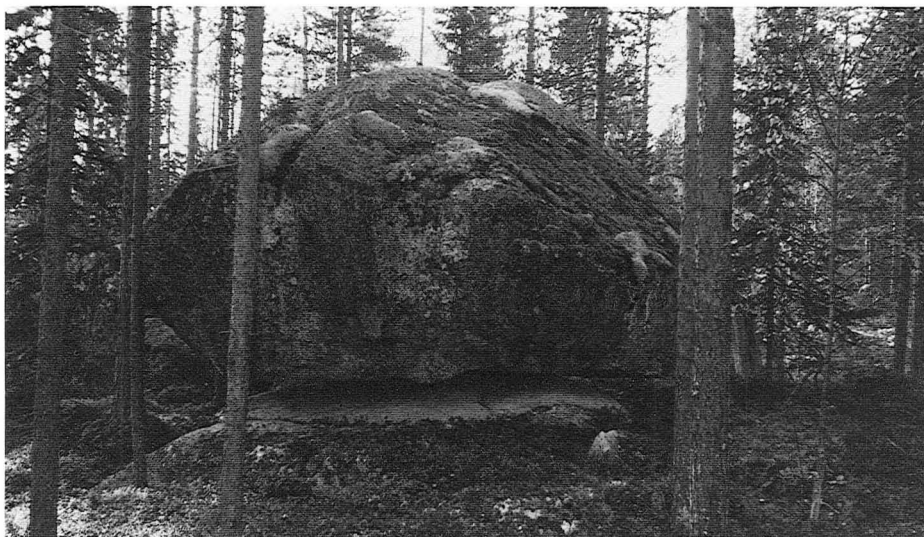
År 1839 efter laga skifte gjorde vamstaborna den första försäljningen av den gemensamt ägda Palasmarken. De, som då sålde var Kronolänsmän Sivert Bergstedt 2/12 delar, Anders Månsson 4/12 delar och Carl Nilsson 3/12 delar tillsammans 9/12 delar med lika andelar i fåbodhus, skog och mark samt andra rättigheter för en summa av 243 rdr. 36 sm. Köpare var kyrkovärden Per Jonsson och fjärdingsman Sven Kjelsson i Värviken, Revsund.

År 1848 var ägare av Vamsta nr:3 underlöjtnant Stjernefeldt. Han ansåg försäljningen som oriktig och icke korrekt. Stjernefeldt för en kostsam rättegång mot värviksborna för att få återlösa andelen i Palasmarken och för ersättning för det hö, som under åren där bärgats. Det beräknades att värviksborna i Palatset på hela trakten bärgade 18 skrindor långhö om år.

I en avhandling av den 12 februari 1852 kan man läsa följande. Utgodset Palatset, som efter vad nu blivit upp-

*Vy från Palatshöjden över
Djuptjärn. Foto: Olle Jönsson*

Singsjöstenen ett märkligt naturfenomen. Stenen ligger in till Palatsmarken och är balanserad på en liten sten. Foto: Olle Jönsson.

lyst, kan nu efter avslutad rättegång mot värviksborna, av hemmanet återlösas vilket också skedde den 21 maj 1854.

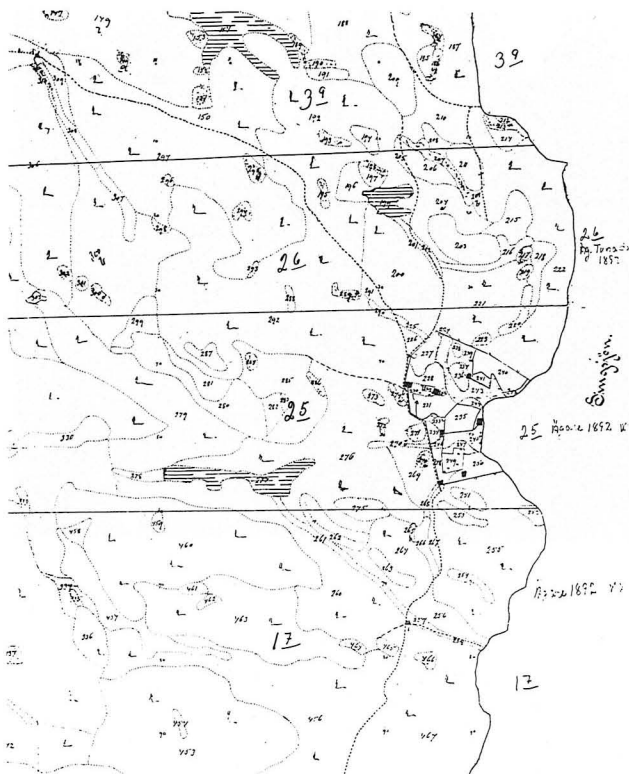
År 1862 börjar den verkliga utförsäljningen av Palatsmarken. Då säljer för Vamsta nr 1 Per Christensson och för nr 3 Jöns Andersson och Jonas Wik sina andelar i mark och åbyggnader för 874 rdr tillsammans. Per Christensson för 500 rdr, Jöns Andersson och Jonas Wik gemensamhetsägare 375 rdr. Stamhemman är då för nr 1 Per Christensson och för nr 3 Jöns Andersson. Köpare är bonden Anders Andersson i Rensved, Revsund.

År 1862 säljer Carl Magnus Bergstedt av Vamsta nr 2 sin del i Palatsmarken för 250 rdr och för ett fåhus 18 rdr. Köpare är bonden Anders Andersson i Rensved, Revsund.

År 1866 säljer Jonas Olofsson av nr 2 sin andel i Palatsmarken med fåbodvall därstädes för 300 rdr till bonden Jöns Petter Nilsson i Solberg.

År 1867 säljer Anders Andersson i Rensved den del av nr 3 som Jöns Andersson och Jonas Wik förut sålde till honom. Köpare är bonden Jöns Petter Nilsson i Solberg. Köpesumman är nu 500 rdr.

År 1873 säljer J.P. Nilsson andelen av nr 3 för 1.000 rdr till Tunadal AB genom Paulus Norlén, Ismundbacken. Samma år och dag säljer J.P. Nilsson den del av nr 2, som

han köpte 1866 av Jonas Olofsson. Köpare är Tunadal AB genom Paulus Norlén, Ismundbacken. Köpesumma är 800 rdr.

År 1879 efter Anders Anderssons i Rensved död, övertar hans dotter Carolina dessa två andelar, dels av nr 1 och 2, som köptes 1862. Hon säljer dessa frivilligt på auktion den 14 september 1885 till Wivstavarv AB.

Den sista som innehade andel i Palatsmarken var Olof Persson kallad Tolvmans Olle. När han 1833 innehade en fastighet av nr 3 i Vamsta och senare avyttrade den, förbehöll han sig, som han säger, den lilla rättigheten i Palatsmarken som han innehade till sin död. Andelen värderas till 500 rdr.

Som sterbhusdelägare övertar mågen Sven Petter Stjernström i Haxäng denna del. År 1880 säljer han för 3.000 rdr till Tunadal AB genom Paulus Norlén, Ismundbacken.

*Palatsets fåbodvall nu igen-
vuxen. Foto: Olle Jönsson*

År 1893 säljer Tunadal AB sina delar i nr 2 och nr 3 till Wivstavarv AB för 3.000 rdr.

Beträffande ståndslogen så såldes på 1850-talet varje delägare och på särskilda kontrakt avverkningsrätten på 50 år till vissa uppköpare.

Vid laga skifte 1892 och vid sammanträde den 14 februari 1893 med Brunflo Tingslag ägodelningsrätt blev denna laga skiftesförrättning av ägodelningsrätten fastställd att gälla fyra enheter med fastighetsbeteckningen Vamsta 1:7, 2:5, 2:6 och 3:9. Efter 1893 är Wivstavarv AB ensam ägare till hela trakten till 1969. Den nye ägaren blir Domänverket, som än i dag äger marken.

Fåbodvallen, som enligt synesbeskrivningen var inhägnad bestod av två fåbodhus, två ladugårdar samt tre lador. Den första brukaren av vallen är svår att få fram. Handlingar från 1840-talet visar att den brukades av värviaksborna, som där bärgade hö. Rensvedsborna, ägde vallen en tid och brukade den.

Att Singsjön och Böle i senare tid brukade marken som bete och slått är bekräftat. Den siste, som hade kor där var Edholms i Singsjön. Den siste, som där bärgade hö, var Gunnar Andersson i Böle samt Karl Hansson i Tubäcken.

En händelse av mer ovanligt slag, måste här berättas. Det hände på Palatsmarken, när korna skulle om aftonen tagas in för mjölkning. En ko saknades. Man började att leta på alla tänkbara ställen. På tredje dagen hittade man kon, som halkat ner i en djup och trång skreva i ett berg, men kon levde. Men, inte nog med det. I samma skreva och med huvudena mot varandra hade också en häst halkat ner. Det var en stor ardenner rätt kraftig i omfång. Hästen nådde ej botten med benen utan satt fastkilad i klyftväggen. Den var också vid liv. Nu blev det att skaffa hjälp. Med rep och starka män, lyckades man draga upp bägge djuren. Kon kom att överleva dramat, men hästen måste så småningom avlivas.

Detta har berättats av en, som var med.

Skolan och ungdomen

Hembygdsrörelsen vill

- Öka ungdomars intresse och kunskap om sin hembygd.
- Göra ungdomar medvetna om kulturarvets roll och betydelse av att känna sina rötter.
- Skapa gemenskap och vi-känsla i den egna hembygden.
- Ge insikt om att vi som individer kan påverka vår bygd och dess framtid.

Skapa en databas med länets historia.

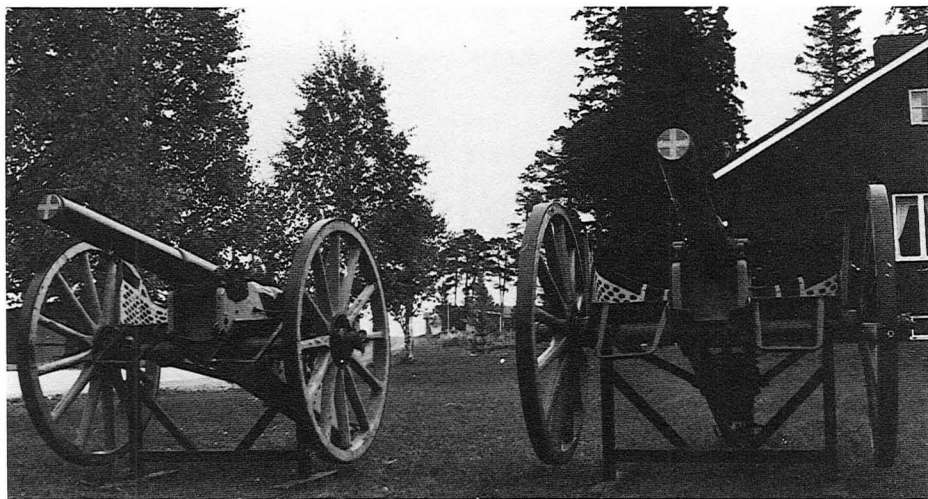
Utställningar och studiedagar för lärare i samarbete med länets hembygdsföreningar.

Utskick till skolornas kulturråd och hembygdsföreningarna med förslag, råd och tips om/och utställningar.

Dagböcker — Gamla brev

När Du städar, kasta ej bort gamla dagböcker eller brev. Kom ihåg, att de kan innehålla mycken intressant historia, som bör bevaras till eftervärlden.

Lämna in dem till hembygdsföreningen.

Grytans läger.

Grytans läger

*— hemmamarker för
norrlandsartilleristen*

Av Sven Schylberg

Grytan är en av de äldsta och största gårdarna i Brunflobygden. Grytan bildar tillsammans med Håkansta och Lund en naturlig bebyggelseenhet. Grytan utgör den centrala enheten i denna. Gården Grytan omnämnes första gången 1391—94. På 1400-talet kan vi urskilja två gårdar i Grytan, västra; Stor-Grytan och östra; Lill-Grytan. Under 1600-talets krig blir en av gårdarna i Grytan och gårdarna i Håkansta öde. De övergår i statens ägo.

År 1696 utses hemmanen Stor-Grytan och Håkansta till häradsfogde- respektive häradsskrivareboställe. År 1837 omändras Håkansta till häradsfogdeboställe och fungerar som sådant fram till år 1887. Gården säljs då av staten och kommer i privat ägo.

Stor Grytans gården. Foto efter målning 1917. Foto: Sven Schyllberg.

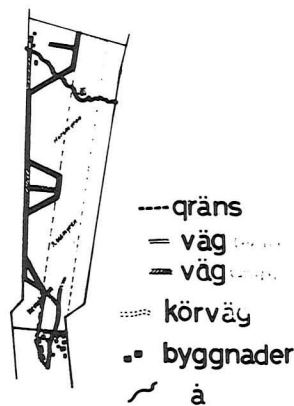
Gården Stor-Grytan omändras år 1832 till landskamrerboställe och fungerar som sådant med arrendator till år 1877. Gården är då utarrenderad och staten har likadana planer för Stor-Grytan som för Håkansta.

I nådigt brev av den 25 maj 1874 framgår, att hemmanet skall å offentlig auktion till högstbjudande försäljas av statsverket. Av brev den 14 mars 1894 kan vi dock se, att detta ej skett. Genom nådigt brev av den 8 april 1892 bestäms, att delar av gården skall avskiljas.

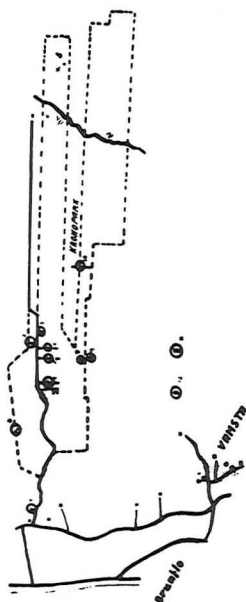
Landskamrerbostället består då av tre avlägsna från varandra liggande skiften, nämligen 1/ Gårdsskiftet med tillhörande hem- och utskog, 2/ Fyllnadsjorden Singsjölandet och 3/ Lägenheten Jurikan. Fyllnadsjorden och den del av gårdsskiftet, som benämns utskogen, skall vid arrendetidens slut avskiljas för att ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Återstoden av hemmanet skall å offentlig auktion försäljas.

Med Norrlands Artilleriregementes förläggning till staden Östersund ändras förutsättningarna. Riksdagen beslutar 7 april 1892 att ett regemente skall upprättas i Östersund. Först 3 mars 1893 utses regementschef, varför detta datum räknas som regementets födelsedag.

Kungl. Maj:t förordnar genom nådigt brev undertecknat av blivande konung Gustav V den 13 maj 1893, att av

Grytans Skjutfält 1893.

- gräns
- / väg
- || e4
- ✓ å
- ⊙ b-plats
- byggnader

Grytans Skjutfält 1919.

förra landskamrerbostället ½ mantal Grytan nr 2 i Brunflo socken av Jämtlands län, gårdsskiftet jämte hemskogen och ett omkring 3.300 meter långt och 300 meter brett bälte av utskogen får upplåtas till Norrlands Artilleriregemente för att användas till skjutfält.

Ettihundra år har således förflutit den 13 maj 1993, sedan beslut togs om inrättande av Grytans Läger i Brunflo. Norrlands Artilleriregemente jubilerar. Grytans skjutfält är regementets viktigaste utbildningsplats.

Redan vid regementets tillkomst kunde behovet av lämpligt skjutfält tillgodoses nära staden Östersund endast en mil sydost om kasernområdet.

Krav på ytterligare mark har sen dess uppstått tack vare pjäsernas ökade skottvidder, ökade krav på djup vid gruppering och ökade säkerhetskrav. Genom köp av ytterligare mark har tillgången på lämplig skjutfältsterräng tillgodosetts. Grupperingsplatser för de skjutande enheterna har också tillgodosetts utanför fältet.

Med hänsyn till den centrala roll Grytans skjutfält spelat i regementets liv, men även i Brunflobygden, så vill vi i denna årgång ägna lägret vårt speciella intresse. Genom benäget tillstånd och tillmötesgående av major Bengt Hagblom och Lars Lindblad, A 4 samt kapten Kurt Johansson vid A 4:s museum, har undertecknad fått tillgång till material ur regementets historia och ur olika årgångar av Norrlands Artilleristen, som speglar skjutfältets utveckling, liv och leverne på ett tidstroget sätt.

Det kungliga brevet, som är undertecknat av tronföljaren Gustav anger, att skjutfältets iordningställande och underhåll skall betalas med den avkastning som erhöles i hemmansdelarna och i förvärvet av ingående skog.

Från den s.k. nollpunkten — en utgångspunkt för ett lokalt rutnät nära de gamla, nu rivna förlägningsbarackerna är det ungefär 3.000 meter till dubbelkurvan. Där låg förr målbodarna. Upphuggningen är ungefär 300 meter bred. Denna ger en god uppfattning om det ursprungliga fältets storlek.

Genom flera markförvärv omfattar skjutfältet idag cirka 4.000 hektar. De mest omfattande markförvärven skedde 1911, 1919, 1933, 1941 och 1962.

Genom nådigt brev den 2/6 1911 upplåts från Kronoparken Grytan ett område om 15 hektar att läggas till skjutfältet. I ett brev daterat 24 april 1917 framhöll armé-

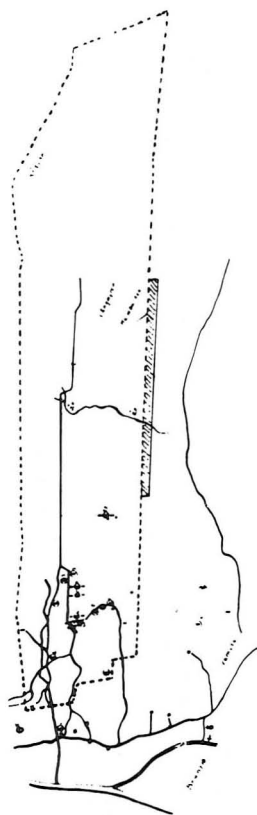
förvaltningen, att det pågående kriget visade, att längre skjutavstånd behövdes för de nya vapnen, som kom till användning. År 1919 uppläts ömse sidor av skjutfältet belägna skiften av kronoparken till lantförsvaret. Samtidigt beslutar man upplåta delar av landskamrerbostället belägna mellan skjutfältet och Storsjön till Brunflo kommun mot att kommunen till Kronan överläter Lill-Grytan och tre skiften tillhörande Malmbacken.

Slutligen beslutar man inköpa vissa områden inom Grytans och Håkansta byar belägna sydost om skjutfältet. Områdena uppläts åren 1921—1923. 1933 tillfördes hela kronoparken regementet.

Genom köp år 1940 utvidgas fältet ytterligare på södra sidan med köp av vissa områden av Grytans och Håkansta byar, bl.a. det s.k. Solhemsområdet och på norra sidan största delen av byn Lunds skogar. Den sammanlagda arealen är 567 hektar. A 4 kom också att disponera i form av mark från år 1927 en del av Brunflo prästbord tillhörig mark om 69,78 hektar belägen å fältets sydsida.

Efter 1941 kom fältet att utgöras huvudsakligen av utmarken till de tre byarna Lund, Grytan och Håkansta. Genom avtal kan ytterligare 4.000 hektar nyttjas som riskområden.

Skjutfältsvägen fram till målbodarna vid dubbelkurvan anlades efter tillstånd av Domänverket 24 april 1894. Vägen fick anläggas på Domänverkets mark liksom de tre målbodarna — Hotell Törstige Ekorren — vid vägens slut strax bortom övergången av Hällån.

- gräns
- / väg
- / E4
- å
- ⊙ b-plats
- byggnader
- /// arrenderat omr.

Grytans Skjutfält 1945.

Grytans Lager 1946.

Sune Kleingardt.

De första byggnaderna i lägret uppfördes 1895. De var av enkel beskaffenhet. Övningar ägde endast rum sommartid. Mässbyggnader för officerare och underofficerare fanns ej, inte heller matinrättning för manskapet.

År 1909 uppfördes den första stabsbyggnaden. Den inrymde expeditionslokaler, åtta stycken vinterbonade bostadsrum. Även mässbyggnad uppfördes. År 1926 förbättrades lokalerna. I en barack skapades en mäss för officerare. Mathall och marketenteri byggdes för manskapet samt en 70 meter djup borrhad brunn med hydroforanläggning installerades.

År 1942 byggdes två nya förläggningar för 225 man med centralvärme och sanitära anordningar. 1944 fick skjutfältet en modern elektrifierad matsal. Lägret har alltsedan dess varit föremål för om- och tillbyggnader i takt med tidens ökade krav beträffande övningar och förläggning. Det senaste tillskottet är ett modernt hotell.

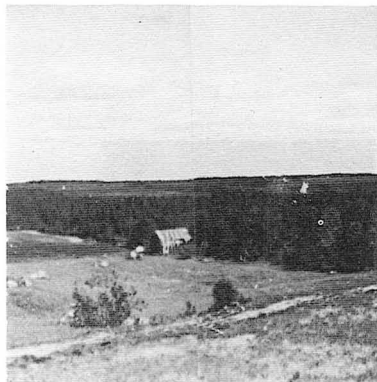
Grytan vid sekelskiftet

Hur såg det nu ut vid Grytans läger vid sekelskiftet? I Norrlandsartilleristen har överstelöjtnant Sune Kleingardt återgett några minnen från sin tid på Grytan. Sune Kleingardt föddes 1879. År 1900 utnämns han till underlöjtnant vid regementet. Fem år senare avlägger han instruktörsexamen vid GCI och är åren 1906—1907 regementsadjutant.

Den nu tjänstgörande generationen kan nog ej göra sig en föreställning om, hur Grytans skjutfält såg ut vid tiden kring sekelskiftet, skriver Sune Kleingardt. Skjutfält var en alldeles för gentil titel på den 300 meter breda och omkring 3.000 meter långa skjutbana, som stod till regementets förfogande. Härtill kommer, att områdena kring skjutfältet tillhörde enskilda personer, som gjorde alla tänkbara svårigheter, när det gällde tillträde till deras ägor.

Vägen från stora landsvägen till Brunflo var smal och backig. Vägbanan befann sig i ett jämmerligt skick. Vid marschen till skarpskjutningarna, måste serviserna gå till fots. Fordonen var i regel fullpackade med ammunition. Det var behagligare än, att sitta kvar på de slingrande fordonen, som översköldes av lervälling.

Antalet skjutplatser var tre. Nollpunkten för skjutning på längre avstånd, 500 meterpunkten, som var den flitigast använda och Störåsen. Den sistnämnda var dock oanvändbar, om nederbörden var för riklig.

E 1 Tjusarudden och Lunds fäbodas.

Strax bakom 500 meterpunkten kunde man skjuta indirekt med användande av diopter.

Byggnader fanns endast vid målet. Där låg en befälsbyggnad, en manskapsbarack och några målbodar. Anordningar för matlagning inomhus fanns i respektive byggnader. Den målpersonal, som inte erfordrades för observationer, måste ofta utrymma förläggningen för att erhålla skydd vid serier. Skottriktningen kom då i obehaglig närhet av barackerna.

I allmänhet anslogs två dagar till skjutning varje omgång. Man bivackerade på fältet uppe vid nollpunkten. Det var inte alltid så behagligt, om vädret var ogynnsamt. Ofta var tillgången på lågerhalm minimal.

År 1899 färdigställdes ett barackläger på samma plats, som det nuvarande. Första omgången bestod av en officersbarack, läkarbostad, underofficersbarack och tre manskapsbaracker. Senare tillkom de tre sommarställen. Några som helst anordningar för tillredande av mat inomhus förekom icke. Om vädret var för besvärligt, togs manskapets kokkittlar in i barackerna. Där verkställdes då matutdelningen.

Samtliga baracker var av enklaste slag. Yterväggarna bestod av ett lager spåntade bräder. Ingen isolering förekom. Inga innertak fanns. Stora öppna spisar användes för uppvärmning, vilket var ganska ineffektivt. Som belysning användes ett mindre antal fotogenlampor och de i utrustningen ingående lyktorna.

Officersbaracken var avsedd för en divisions officerare. Den inrymde ett litet rum för divisionschefen. Bredvid fanns ett något större för de tre battericheferna. För subalternofficerarna fanns ett stort rum, som upptog två tredjedelar av byggnaden. Mellanväggen mellan de båda små rummen och de större var uppförd av ett tunt lager bräder och gick ända upp till taket. På byggnadens båda gavlar fanns verandor. De fick vid dåligt väder tjänstgöra som "matsalar". Annars åt man ute i skogen.

Läkarbaracken inrymde två rum, ett för tjänstgörande läkaren och ett för veterinären. Även här fanns en veranda. Den tjänstgjorde som mottagningsrum för besökande. Baracken kallades "Mosebacke".

Underofficersbaracken var lika primitiv som de övriga. Den användes som matsal för vid divisionen tjänstgörande officerare.

Fältveterinär knyter näven (1897). Bild från A 4:s museum i Östersund.

Ett parti croquet efter middagen.

*Skjutning vid sekelets början
på Grytans Skjutfält.*

Sängar fanns endast för divisions- och batterichefer samt för läkare och veterinär.

Intill år 1903 skedde repetitionsövningarna divisionsvis. Andra årets värnpliktiga ryckte in på olika tider. Repetitionsövning ägde rum i augusti och september. Hela regementets stamhästbestånd disponerades då av den exerce-
rande divisionen.

Något av de första åren på 1900-talet tillkom en mathall för officerare. Det blev ett tak stående på pelare utan några som helst skydd mot regn och blåst från sidorna.

Förläggningen i subalternrummet var lindrigt sagt primitiv. Man låg på halm och gjorde en sovsäck av två hästfaltar. Sadlarna togs in och fick tjänstgöra som huvudgård. Packlådorna ställdes in som stöd vid fotändan. Det var naturligtvis eftersökt att få en plats med stöd mot en vägg.

1899 gjorde jag som sergeant tjänst vid 2:a batteriet under repetitionsövningen i september. Vid batteriet var dåvarande löjtnanten Floderus äldste subaltern. Det var första gången barackerna kunde tas i anspråk för förläggning. Floderus ansåg det var för vekligt att bo inomhus. Han inbjöd officersvolontären—sergeanten att med honom dela ett av två skyddstält uppsatt ryggåstält. Det sattes upp utanför staketet omkring barackerna. Efter väl förrättat arbete och i vanlig ordning avnjuten ärtmiddag med kaffe och något punsch, intogs den fältmässiga förläggningen. Sömmen var utmärkt. När Floderus vaknade den ruggiga septembermorgonen, upptäckte han något vitt i en liten öppning mellan tältdukarna, som inte gått att knäppa till helt. Hans första reflektion var: "Nu har den förbaskade volontären gått upp och rakat sig och hållt ut vattnet i tältet". Efter närmare undersökning fann han, att "boven" fortfarande låg i sin sötaste sömn i halmen nedanför hans

Skjutning med 7.5 cm kanon m/02-10.

tältsång. Det hade snöat under natten. En liten driva hade yrt in i tältet.

En marsch ut till skjutfältet 1897 får i journalerna följande notering.

1897 13 och 14 mars företogs under befäl av kapten Améren en marsch till skjutfältet Grytan och åter. Omkring 31 km. Medföres 4 kanoner och 2 packningar. Temperaturen -14 grader. Första gången någon del av regementet bivackerade under bar himmel.

1904 14-19 mars företogs under befäl av kapten Gråå med löjtnanterna Wennerström och Marcks von Wurttemberg en marsch från Östersund och åter. Vägen togs: 14/3 Östersund, Gräfsåsen, Brynje, Lundkälen, Lillsjöhögen 3,2 mil, den 16/3 Stugun, Boggsjö, Laxsjön, Björsjön, Sundsjö, Fanbyn 4,4 mil. 17/3 Fanbyn, Pilgrimstad, Lockne, Brunflo kyrka, skjutfältet vid Grytan, skjutövningar. 18/3 på Grytan skjutövningar. 19/3 kl. 4 fm blåstes marsch mot Östersund, och kl. 7.57 fm var marschbatteriet hemma på kaserngården.

En annan, som på ett målande sätt återgett sina minnen från Grytan är löjtnanten i armén Erik Hagberg. Han berättar 1973 om sin första tjänstgöring vid regementet. Året var 1902. Det var Hagbergs första tjänsteår vid regementet.

På Grytan fanns då endast ett fåtal byggnader. Manskapsbarackerna fick tjänstgöra både som kök, matsal och

Genomgång före skjutning.

sovrum för 60—70 man. Servisen utgjordes av kokkärlet, kniv, gaffel och sked, som varje man hade fått. Några sängar förekom inte. Halm var utbredd runt väggarna.

Vanligtvis hade man stövlarna till huvudkudde. Fötterna trädde i vapenrockens ärmar och man bredde kappan på sig. Efter vistelsen ute i friska luften hela dagen var sömnlöshet ett okänt begrepp. Hygien var hela tiden fullständigt åsidosatt.

Byggnaderna var avsedda för tre batterier. När hela regementet var förlagt till skjutfältet, fick den ena divisionen koka sin mat i kokgravar och förläggas i små 4-delars tält.

Vattenfrågan var en besvärlig sak. Det fanns en brunn i närheten av barackerna. Den förmådde ej hålla vatten stort mer än en dag. Vattnet var därjämte så kalkhaltigt, att det föga lämpade sig för matlagning. Skulle det kokas ärter, som förekom så gott som dagligen, måste vatten medföras från kasern eller hämtas i Odensalabäcken. Hästarna drack ogärna det kalkhaltiga vattnet. De fick därför vattnas i bäcken.

Året 1902 var för hela Norrland ett olycksår. Sommaren var kall och ruskig med regn, snöblandat regn och hagelskurar var och varannan dag. Första maj och midsommardagen var det full snöstorm.

Egendomligt så växer gräset här i silurområdet hurdan väderleken än är. Höskörden blev något under medelmåttig, men all den sådda säden, måste skördas som grönfoder. Jordbrukarna kunde nödtorftigt utfodra sina djur utan alltför omfattande nedslaktning. Potatisen blev det året ej stort större än nötter.

År 1902 var det sista året, då regementsmötet omfattade endast 22 dagar. Den nya härordningen tillämpades året därpå med möte under 35 dagar.

Under september månad, då regementsmötet ägde rum, kulminerade regnvädret. Jag tror inte, att solen visade sig en enda dag under dessa tre veckor. Den 20 september förlades 1:a divisionen till skjutfältet för skarpskjutningar.

Med de gamla 8 cm kanonerna förekom endast direkt riktning. Målen kunde utan svårighet upptäckas med obehäpnat öga.

Till råga på alla svårigheter hade några dagar tidigare bland handräckningen, som vistades på skjutfältet, inträffat ett par fall av hjärnhinneinflammation. Barackerna fick icke användas förrän de blivit desinficerade. Divisio-

Vintertid sattes kanonen på släde, när den skulle transporteras till Grytan för skjutning.

nen tvingades sålunda bivackera ute på skjutfältet och förläggas i de små 4-delars tälten.

Marketenteriet bestod vid denna tid av en liten blek kiosk mellan barackerna. Där salufördes öl, läskedrycker, snus och tobak. Något varmt att dricka i ruskvädret fanns icke.

Den tredje dagen kom 2:a divisionen dit för att avlösa oss. Klockan 6.30 följande dag skulle 1:a divisionen vara marschfärdig hem till kasern. Vädret var blåsigt och kallt. Vi fick därför tillstånd att tända på en stor hög med ris och stubbar. Vi blev därigenom med tillfälle att nödtorftigt torka de våta kläderna.

Brunflovägen, som idag liknar ett parkettgolv, hade ett annat utseende vid sekelskiftet. Den var smal och krokig. Vid regnig väderlek var den på flera sträckor belagd med ett tjockt lager ävja. De två man av servisen, som åkte uti lavettsätena på de gamla kanonerna, blev av hästarna på efterföljande fordon fullständigt nedstänkta. De såg ut som om de vältrat sig i en brukslår.

Egendomligt nog var hälsotillståndet på regementet ovannämnda år ganska gott. Kanske var det bra virke i artilleristerna på den tiden. Manskaper bestod då av 75 man fast anställda eller värvade på varje batteri. Regementet

7.5 cm kanon m/02 apterad som luftvärnspjäs på Grytans Skjutfält 1925.

Pjäskejutning med märklig kanon på Grytans Skjutfält 1927–28.

tilldelades blott ett fåtal värnpliktiga. Eller berodde det på dåvarande regementsläkaren Warodell, som hade sin egen metod att behandla sjuklingar. Han anlätades inte annat än i yttersta nödfall.

Ett utdrag ur Norrlandsartilleristen visar hur en övning kunde genomföras på 1920-talet.

Tidpunkten är 1926 i augusti.

Övningsdivisionen slutinspekteras på Grytan av fördech generalen Hamilton. I 5 försvarar Störesåsen österut. Batt Sparre och Stjernstedt är under eldgivning. Batt Grönlund, "livbatt", står uppsuttet vid B 7 som beredskapsbatt. Order kommer: "Fientligt motanfäll över Kyrkslätten. Batt insättes snarast på Störesåsen för direkt eld." Orden hördes av hela batt och battch behövde endast ryta: "Till Störesåsen, avdelningsvis, galopp marsch!" I karriano bär det iväg. 2. avd. amvagn går i diket i den skarpa svängen norr B 7 och ligger i en röra. Pjäsen fortsätter. Inryckningen går med bravur. "Vänster bröst av!" Kyrkslätten vimlar av fi inf i långa mörka kolonner. "Granatkartesch, tempering 1000+—0, ett lag!" Eldgivningen börjar. 2. pjäs saknar riktinstrument och ammunition. Batt off skruvar eldröret vågrätt. "Hämta am från 1. pjäs. Skjut!" Nya mål dyker upp. Allt närmare. "Skjutning pjäsvis! Fri eld!" 2 avdch furir Östblom förvildad till battoff: "1. pjäs vill ej lämna mer stridsammunition, får jag skjuta dom här?" och visar upp ett par korgar övningsgranater tagna gud vet var. Battoff: "Skjut! (För f-n). Generalen Hamilton och fältjägarchefen Lilliehöök nicka till varandra "Det är så här det ska gå till."

Så kunde således en övning gå till under 1920-talet.

Furir Klang med sin pjäsavdelning i fält på Grytan.

Fänrik Prinsencrutz och furir Klang med sina vpl. veterinärer på Grytan.

Furir Klang tränar dem i pjäsexercis på Grytan.

Skjutning på Grytans Skjutfält.

Skjutfältet kom således att nyttjas för regementets övningar. Enligt de olika härordningarna, som tillkom 1892, 1928, 1936 etc. skulle regementet bestå av ett antal officerare. År 1928 var de 41 st., 25 st. underofficerare, 290 manskap och 300 hästar. De s.k. remonthästarna fick sommartid gå på skjutfältet. Mitt första minne från dessa år går tillbaka till 1939. Min far var ägare till Solhemsbodarna på Håkansta 1:4, där vi bodde sommartid. Vi var närmaste granne till lägret. På den tiden var vägen upp till fäbodarna en skogsstig, som vi körde med trilla. Vid ett tillfälle kom min farfar och jag körande i skogen. Halvvägs mötte vi några hundra remonthästar, som kom springande emot oss. De hade kommit ut ur den s.k. remonthagen, där hästarna gick och betade.

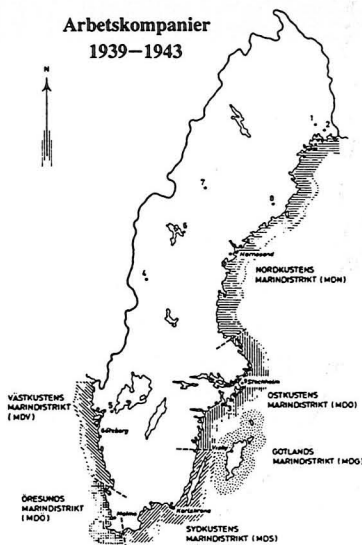
Flyktinläger på Grytan

Efter det tyska överfallet på Norge 1940 kom en flyktinlägsväg från väster. Det svenska Röda Korset ställde medel till förfogande för att ta emot flyktningarna inom jämtlandsdistriktet. I Östersund ordnades mottagningscentral och förläggning, bl.a. på Storgatan 41 och i A 4:s barackläger på Grytan. Under maj månad 1940 torde omkring 1.000 norska flyktningar ha uppehållit sig vid länets förläggningar, skriver Lennart Westerberg i Röda Korsets jubileumsskrift 75 år.

Arbetsläger på Grytan

En annan typ av förläggning av människor var de s.k. "samvetsömma", s.k. krigsplacerade kommunister, som var förlagda på Grytan. De sysselsattes bl.a. med att krossa sten på Lill-Grytansgården. En stenkross var uppmonterad

rad 200 meter söder om gården. Gårdens rika fornlämningar, ca 80 rösen liksom de pittoreska stenhagarna krossades upp till makadam. Detta skedde i de s.k. arbetskompanierna. Under hösten 1941 fanns ett arbetskompani på Grytan om 19 man, som tillhörde 1940 års klass. De fullgjorde sin första tjänstgöring och fick stanna i Grytans lägret till den var slutförd. De sista fick inte lämna lägret förrän den 24 oktober 1942.

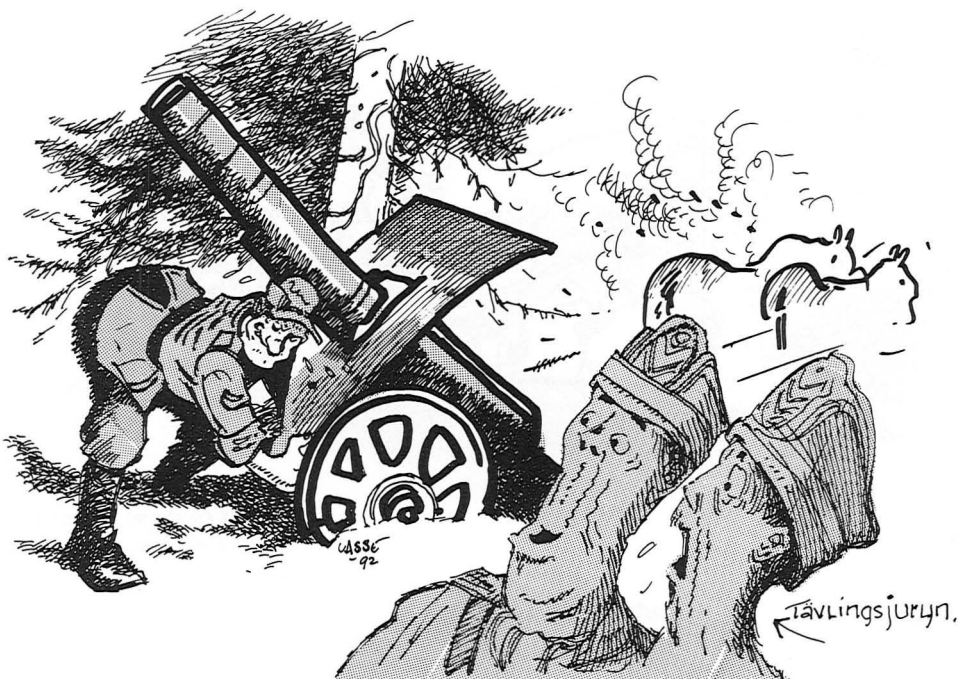

Arbetskompanier

1. Storsien
2. Naartjärvi
3. Bercut
4. Lövnäsullen (*Sveg*)
5. Öxnered
6. Grytans skjutfält
7. Stensele
8. Vindeln

GRYTAN — Ett effektivt utbildningsläger var temat för NA Årg. 40 1978. Överste Sven R. Holmberg berättar om Grytan. Utbildning har pågått på Grytan alltsedan 1940-talet, berättar fanjunkaren och remontryttaren Vidar Johansson. Stallchefen ute på Grytan var då Thure Sjöo. 200 hästar var inkvarterade i lägrets stallar under krigsåren och då förekom utbildning av kuskar.

Många hälsingepojkar har gjort sin värnplikt på A 4 och övat ute på Grytan. En som skrivit in sig i lägrets historia är Per Larsson, tecknar Lasse från Östra Höle i Rengsjö, men numera bosatt i Stockholm. Han vistades på Grytan vintern 1945/46 och är konstnären till marketeriets målningar. Han har för denna artikel om Lägrets historia tecknat ner ytterligare några minnen och berättar till teckningarna.

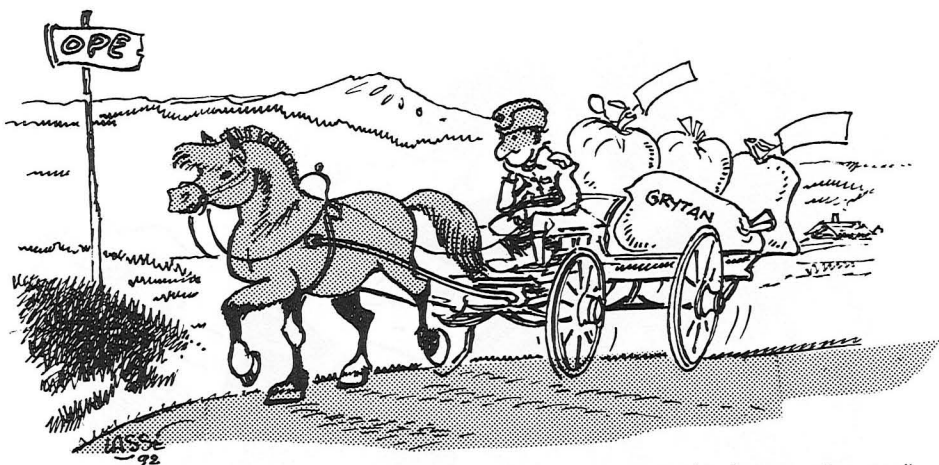
Hösten 1945 — den årliga Körtävlingen (3 spann). 108 Nilsson från Rengsjö (urstark) fixade en kanon som fastnat. Dom vann! Stora samtalsämnet på A 4 den hösten.

Kaptän Nordlander
chef för Signalskolan på Grytan
1945.

Grytans
egen fjällräv
Serg. PERSSON.
Vinnare av fjällorienteringen 1944.

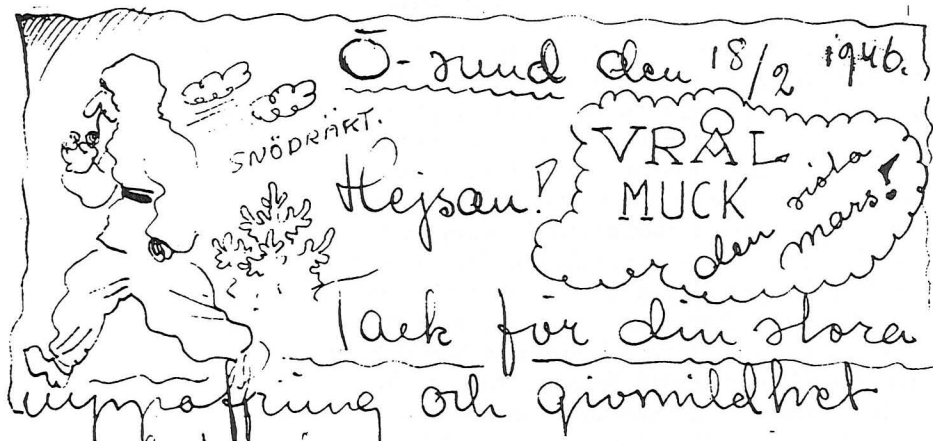
Jag körde tvätt till A 4 i Östersund en tid på sommaren 1945. En liten nordsvensk häst, som fick gå fritt på Grytan. Gick alltid till köket och fick godsaker — mycket populärt.

ÄRTSOPPA. DE' E' MAT
FÖR KRIGARE...

Husmor på A 4 och Grytan var Judith.

— Som jag minns husmor på Grytan.

Slutar med
många hälsningar
till alla mina
bekanta i Glöshö
men först som
sist är du
hälsad från
vår batterichef.
vår vän Per.

När A 4:s hästar skenade och hästspannen välte...

Om en repetitionsövning på Grytan med hästar, berättar även major Bengt Hagblom. Året var 1951 i maj månad. Vår division var hästanspänd. Men avhästningens konsekvenser hade börjat göra sig gällande. Det var svårt att få fram kuskar. Hästarna var inte spannkörda. På mitt batteri var emellertid bekymren små. Parkofficeren var en

hästvan och initiativrik karl. Han spände an på en smal skogsstig, där träden stod tätt vid stigkanten och som inte inbjöd till eskapader vid sidan av stigen. Han satte upp biträdande kuskar på högerhästarna. Efter två dagars övning hade jag inga bekymmer att förflytta mitt batteri.

Men andra fick bekymmer. En dag skenade ett pjässpann i kapten Holmers batteri. Spannet kom nerför backen öster barackerna i riktning mot Våbelstugan. I svängen välte pjäsen. Den inte bara välte utan slog runt ett helt varv, hamnade på hjulen igen och rullade vidare. Spannet kom utan kuskar. När skenet startade hade kuskarna kastat sig av. En av kuskarna fick pjäshjulet över lårbenet. Han blev allvarligt skadad. Spannets övriga kuskar var chockade. Spannet stannade snällt av sig självt bakom Våbelstugan. Stångkopplen var så intrasslade, att de fick skäras av, innan hästarna kunde spännas ifrån.

Någon dag senare hade vi enkel marschövning i division. Vi marscherade från Grytans läger mot Brunflo. Här tog vi till vänster vid gamla vägen, passerade kyrkan och svängde till höger på Brunflovägen för att ta ordinarie väg tillbaka till Grytan. Framför mitt batteri marscherade kapten Holmers batteri. Dess kö gjorde halt i höjd med Lill-Grytan. Där är en vägkrök, så jag kunde bara se batteriets tross. När standot varat några minuter cyklade jag framåt för att ta reda på anledningen. När jag kom ut ur vägkröken och såg ut över raksträckan möttes jag av en hiskelig syn. Folk, hästar och fordon låg i en enda röra.

Hela batteriet utom trossen som stod bakom vägkröken hade skenat. Ett passerande tåg hade satt fart på det hela. Ambulanser hade redan börjat anlända.

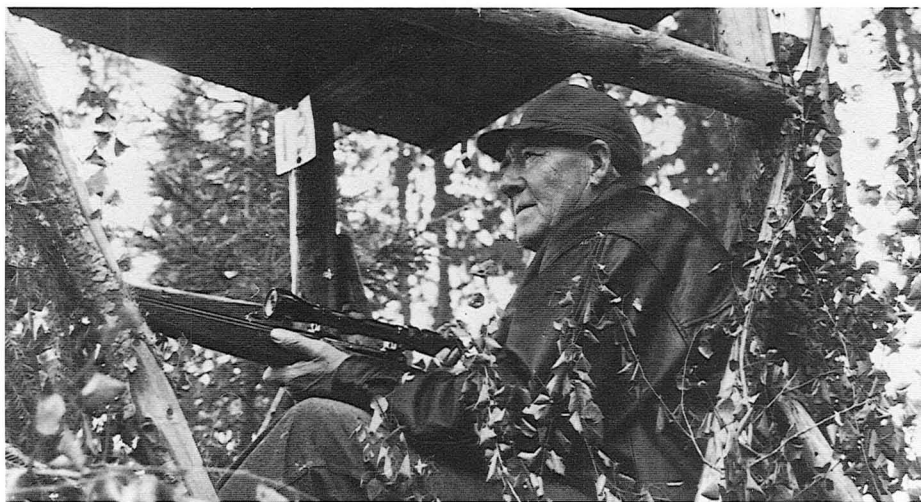
Författaren till denna artikel blev huvudvittne till denna händelse, som inträffade vid middagstid, omkring kl. 16. Stockholmståget kom från Brunflo. Längst bak i spannet fanns några unghästar, som skrämdes av tåget och drog de andra med sig. Min minnesbild än idag är som slaget vid Lützen, som man möter i historieböckerna. Hästarna kom skenande med spannen i kapp med det snabbgående tåget. När landskapet öppnade sig vid nuvarande Marklunds Elektriska, spred sig hästarna åt olika håll. Två hästspann välte mitt för hembygdsgården. Ett annat gick omkull utanför nuvarande ÖMCK:s lokaler. Ett tredje spann tippade utanför Gälliners, där bl.a. gårdens vattenpump knäcktes. Några hästar sprang upp mot mitt hem. Några fortsatte mot Östersund med packvagnar och kanon. Min första åtgärd var att ringa efter ambulanser, vilket jag blev tvungen att göra två gånger, när de dröjde. Man ville inne i Östersund ej tro att en större olycka hade inträffat. Vår granne pumpmakaren Johan Pettersson och jag blev tvungen att skära loss hästar och folk. Utanför Grytans hållplats låg en kusk klämd under en häst, som hade fått en packvagn över sig och var insnärjd med vagnens draglinor.

Händelsen har för alltid etsat sig in i mitt minne med omkullvälta kanoner, packvagnar och tistelstänger, som knäcktes som tändstickor. Det märkliga var att så få skadades och att sekretessen var så stor vid denna tid. Händelsen omnämndes ej i tidningarna.

Som tur var visade det sig, att händelsen inte orsakade så svåra skador, som det fanns anledning att befara. Kapten Holmer, som red i täten hade fått ett skenande batteri efter sig. Genom att fortsätta rida i täten försökte han leda batteriet in på Grytansvägen, vilket delvis lyckades. Batteriets kuskar blev chockade. De vågade inte sitta upp igen.

Nu fick major Berge, skriver Bengt Hagblom, utnyttja sin ledarförmåga. Nästa dag fick Holmers batteri order att ställa upp med selade hästar, ordnade i spann, på planen öster barackerna. Hästhållare var avdelade till högerhästarna. Majoren lät först hästarna ledas runt planen cirka en kilometer några varv. Därefter lät han kuskarna sitta upp för att först rida runt planen några varv i skritt och sedan några varv i trav. Därefter lät majoren spanna an. Övningen upprepades med anspända fordon. Vid lunchdags hade kaptenen inga förflyttningsproblem med sitt batteri.

*Storviltjägaren Olle Jönsson,
Vamsta, på ett älgpass uppe
på Skjutfältet.*

Älgjakt på Grytans skjutfält

Min berättare är även här major Bengt Hagblom, som minns hur några älgjakter gick till på Grytans skjutfält under 1940- och 1950-talen.

När krigsberedskapen var slut, började vi fundera över vad vi skulle använda fritiden till. Vi hade sexdagars arbetsvecka. Kronan hade rätt att ta ut den övertid kronan behövde utan att ge kompensation. Det fanns trots allt en fritid. Några av oss beslöt att använda den till jakt.

Jakten blev för oss främst ett transportproblem, eftersom jakten skulle äga rum på Grytans skjutfält. Vi hade inga bilar. Busstiderna var inte avpassade för dygnets jakt-rytm. Dessutom återstod förflyttningen från Håkansta upp till skjutfältet — inte bara till lägret utan till fältets östra delar. Det löstes dock genom s.k. ”jaktgäster”, som hade bil.

Ett annat problem blev transporten av bytet. Vägnetet på Grytan bestod av Skjutfältsvägen, som slutade vid Frötallarna. Den bästa jakten ägde rum öster om Frötallarna. Dit skulle bytet bäras och därefter på ett eller annat sätt transporteras vidare till lägret och till stan.

Ett annat av våra problem var jaktgevären. Vi hade helt enkelt inte råd att köpa bössor ute på den öppna marknaden. Men på Norrlands tygstation, som tillhörde A 4,

Detalj ur målning på markettenteriet av Per Larsson.

Foto: Sven Schylberg.

fanns det upplag av beslagtagna och förverkade vapen, som vi köpte och lät bygga om. Mitt vapen blev ett ryskt m/96 beslagttaget från estniska smugglare i Östersjön. Det inköptes från tygstationen för 15 kronor. En av våra stora jägare var Nils Bolling. Han försatt aldrig en chans. Han passerade aldrig ut ur ett skogsbryn eller in i en myrhal utan att ha sonderat terrängen med sina sinnen syn, hörsel och lukt. Han lyckades också nedlägga de flesta älgarna. Det gick ända därhän, att han tog de sämsta passen själv, men ändå var den som sköt älgen.

Hans första älg var en jätte. Den sköts mellan Rödflon och Kronstugan, norr om den väg, som då inte var någon väg. Vi var oerfarna både att slakta och att bära. När vi äntligen slaktat, la vi bördorna på bårar, som vi tillverkat.

Bengt Berge stod där butter och överlade med sig själv. Han valde mig — den spinkige — som sin bårbördekompis. Vi startade genom myrtyvor, ljung och sly. Mellan tyvorna är myrhålén djupa. Vi snubblade.

Vi hade två krondiken att passera. Bördorna var så tunga att för det mesta åkte framändarna på bårstängerna in i den bortre dikessidan — långt ner. Det var slitigt att kämpa upp bördan och komma vidare.

Jag blev tröttare och tröttare och fick kramp i händer och armar. Jag snurrade fast händerna vid bårstängerna och så länge jag höll mig på benen gick det framåt. När älgen äntligen var framburen, låg alla flämtande på marken — utom Bengt och jag. Bengt Berge frågade: ”Nå, hur

Anders, vår trogne häst och Jöns Bengtsson.

*Walfrid Klang och hästen
Anders släpande på en älg
från Frötallarna.*

känns det? Är du trött?” Jag svarade: ”Jo, nog känns det alltid.” Bengt Berge replikerade: ”Jo, du förstår, jag är stark, jag.”

Hans replik var varken överdrift eller skryt.

Anders, vår trogne, allkunnige, långlivade och nu uppstoppade A 4-häst med Jöns Bengtsson som körkarl tog nu över, drog älgen på släp ner till Frötallarna. Härifrån var det möjligt att med vagn på hjul föra transporten vidare.

Ett annat av våra problem var kylan. Höstmornarna är kalla på Grytan.

Bengt Kullberg och jag stod på pass vid norra gränsen i höjd med Kronstugan en tidig, dimmig, råkall morgon och frös. Bengt fällde en älg som råkade falla på grannens mark, vilket är en särskild historia. Vis av skadan från andra kalla höstmornar, hade jag en termos med varm mjölk med mig. Jag bjöd. Det värmde. Bengt uttalade ett varmt tack. Det är allom bekant att varm mjölk inte är den dryck, som Bengt vanligen uppskattar.

På grund av de bittra erfarenheterna från jätteälgen och bårarna beslöt vi att byta bärmetod. Vi hängde bördorna på bärstänger, två mansbördor på varje stång och en man i varje stångända. Stängerna bestod av barkskevlig hårdkvistig margran, som skar in i axlarna tills blodvite uppstod. Vi stakade i väg upp mot och över Rödflo. Vattnet gick oss bitvis upp mot knäna. Vi orkade inte gå mer än cirka etthundra meter i stöten, förrän vi behövde vila. Sten Högbom och jag gick först, ett marschpass efter, cirka ett-

hundra meter, kom Hugo Hobring och Valfrid Klang. När Hobring och Klang nådde oss, reste Högbom och jag och vi gick vidare. Vi hade ett psykiskt — fysiskt övertag, som vi var angelägna om att behålla.

Vi led lika mycket alla fyra, men Klang var den som gav mest uttryck åt sina känslor med ett språk, som svedde Rödfloen rödare än den någonsin varit, varken förr eller senare.

Bengt Kullberg, som var den lycklige skytten, fick äran att bära trofén. Det innebar, att huden placerades på hans rygg och huvudet med horn — det var flera taggar — gillrades upp framtill. När han stod upprätt, var han i fullständig balans och kunde förflytta sig framåt. I sittställning satt han, där han satt till vänliga kamrater reste honom för fortsatta strapatser.

Ett år lyckades vi skjuta en älgkalv. Det var förbjudet och olagligt. Det hände uppe i nordvästra hörnet av Rödfloen. Vi var tre, som hade skjutit på älgen, innan den föll, men vi beslöt, att eftersom Yngve Bergkvist hade börjat skjuta — han var dessutom ny i jaktkamratkretsen — så skulle han få representera föreningen i den polisiära delen av jakten.

Vi slaktade älgen, fraktade köttet till lägret och ringde landsfiskalen i Brunflo. Det var söndag. Vi förstod, att landsfiskalen inte skulle vara särskilt road av att få söndagsfriden störd. Han lät också lite butter i telefonen. Men vi tyckte, att vi hade viss trumf på hand, då vi visste, att landsfiskalen själv tidigare under jakttiden lyckats eller snarare misslyckats med att fälla en otillåten älgkalv.

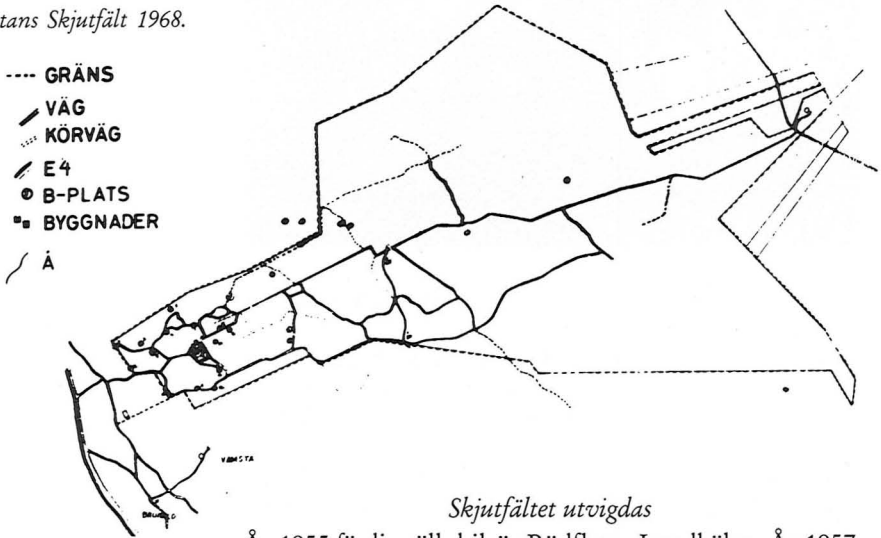
När landsfiskalen anlände, var stämningen något tryckt, åtminstone landsfiskalens. Han frågade, vad vi krävde för att vi slaktat älgen och burit fram köttet. ”70 kronor”, svarade Yngve Bergkvist. Det tyckte landsfiskalen lät rimligt och accepterade. Sedan gällde det köttet.

Landsfiskalen hade ingen möjlighet att ta hand om köttet, varför han på stående fot satte igång med auktion. ”Får jag ett bud?”, sa landsfiskalen. Tystnad. ”Är det ingen annan, som är intresserad av köttet?”, frågade landsfiskalen. Nää. Ingen var intresserad.

När landsfiskalen lämnade Grytan, var han inte på bättre humör än, när han kom. Vår förlust på den älgjakten var mycket ringa.

Älgjakterna på Grytan blev både bittra och angenäma erfarenheter. Vi blev ett sammansvetsat gäng, som arbetade effektivt och hade trevligt tillsammans.

Grytans Skjutfält 1968.

Skjutfältet utvidgas

År 1955 färdigställs bilväg Rödflon—Lundkålen. År 1957 beslutar riksdagen om utvidgning av fältet till 3.500 har med äganderätt och förhyrt riskområde om 3.500 har.

Nu förbättras lägret med bl.a. elektriskt uppvärmd bastu, varmgarage. Målkaptens ”Törstige Ekorren” flyttas från målet till lägret. Stab- och underofficersbyggnaderna

Hallqvist skjuter pansarskott på Grytan från B 1 1/11 1962.

Även ljuva stunder i sänghalmen och glada historier i tältet på Grytan 1961.

renoveras. Varmt och kallt vatten dras in i värnpliktsförläggningarna. Toaletter byggs.

År 1963 är en genomgående bilväg under byggnad och de av riksdagen beslutade inköpen har tillförts fältet.

Fältet har nu fått en sådan kapacitet, att redan 1953 kan en större artilleriövning med förband från A 1, A 4 och A 8 och 1955 från A 3, A 4, A 6 och A 8 genomföras. Batteriplatser förläggs utanför fältet. Fältet blir målområde. Gruppering sker längs vägarna Brynje—Singsjön, Bodal—Hällån och Brunflo—Rissna. Skjutning sker även från Bye i Marieby över Brunflöviken med fältet som mål.

En liten plats för Grytan finns i varje artillerist

År 1964 möter oss Grytans skjutfält i denna beskrivning. Varje norrlandsartillerist torde ha åtskilliga minnen från

Vidar Johansson genomför rakning ute i det fria i den stränga vintern 1962.

militär livet förknippade med Grytans skjutfält. Här möter oss riktaren som med spänning och en aning rädsla avlossar sitt första kanonskott. Eldledaren, som i väntan på brisad försöker påminna sig krevadfaktorns storlek. Stallposten, som i månens sken vandrar längs krubbstreckret utan att något händer. Kusken, som med frusna och stela händer, broddar sin häst i kylan. Det har varit glada minnen och mindre glada. Men som regel blir de mindre glada minnena i årens perspektiv både goda och stolta historier, som med ett litet pikant tillägg här och där gärna berättas både en och flera gånger.

Det är givet, att om man slagit bivack tre gånger samma natt, har man åtminstone den natten fått nog av granrisbrytning. Har man stått på Rödflo en hel dag i snålblåsten för att i mörkningen övergå till observationsövning, så har man kanske sett så mycket, att man önskat sig vara

närsynt och sluppet uttagningen till den bafattning inom artilleriet, som kräver den bästa fysiken. Har man med en radiostation på ryggen slingrat sig fram genom slyskogen, så har man kanske önskat sig tillhöra den kategori, som fick svara för eldningen i barackerna.

Det är underligt hur fort svårigheterna och påfrestningarna blir glada minnen och goda historier. Det där, att man var våt om fötterna en hel dag och frös, är snart glömt. I förbigående berättar man, att det inte gick att få eld i tältspisen. Det är förvånande, att varje norrlandsartillerist trots utståndna svårigheter talar om Grytan med lite darr på rösten. Han har trots allt en liten plats för Grytan i sitt hjärta.

A 4 motoriseras och Grytans läger förbättras

Under årens lopp har stora förbättringar skett på Grytan, skriver major Bengt Hagblom. Även om de yttre betingelserna ändrats, så är det inte så stor skillnad av den enskildes upplevelse av fältet från sekelskiftet till dags dato. Nu finns baracker. I början kunde förläggning endast ske i tält, mycket primitiva sådana. I lägret finns nu mässar, en modern matsal, marketenteri och ett modernt hotell. Lektioner hålls inomhus. Bastu med väl tilltagna tvättutrymmen finns. Vattenfrågan är löst. Vattenklosetter, telefonhytter och parkeringsplatser för bilar finns.

Grytan karaktäriseras främst av kanonskjutningarnas ädla konst. Två väsentliga förändringar har ägt rum. Den ena är motoriseringen, som ägde rum 1954. Snabba rörliga grupperingar har ställt krav på ett omfattande vägnät av svensk genomsnittsstandard.

A 4 motoriseras 1954. Hästarna ersätts nu av terränggående fordon och traktorer.

Batteriplatsavdelning med
löjtnant Ivar Palmcrantz
omkring 1961.

Fältmätning på Grytan
1961. Vidar Johansson t.h.

Vid Norrlands Artilleriregemente ersattes hästarna med traktorer och andra motorfordon 1954. Bandvagnar har senare tillkommit.

Snabbgruppering är möjlig med nuvarande transportmöjligheter. Inom 15 minuter efter det att batteriet fått order härom, kan det vara grupperat och verkanseld ligga i målet.

Tre genomgående vägar från lägerområdet mot Brynje, Lundkålen och Slåttön är målet för att öva artilleridivisionens understöd av infanteribrigaden.

Vägarna kompletteras av ett antal mindre vägar.

Den andra förändringen är det moderna krigets krav på utspridning. Fältet har därför utvidgats. Genom riksdagsbeslut har stora områden inköpts. Ett antal kronoparker har tillagts fältet. Ett antal batteriplatser utanför fältet har arrenderats.

B-plats Bodal, Hällsågen, Lundkålen, Storåsen och Slåttön

Vi skall här i sällskap med överstelöjtnant Sten Lindahl och major Bengt Hagblom stifta bekantskap med några av artilleriets batteriplatser utanför fältet.

Vamstahöjden var förr för Norrlandsartilleristerna en värdefull mätplats. Här fanns ett utsiktstorn, som lantmäteriverket hade uppsatt men som nu förfallit. I äldre tider var denna plats också en viktig länk i bygdens försvarsberedskap. Här låg på högsta punkten Brunflos vårdkase i Vamsta-Åkre. Den hade samband med vårdkasarna Östberget på Frösön, Kloksåsen i Näs och Förberget i Revsund. Den omnämns i en urkund år 1492.

*I den stora batterikikaren
iaktogs nedslagen vid målet.*

Eldledningsplatsen E 8

Men i Vamsta fanns också en eldledningsplats benämnd E 8. Den användes för skjutningar från Vamsta till målet i Malmbacken. Platsen, som ligger på den s.k. vattendelaren gick under benämningen Skjutbacken på Vamsta 3:2. Här avfytrade artilleristerna fyra kanoner i sina övningar. På högsta höjden söder om platsen, som var utmärkt med en vitmålad triangel med texten E 8 i svarta bokstäver

Urlastning.

kunde man i den stora batterikikaren iakttaga målet. Längs knektstigen telefonerades via tråd till lägret. Platsen arrenderades av A 4 för 15 kronor om året enligt följande avtal.

Kontrakt

Mellan chefen för Kungl. Norrlands Artilleriregemente och Hemmansägaren Carl Olov Jönsson i Vamsta är följande avtal träffat.

§ 1

Jönsson upplåter tillhörig mark för regementets övningar, avseende eldledningsplats, benämnd E 8.

§ 2

Som ersättning härför erhåller Jönsson en ersättning av Femton/15/kronor, som utbetalas under oktober varje år.

§ 3

Detta kontrakt gäller för en tid av Tio/10/ år med en uppsägningstid av ett/1/ år.

§ 4

Av detta kontrakt äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka det ena förvaras å regementsexpeditionen, avd. IV, och det andra tillställes Hemmansägaren Jönsson.

Östersund den 5 september 1928.

Georg Ohlsson
Regementschef

K.O. Jönsson
Hemmansägare

Ovanstående namnteckningar bevitnas
(K)arl Bergstedt (S)igvard Bergstedt

*Observationsplats omkring
1920.*

*Hällsågen med vattenränna
och damm byggdes 1835.*

B-plats Bodal och Hällsågen

skriver min vän Sten Lindahl, är för alla norrlandsartillerister en känd plats. När väntan blir lång på B-platsen Bodal och vinterkylan biter i skinnet, slut då ögonen och låt tankarna gå 100—150 år tillbaka i tiden. Här sjöd det då av liv. Här passerade vägen förbi dem, som skulle ta sig från Brunflo till Singsjön. I 20 år sågade bönderna här sitt hushovsvirke på vårarna med vattenkraft, skriver Gustav Ljungberg. Vid större sågningar i senare tid användes en lokomobil som drivkälla. Sågen byggdes något år efter storskiftet 1835—36. I äldre tid sågades med ett enda sågblad. Nu är allt öde och tyst. Det är bara Hällån, som hör av sig i en vemodsmelodi.

Lundkålen, Storåsen och Slåttön

Stora skogs- och myrmarker skiljer Singsjön från Brunflo. I dessa bedriver norrlandsartilleristerna sina övningar. Lundkålen, Storåsen och Slåttön är alla välkända namn för artilleristerna, som är på Grytan.

År 1880 kom grannarna i Singsjön överens om att anlägga en körbar väg till Brunflo. Vägen började vid Slåttön och gick över Björnsundet, Karlängsviken, Hällsågen och vidare till Bodal i Brunflo. Den eländiga terrängen bjöd

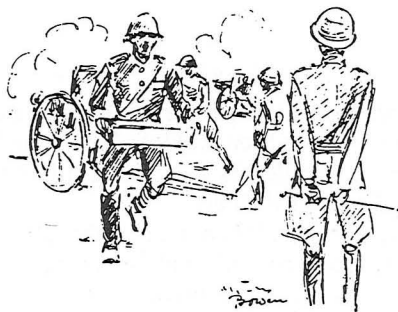

På vakt.

vägbyggarna stora svårigheter. Inte mindre än åtta kavelbroar måste anläggas.

År 1950 gjorde 5:e rekrytbatteriet med signalister och eldledningsbiträden i hästdragen karrorganisation en övningsmarsch inom här nämnda områden. Marschen gick över Brynje, Slåttön och gamla kärrvägen till Brunflo. Batterichef var kaptenen Carl-Allan Persson, subalternen löjtnant Bengt Hagblom och troppchefer styckjunkarna Östlund, Jacobsson, Åslund, Henriksson och Persson.

Vid detta tillfälle fanns bara en dålig kärrväg från Storåsen till Slåttön. Upprepade fastkörningar i myrhålen gjorde marschen svår. Vägen var snarare att betrakta som en klövjestig än en körväg. Från Slåttön till Bodal fick batteriet pröva på alla de åtta kavelbroarna. Myrarna är omfångsrika, varför kavelbroarna blir långa. I sitt ruttna tillstånd var de svåra att forcera. Stoppen i marschen blev många, men batteriet fick en nyttig marschövning.

Pjässervice 1957.

Parkeringen vid entrén till Grytans Läger. Foto: Sven Schyllberg.

En norrlandsartillerist rycker in

En regementschefs syn på Grytans skjutfält under 1970-talet ger översten Sven R. Holmberg. Han låter oss följa en norrlandsartillerists inryckning till en krigsförbandsövning förlagd till fältet.

Artilleristen inkallas till övning. Han lämnar sin bil vid infarten på den stora parkeringsplatsen, som finns framför vaktbaracken. Parkeringsplatsen rymmer så många fordon, att den är tillräcklig för en bataljons behov. En viss tillsyn kan utövas, när lägervakt är avdelad. Post vid inpassering i lägret har god utsikt över hela parkeringsplatsen. Den stora anhopningen av bilar blir en imponerande syn.

Var artillerist beger sig till expeditionen för det fältpostnummer, som anger hans förband. Det finns fem bra kompaniexpeditioner belägna med en i vardera av de två nya förlägningsbarackerna med två i en barack intill regementsofficersmässen och med en i den lilla trivsamma väbelstugan.

Sedan artilleristen mönstrat in på sin expedition, beger han sig till gamla matsalen för utrustning. När artilleristen fått sin personliga utrustning, beger han sig till anvisad omklädningsplats.

Överste Sven R. Holmberg.

Gamla matsalen under rivning hösten 1992. Foto: Sven Schylberg.

Det finns tre stycken mässar. Sedan gammalt är de benämnda efter de tre befälskårerna. De är alla trevligt inredda med bra möbler och många minnen från flydda dagar.

Förläggningarna är belägna så, att man i anslutning till tre av dem kan gruppera ett kompanis kanoner. De båda övriga medger gruppering av stab respektive tross. När grupperna börjar bli funktionsdugliga, beger man sig under chefens ledning till kompaniets tillfälliga mobiliseringsförråd.

Gruppmaterielen tas ut. Om det är fråga om en pjäsgrupp, sker förflyttning till batteriplatsen, där pjäsen grupperas.

Nya matsalen byggdes 1944. Foto: Sven Schylberg.

Lägrets centrala och mest påkostade byggnad är nya matsalen. Den byggdes 1944 och ersatte den då gamla, som gjordes om till utrustningslokal.

Under förbandsskedet övergår man så snart som möjligt till kompanivis utspisning ur kokvagn. Endast enstaka måltider intas i matsalen. De nyttjas då av övningsledning och lägrets egen personal. Matsalen är en stor tillgång i lägret.

Intill matsalen ligger bastun med tvätanläggning.

Marketerieret med sin trevliga placering i en liten björksamling är en omtyckt och i sitt enkla utförande en ändamålsenlig samlingspunkt vid en kopp kaffe. Byggnaden rymmer även lokaler för personalvård.

Marketerieret ligger vackert omgivet av björkar. Foto: Sven Schylberg.

Bataljonsexpeditionen och gamla underofficersmässan utgörs till en del av en gammal fäbodstuga, sannolikt Stor Grytans gårdens fäbodstuga flyttad från Malmbacken eller Stor Brännan.

Soldat Fredrik Jonsson från Strömsund från 1 komp. på A 4 får representera 1992 års soldat på Grytan.

Foto: Sven Schylberg.

Ovan t.h. De nuvarande cheferna på Grytan. Fr.v. löjtnant Bertil Forsberg, lägerchef, löjtnant Gunnar Gran, målchef, och kapten Helge Larsson, chef för Grytans skjutfält.

Foto: Sven Schylberg.

Vid vattenreservoaren finns en flaggstång. Flagga skall vara hissad, när lägret används. Framför flaggstängen utbreder sig så skjutfältet med den stora uppställningsplatsen.

Dagen efter inryckning kan den färdigorganiserade bataljonen avlämnas till regementschefen. Vår soldat ingår då i en grupp och är en man i ett kompani, en del av vårt fredsbevarande försvar.

Vi har nu följt vår artillerist från inryckningen till färdig soldat i sitt kompani på Grytans läger, som är väl anpassat för sitt ändamål.

Lägret är trivsamt. Besök gärna lägret en höstkväll, när verksamhet pågår. Den förnämliga utebelysningen ger en behaglig atmosfär. Eller en vinterkväll, när nyfallen snö täcker området och väl plogade vägar och upptrampade stigar mellan husen visar, att här pågår livlig verksamhet.

Grytans läger med matsalen sedd från skjutfältsexpeditionen, d.v.s. väbelstugan.

Foto: Sven Schylberg.

Djurens Grytan — ingen mans land

Grytans skjutfält är regementets viktigaste utbildningsplats. Praktiskt taget varje dag under året pågår här verksamhet. En del områden ser slitna ut och ger intryck av ingen mans land. De många odlingarna på de tidigare fäbodarna ligger öde. På vissa håll har matjorden tagits bort. Huvuddelen av fältet är naturreservat. Viltet trivs. Outdikade floor ger ett kargt men storslaget intryck. Båtsmyrtjärn, skriver Bengt Hagblom, tycks vara ett idealhåll för älgar. Rödfloren är inte längre isolerad. Brynjefflon är ännu tillfyllest för häckande tranor. Guckuskon störs inte av att det blir några krevadgropar i närheten. Falkar och vråkar har rik tillgång till föda. Räven har setts söka efter föda i varma krevadgropar. Älgen störs inte mer av artilleriskjutningen än, att han lyfter huvudet, när granaten passerar över honom och fortsätter sedan i lugn och ro att beta. I Hällån kan fortfarande metaren få en bäcköring att hugga. I Hällån och Stora Årtran har bävern återvänt och bygger här sina storslagna dammar och hyddor. Djurlivet är rikt. Här finns både falk, vråk och korpar. Även ett bestånd av renar har sitt tillhåll på fältet. Samerna var förr ett naturligt inslag i Håkansta—Grytansområdet under vårvintrarna.

Fäbodarna som genom utvidgningen tillförts fältet har dock inte pietetsfullt vårdats. Visserligen har vissa hus renoverats, men de många odlingarna, som tillkom med svett och möda genom uppodling av brunflobygdens bönder planteras nu igen med skog.

Detalj ur målning på marketteriet. Konstnär: Per Larsson.

Gertrud Bengtsson och sonen Rolf Westlund tar hand om några kor, som förirrat sig in på skjutfältet 1945.

Ortsbefolkningens nyttjande av Grytans skjutfält

En militär etablering innebär ett intrång till förfång för ortsbefolkningen. Grytans skjutfält utgör inget undantag. Många tvister har uppkommit mellan regementsledningen och skjutfältet närboende. De har bilagts med avtal som resultat. I regementets arkiv finns avtal rörande Grytans skjutfält. Ur handlingarna kan man se, att den 21 april 1894 inreverseras till Kongl. Arméförvaltningen Artilleridepartement 148 kronor för sju stycken arrenden på fältet. Arrendebetalingen gäller för halvåret 14/3—14/9. Det noteras, att "laga fardag" av hävd 14/3 i samtliga fall är den dag, då kontrakten träder i kraft och förnyas. Arrende kontrakten är handskrivna och mycket omsorgsfullt utarbetade. Arrendena omfattar disposition av torp, beten på skogen, gärdsel, uttag av virke för reparationer och husbehovsved m.m. Den mark, som berörs är Störåsen och myrödingarna vid Björdolet.

Ett kontrakt som visar den gemensamma användningen av vägen till Grytans skjutfält och betalning härför i form av vägunderhåll är ett synnerligen intressant dokument. Kontraktet är upprättat 22 april 1897 mellan regementschefen och bönder i byarna Lund och Grytan.

Kontrakt

Mellan chefen för Kongl Norrlands Artilleriregemente och nedanstående personer är följande överenskommelse träffad

§ 1

Regementschefen tillåter att en regementet tillhörig väg från gamla landsvägen till den s.k. målplatsen å regementets skjutfält vid Grytan får begagnas på följande villkor.

§ 2

Den, som begagnar vägen, får aldrig köra i samma hjulspår som närmast föregående utan skall vägen köras till hela sin bredd för att undvika uppkomsten av djupa spår.

§ 3

Hvar och en som för sig och sitt husfolk önskar använda ofvan nämnda väg är skyldig att underhålla den del av densamma som i § 6 bestämmes.

§ 4

Underhållet av vägen skall ske på så sätt, att hela vägen skall grusas på våren innan den 1 juni, de år regementschefen sådant bestämmer, men skall ifyllning och utjämning av hjulspår verkställas, så fort sådana uppstått.

§ 5

Regementschefen eller den han därtill förordnar äger att kontrollera de i § 4 omnämnda arbetenas utförande och äga vederbörande att ställa sig de föreskrifter, som i detta fall lämnas till noggrann efterrättelse.

Häst och kärra var förr ett vanligt inslag. Här ser vi A 4:s sista häst på Grytan, Anders, som här körs av civilanställda Hansson. På bilden dessutom Ulla Nilsson-Suwe och Alvi Engström samt hunden Sippa.

§ 6

Af ofvannämnda väg skall från början av Bossmynren räknat underhållas:

- 1) 50 m af Vilhelm Jonnson i Lund
- 2) 50 m af Carl Eriksson i Lund
- 3) 50 m af Per Ivarsson i Grytan
-
- 13) 50 m af H.O. Jonsson i Lund

§ 7

Ofvanstående vägstycken uppmätas av regementschefens ombud och förses med namnpålar av den som äger att underhålla vägstycket.

§ 8

Förutom regementet och de i § 6 omnämnda personer jämte deras husfolk, äger ingen att under vår, sommar eller höst befara nämnda väg med hjulfordon.

§ 9

Skulle någon av nedanstående personer ej hålla sin vägdell i godt skick eller vägra att fullfölja de i § 4 omnämnda grusningen, anses han hafva förbrutit detta och äger ej vidare rätt att befara väg. Skulle sådant kontraktsbrott ske af 3 eller flera personer från samma by, blifver kontraktet uppsagt för alla öfriga från denna by.

§ 10

Detta kontrakt upphör att vara gällande 1 månad efter å någöndera sidan skedd uppsägning och träder ej i kraft förrän Kongl Arméförvaltningens Artilleridepartement fastställt detsamma.

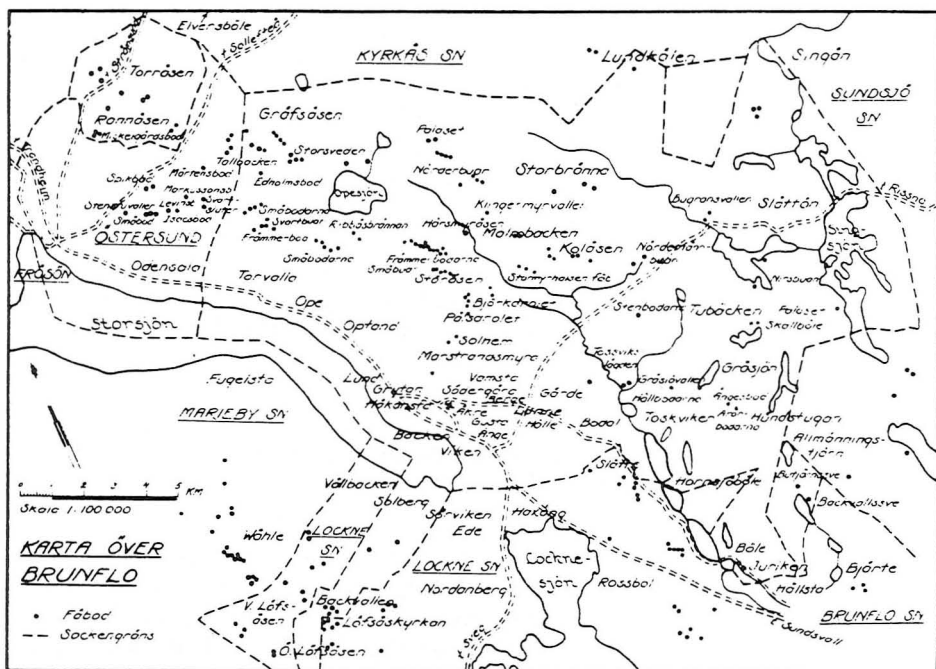
§ 11

Af detta kontrakt finns 2 exemplar af vilka ett förvaras av Regementschefen och ett av Byamännen i Lunds by.

Grytan den 22 april 1897.

Namnteckning	Vilhelm Jonsson, Lund, Carl O. Eriksson, P.S. Ifvarsson, Grytan, N.O.
Ernst Boheman	Tand, Grytan, A. Olofsson, Grytan,
regementschef/	Johan Persson, Grytan, N.O. Olsson, Grytan, J. Andersson, Lund, A.O.
	Lund, Lund, A. Sandström, Håkans-
	ta, Per Pettersson, Grytan, Per Nil-
	son, Grytan, H.O. Jönsson, Lund.

Bevittnas/Edmund Kihlstedt, regementskvartermästare.

Skjutfältets fäbodnar

Skjutfältets tillkomst blev ett intrång i flera byars jordbruksnäring, då såväl hem som utskogen togs från hemmanen i byarna. På skjutfältet fanns ett stort antal fäbodnar anlagda. De var samtliga i drift vid sekelskiftet och fortsatt uppodling skedde de första årtiondena i Solhem i lägre näret.

Fäbodväsendet i Brunflo var i äldre tid omfattande. Inte minst kan vi konstatera detta på de områden, som kom att beröras av Grytans skjutfält. Lyckligtvis har vi tillgång till ett stort källmaterial över dessa fäbodnar. De äldsta var anlagda på de s.k. avradslanden. Vid tiden för Jämtlands övergång till Sverige 1645 råder mycken oreda och osäkerhet om avradslanden. Redan 1567 görs en rannsaking i samband med det nordiska sjuårskriget. Åren 1640 och 1649 görs nya rannsakingar. Utförligast kommer vi dock åt fäbodarna genom 1666 års avradsrannsaking och 1766 års inventering av fäbodarna i Brunflo. En annan viktig källa är de syneprotokoll, som med jämna mellanrum upprättas över militärboställen.

Brunflors fäbodnar omkring år 1900. Även ett fåtal senare tillkomna fäbodnar inlagda.

Fäbodväsendet har mycket hög ålder. Gårdarnas åkerareal var i äldre tid mycket liten. Betes- och slättermarkerna var desto mer vidsträckta. Så var det ända fram till slutet av 1800-talet, då den verkligt stora uppodlingen ägde rum, framförallt tack vare laga skiftet. Boskapsskötseln dominerade. Den största svårigheten var att finna foder åt boskapen. Det blev därför nödvändigt att under en del av sommaren flytta kreaturen till gräsrika ställen i skogen eller till fjällen.

Minst lika viktigt som kreaturens drivning till fäbodarna, blev därför insamlandet av vinterfoder. Detta skedde både inom och utom fäbodområdet till stor del genom slätter på myrar och skogsängar. I Brunflo började man alltid slå längst från hemgården. Höet blev där först gammalt. Slutligen nådde man hemskogen och hemgården. Man kunde sedan flytta djuren till dessa områden. Primitiva bostäder och lador kom där att uppföras. Höet från ladorna kördes hem om vintern på slädar i s.k. höskrindor.

Gamla handlingar berättar

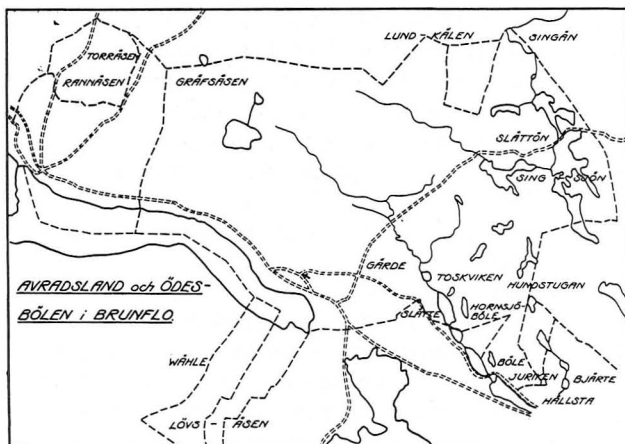
Våra gamla handlingar har en hel del att berätta, när det gäller att få en inblick i fäbodväsendets utveckling på skjutfältet.

Anläggandet av en fäbod var i äldre tid i vissa fall förenat med röjning för åker. I ett syneprotokoll från 1778, som avser Klingermyrans fäbod tillhörande Lund, heter det, att samtliga Lunds byamän vilja dela och till slått uppodla och är sörgt för dem vid Klingermyran slätten benägen. Synerätten beslöt dock, att ”ingen av dessa hemman skall svedja något”. Svedja var under medeltiden en vanlig metod att uppodla ny åker i skogen.

Byalaget kunde ha jord samfällt. Oftast var det jord, som låg på den s.k. allmännigen. Vissa av allmänningarna uppläts till fäbodområden mot en viss avgift, s.k. avrad, arrende. Det skulle betalas till Kronan. Såväl Carl IX:s som 1734 års lag påbjuder, att de, som saknar tillräckligt med egen mark, må på allmänheten njuta mulbete.

Avradslanden

Avradslanden var oftast områden, som låg på gränsen mellan flera socknar. År 1749 synes bonden på gården i Ope ha varit i besittning av skog mot en av Grytansbönderna. I en process ville han komma åt mer, nämligen ett skogskifte mellan åsen och Singsjön.

I Brunflo har avradslandet haft stor betydelse för att fylla behovet av vinter- och sommarföda för kreaturen. Avradslanden är därför knutna till fäbodväsendet. De är genom skattemilen och avradsmilen till omfattningen angivna. Skattemilen var skogstrakten närmast gården. Andra milen var avradsmilen. Bortom denna låg konungens allmänning.

Fäbodar både på hemskogen och avradslandet

Fäbodarna på Grytans skjutfält låg både på hemskogen och avradslandet. För avradslandet betalades under medeltiden avraden i form av skinnskatt. Skatten utgick för varje rök eller matlag i form av ett ekorrskinn. Senare höjdes den till ett hermelinskin. Genom att granska jordeböckerna kan vi se om gårdarna, som berörs av skjutfältet haft fäbodrar. Avradslanden skulle ju nyttjas till mulbete.

Den äldsta jordeboken

Brunflo äldsta jordebok är från 1540-talet. Enligt den har vi avradsbönder i Optand, Åkre, Gusta och Våle, som erlägger skinn i skatt för avrad. Bonden Olof på Grytan erlägger skatt i gråskinn.

1567 års avradsrannsaking anger skatt från bonden i Vamsta, Åkre, Gusta, tre bönder i Grytan och en bonde i Optand. Singsjön, Slättön och Slätte är upptagna som

ödesbölen. Abraham Hulphers anger på 1770-talet, att avradslanden i Brunflo måste nyttjas som fåbodställen.

Lundkålen

I 1666 års avradsrannsaking omnämns Kålen, som idag utgör det som vi kallar för Lundkålen. Kålen är belägen mellan Lunne och Optands byars skogar till Singån. Kålen brukas av sex bönder i Optand och två från Ope. De hade arrenderat $\frac{3}{4}$ av området 1653 för 8 dlr. Den återstående delen brukades av bonden i Lund för $2\frac{1}{2}$ rdr. Men redan 1649 års avradsbok anger dem som brukare av marken. Kyrkoherden i Brunflo, Per Olofsson i Lund erlade 4 dlr för en fjärdedel av skogen. Åtta bönder i Optand och Ope betalade 12 dlr.

Vid 1666 års avradsrannsaking ansågs det oskäligt, att mer än halva Kålen skulle innehas av dessa bönder, eftersom de var nog försörjda med skog. Samtidigt fanns det två kronogårdar i Håkansta, som alls ingen skog, betesmark och avradsland hade. De fick nu tillträde till $\frac{3}{4}$ av avradslandet. Bonden i Lund fick behålla $\frac{1}{4}$ omkring och vid hans fåbodvall. Arrendet blev 1 dlr, men så låg fåbodvallen på den bästa lägenheten i denna kål. Kål betyder utmark. Anspråk fick inte göras i Singsjön eller Singsjölandet, som ägdes av bonden på Lill-Grytan. 1750 års avradsrannsaking omnämner bl.a. Kålen och Slätte.

1766 års fåbodrannsaking

Den verkliga källan för kunskap om fåbodarna på skjutfältet utgör 1766 års fåbodrannsaking. I den får vi veta, när flyttningen till fåbodarna skall ske. Senast den 14 juni drog man till fåbodarna. Hemfärden ägde rum mellan den 14 augusti och 14 september. Före mitten av augusti fick ingen flytta. Det vanligaste i Brunflo synes ha varit en eller ett par veckor före midsommar eller vid själva midsommartiden. I tingsprotokollen kan vi se, att buföringens fardag bestämdes på fåbodstämman. Den dagen skulle alla hagar kring och i fåboden vara lagade och stängda.

Förberedelserna för vistelsen i fåbodarna började redan under våren, då man gjorde nödvändiga reparationer på gårdsgårdar och stängsel. Det var ett arbete, som byalaget utförde gemensamt, innan vårbruket kom igång. Man skulle också se över husen på vallarna, sätta taken i gott skick och frakta upp virke för nödvändiga upprustningar.

Sommarens vedbehov skulle fyllas. Oftast var det en uppgift för farfar på gården. Före buföringen skulle stugorna fejas och skuras. Sängkläderna skulle vädras och laggkär-len tätas genom att ställas i vatten. Det var således en bråd tid, innan allt var klart, men ett stycke in i juni månad, begav man sig iväg med djuren upp till vallarna. Till djuren hörde förutom kor och getter även gårdens gris. Därför möter vi på flera ställen namn som suggloken. I suggloken på vägen upp till skjutfältet, gick en sugga från Stor-Grytansgården ner sig vid en fåbodvandring till Störåsbodarna.

I fåbodransakningen får vi också vetskap om, hur man beräknade höet. Man talade om starrgolv. I en handling från Lill-Grytansgården av år 1732 heter det, att Råssmyran gav 10 golv slått. Hållsmyran gav 10, men Ryssmyran endast 5. Singsjö slåttmyran gav däremot 12 golv slått. Ett myrdrol, som gav en lada slått kunde därför ge upphov till namnet på en plats. I Brunflo har vi Slätte och Slättön, det senare ett ödesböle i Singsjön, som brukades av Lill-Grytansgården redan år 1532 som fåbodar.

Ope och Optand har enligt inventeringen inga fåbodvallar i Brunflo. I byn Lund finns tre hemman. De hade sina fåbodar i Lundkålen, som vallen hette. Här odlades korn liksom hö, jegelhö. Även skrindor med starr, myr och mosshö bärgades och kördes hem.

Stor-Grytansgården hade vid denna tid fåbodar i Bjerte liksom bönderna i Vamsta. Åkre och Gusta hade anlagt fåbodar i Hornsjöberg, men två Gustabönder har fåbodar i Slätte. Slutligen har vi prästbordet, som har fåbodar i Lundkålen anlagda efter 1758 års fåbodresolution. Kyrkoherden Johan Nordling var den verklige storbonden i Brunflo.

Fåbodar på böndernas hemskog eller samfällda utmark

Förutom dessa fåbodar har vi också fåbodar anlagda på böndernas hemskog eller byalagens samfällda mark. Vid syn i Berge 1782 uppges, att Berge har gamla fåbodar, kvarnställe i Opebäcken och slått vid pass 80 lass. De här fåbodarna var anlagda i Kåhlåsen någon gång mellan åren 1758 och 1766. Kaptenen Alexander Magnus Planting meddelade vid synen av bostället, att han låtit uppföra på boställets gemensamma skog fåbodar och upparbetat en vall. I de här fåbodarna fanns ett s.k. störhus, en mjölkbod

Berges fäboddar i Kolåsen. Fr.v. Greta Karlsson, Frösön och Anna Hansson, Tubäcken.

och en hölada samt fäbodvallen och hägnad kring denna. I Kåhlåsen hade också Åkre fäboddar vid denna tid. Mellan åren 1858 och 1861 anläggs här återigen nya fäboddar av arrendatorn, lantmätaren Jonas Åsell. I Kåhlåsen fanns krydd och kåhlgård anlagda. Humlegårdar och kålsångar hölls vid denna tid endast av prästen och ståndspersonerna i Brunflobygden. Sammanlagt anlades nio fäbodvallar på Kolåshöjden, fyra från byn Åkre, fyra från Berge och en från byn Gärde.

Smörkärning i Berges fäboddar i Kolåsen. Fr.v. Anna Hansson, f. Persson, Tubäcken och Hilma Granlöf, f. Andersson, Brunflo.

Postbonden Jöns Olofsson i Äkre uppges år 1779 ha slått och fåbodrar på Brännan jämte odlingar där norr om flon. Här bärgades fyra starrgolv i Strupen på Kattflon och fyra starrgolv på Hemsjömarken, Länsmansmyran kallad.

Vid syn på Hälle fältväbelboställe 1741 och 1747 omtalas två fåbodvallar. Fåbodarna Gråsjövallen hade fältväbel Borrman och en granne uppbyggt. Taket på en lada var här dåligt. I Tubäcken hade bostället 1741 anlagt ett störhuis, ett fåhus och en mjölkbod. Ett nytt gethus hade uppförts av grannen Johan Jonsson.

Fåbodarna vid Tubäcken är identiska med Nirsbuan, som numera lyder under Lunne.

Singsjön eller Singsjöböle fick fast befolkning på 1750-talet. Deras fåbodrar blev Svartbodarna nordväst om Singsjön mellan Storåsen och Haxängbodarna. Vid laga-skiftet avträdde Svartbodarna till Brunflo kyrkoherdeboställe. Singsjöböle fick Palaset (Palatset) som fåbodrar. De hörde tidigare under byn Rensved i Revsund.

Storåsen på Lundkålen var i äldre tid fåbodrar till byn Sörviken i Sundsjö.

Bönderna i Lund har i äldre tid således fåbodrar i Lundkålen norrut emot Kiprömyran 1,5 mil från hemgården. Senare anläggs fåbodrar vid Klingermýran. Nya fåbodrar insynas där 1779. På lagaskifteskartan och i gamla handlingar för Grytan omnämnes Storåsen belägen mellan Björkdrolet och Främmerbodarna. Namnet antyder, att enkla fåbodranläggningar har funnits såväl i Lund som på Stor-Grytan i äldre tid. Störhuset synes ha varit en enkel

Olov Anderssons fåbodvall i Klingermýran, senare i Hårsmyråsen. Den äldre kvinnan är Anna Larsson. Stugan flyttades slutligen till Småbuan.

Småbuan 1927. Vilhelm och Otilia Jonsson i kretsen av barn, barnbarn och släkt. Sittande från vänster: Bertil, Vilhelm, Otilia och Olov Jonsson. Stående fr.v. Valborg Karlsson med dottern Gerd, Betty, Robert, Viktor och Olly Jonsson.

konstruktion av resta störor byggt i konisk form och med en eldstad i mitten. Störiset ersattes av den fyrkantiga ligg-timrade stugan med knutar, 8–10 varv hög. Samtidigt möter oss en annan enkel konstruktion, som går under namnet busta eller gapaskjul bestående av tre väggar och ett tak, som man övernattade under, när man slog sin starrslätter. På Bustaholmen vid Ärtran och på Kattflovolln kan vi se resterna av den s.k. bustan. Både Lund och Stor-Grytan hade fäbodrar på Störåsen, när skjutfältet anläggs. Lunds fäbodrar hette Småbuan. Om livet i Småbuan kring sekelskiftet, har Torsten Eckhäll gett en finstämd skildring i Brunflobygden 1988. På den del av Störåsen, som låg inom Grytan, hade Stor-Grytangården en fäbodstuga, som ödelades av eld i slutet av 1800-talet. Lund hade ytterligare några vallar, dels på Hårsmyråsen söder om Klingermyran, dels på Bränna(n) norr om Klingermyrbodarna. Dessa vallar anlades efter lagaskiftet 1834. Vid lagaskiftet fanns endast Klingermyrbodarna, Malmbacksvallen, Kolåsen och Brännbodarna.

Stugan på Klingermyrvallen tillhörde Olov Anderssons gård, nuvarande Carl Gustaf Jönssons gård. Den flyttades efter laga skiftet till Hårsmyråsen, som var dub-

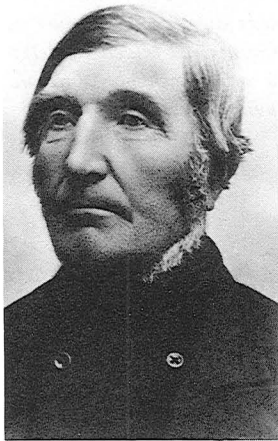
Olov Anderssons fäbodvall i Småbuan, Lund. Fr.v. Märta Andersson, Anna Kardin, f. Persson, Olov Andersson, Karin Jönsson och Reinhold Kardin.

belbodar. Därifrån flyttades den till Småbodarna. När marken såldes till Kronan 1941, behöll Carl Jönsson i Lund stugan och flyttade den till Lund. I dag är den uppsatt som sommarstuga vid Storsjöns strand i Optand.

Östra Optands fäbodlar låg i äldre tid söder om Stormyran ovanför nuvarande Småbuan eller Främmerbodarna. Dessa äldre fäbodlar, som nu går under benämningen Gammelbuvollan bestod av 14 stugor, som var byggda tätt intill varandra, så att man kunde springa på taken mellan bodarna. I östra Nörderbuan fanns två stora ladugårdar, som rymde 20 kor vardera. Här skedde uppodling på 1880-talet av bonden Anders Karlsson och hans söner. Anders Karlsson ägde hemmanet Optand 7 och var min farfarsfar. Vi kan således av denna redogörelse för skjutfältet se, att ett stort antal fäbodlar mycket tidigt finns anlagda. Genom avvitrningen och laga skiftet, som genomfördes från 1831 och fram till 1901 i det här området sker en revolutionerande omflyttning och tillkomst av nya fäbodanläggningar.

Avvittringen

Avvittringen hade till ändamål att avskilja kronans marker från det enskilda och att av kronans marker tillägga svaga hemman fyllnadsjord. Av kronans överloppsmark skulle dessutom indelas och utstakas nybyggen. Avrads-

Pebr Månsson, bonde och arrendator på Håkansta.

landen upphör nu på många håll i Brunflo att vara fåbodland. På dessa uppkommer fast bebyggelse såsom i Lundkålen, Singsjön och Slätte. Fåbodarna försvinner dock ej helt, trots att många döms att flytta och bygga nya vallar.

Laga skiftet

I Brunflo medför laga skiftet, att en större fåbodbebyggelse än någonsin tillkommer. Laga skiftet genomförs i byarna Lund, Grytan, Håkansta, Södergård, Vamsta, Åkre och Gusta under åren 1831—34. Torparna börjar nu genast att anlägga fåbodlar på de nya markerna. År 1844 anmäler arrendatorn Per Bengtsson på Stor-Grytan vid syn av bostället, att han å s.k. Storbränna vid norra kanten av Röflon uppfört fåbodhus, nämligen ett störris, ett fåhus och en mjölkammare, vilken fåbodanläggning ansågs nödvändig och för bostället gagnelig. Dock bör vall där anläggas och med gårdesgård förses. Gödseln i vallen bör användas för höväxtens befordrande. Per Bengtsson tillträdde 1842, varför fåboden på Storbränna måste ha anlagts mellan åren 1842 och 1844.

Fåbodlar anlades också utan tillstånd. Detta kunde medföra efterräkningar vid synesförrättningar. Detta hade skett på Håkansta. Arrendatorn Per Månsson hade där gett torparna löfte att anlägga fåbodlar, men glömt att fråga kronobefallningsmannen om lov därtill. Vid syn på Håkansta år 1877 anmäler arrendatorn, att han år 1877 uppfört ett sommarfåhus i kohagen, som rymmer 20 nötkreatur, och att torparna i Malmbacken eller i hemskogskiftets södra ända uppfört fåbodhus år 1869 bestående av en stuga med kammare samt fåhus till samma dimensioner som fåhuset i hemägorna. Detta ansågs ej nödvändigt och föranledde rättsligt efterspel. På Malmbacksvallen fanns en dubbel parstuga för Grytansgårdarna, som var uppförd år 1809. År 1876 uppfördes ytterligare en fåbodstuga, men denna gång närmare hemgården. Vallen får heta Björkdrolet och finns omnämnd i lagaskiftesförhandlingarna som en plats, där man bärgade hö. I Björkdrolet uppförs sju fåbodanläggningar för Grytans- och Håkanstabönderna. En slätterstuga finns söder om Björkdrolet redan år 1732 kallad Påhlsdrolet. Påhlsdrolet ligger mellan Björkdrolet och Solhem. År 1883 uppförs likaledes ett fåbodhus på Håkansta, men denna gång i Storbrännan eller hemskiftets norra ände bestående av en stuga med kammare samt

Pumpmakaren Johan Petterssons stuga på Björkdrolet på Grytan. På bilden Karl Pettersson, Stockholm, bror till Johan Pettersson.

fåhus. Om fåbodlivet i Storbrännan, skriver Torsten Eckhell följande. Som lillbutös vistades min farmor om somrarna vid Storbränna, en vall, som låg ovanför Rödflo. Hon mindes, hur hon då om lördagarna brukade klättra upp i en tall för att få syn på den manstarka trupp, som brukade komma tågande över kavelbroarna på myren. I spetsen gick då vanligen Per-Pers Pelle med sin fiol och gav med sin musik den instundande helgen en festlig inramning.

År 1900 odlas de första åkrarna upp i Björkdrolet (Håkansta 1:5, 1:6 och 1:7). Resultatet blir bra och 1920—21 sätter man därför igång med att anlägga nya fåbodvallar

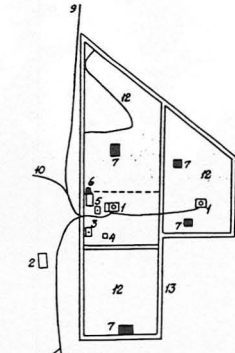
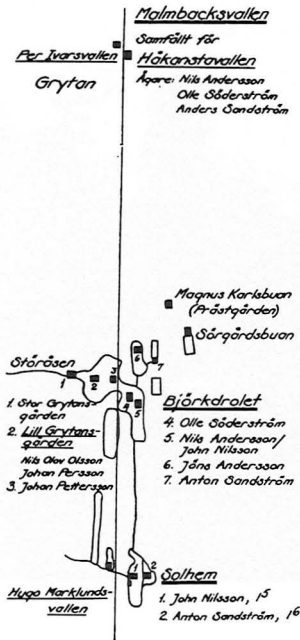

Fr.v. Johan Pettersson, Anna, Sjödin, Marieby, Rune Bergström, Herbert Bergström, Lina Pettersson, Nancy Boman, Mia Ringström, Gullan Ringström, Mary Andersson och Nora Bohman.

KARTA över Malmbacken

Björkdrolet och Solhem

Skala 1:20 000

Plan över Solhemsbodarna
Håkansta 1:5 o. 1:6

Ungef. skete

1. Fäbodstuga
2. Fåhus
3. Slätterstuga
4. Källare
5. Koksta
6. Stall o. WC
7. Lador
8. Kallkälla
9. Väg till Björkdrolet
10. Väg till Marklundsbodarna
11. Väg till hemgårdarna
12. Odlingar
13. Täckdiken

Bonden Nils Jonas Andersson pressar hö i Björkdrolets fäbodar på Håkansta 1950.

med odlingar. Nu sker det en km närmare hemgårdarna i Håkansta och Grytan i det s.k. Solhemsområdet (nuvarande Håkansta 3:1 och 4:1). När A 4 förvärvar marken 1941 sker den sista flyttningen. Anton Sandströms stuga, som först har stått i Björkdrolet, men sedan 1921 flyttats till Solhem uppsätts i Marstrands myra. John Nilssons fäbodanläggningar, som består dels av Björkdrolsvallen, dels av Solhemsvallen, flyttas båda hem till Håkansta, där husen sätts upp på nytt och finns kvar. Solhemsvallen var bebyggd med nio hus; fäbodstuga och slätterstuga, koksta, sommarladugård, vedbod och stall, källare och lador. Valarna gav mycket goda skördar och var stenfria, varför planer fanns att flytta till Solhem. Gården hade 1939 mer

Sköna Solhem invigs vid Anton Sandströms stuga 1922. Här ser vi sju glada nybyggare. Fr.v. John Nilsson, Sven Kalle Karlsson, Signes bror, Anton Sandström, Åke Lorentzson, Ol-Jöns Karin, Sonja Karlsson och Erik Söderström på taket.

uppodlat på Solhem och i Björkdrolet än hemma i byn Håkansta. Olle Söderströms stuga bibehålls av A 4, men flyttas. Den blir stall för skogsarbetare. Den kallas idag Kronstugan och står i närheten av Hällån. Johan Petterssons stuga flyttas till hemgården i Grytan och bebos idag av Sigurd Gustafsson. De övriga stugorna i Björkdrolet och Solhem rivs.

Södergård har genom skiftesdelningen erhållit Lundkälens fåbodvall jämte en skogstrakt. Vallen ger 4 á 5 skrin dor hö och har tillhört prästbordet. Den skall bibehållas och brukas som skogs- och betesmark och upplåtas åt någon torpare. Fåhus och lador saknas. År 1873 har uppodling skett på vallen. År 1886 har det av vallen blivit en torplägenhet med stuga, stall och ladugård samt kornlada. Men Södergård har nu också fått en ny fåbodvall. På hemskogen har torparen Olof Jönsson uppfört en fåbodlägenhet, bestående av en mindre stuga med mjölkbod och sommarladugård. Intill anläggs på Prästgårdens mark Magnus Karlsbuan.

Jöns bodarna, d.v.s. Jöns Anderssons stuga i Björkdrolet, Håkansta. Fr.v. Olle och Emma Söderström, Britta, Anders, Jöns och Birgit Andersson.

Olle Söderströms stuga i Björkdrolet på Håkansta. Fr.v. Erik, Emma och Olle Söderström.

Nils Jonas Andersson sittande i sin äldre stuga på Solhem, Håkansta. Åke Gustavsson, Orsa, håller i hästen Pälle.

Solhemsstugan på Håkansta 1940 tillhörig John Nilsson. Uppmätning av markerna inför försäljning till A 4. Fr.v. Reinhold Helläng-Fredriks-son, Göran Rödén, Aspman och Nils Petter Lindberg. Foto: John Nilsson.

Den första uppodlingen i Lundkålen synes ha skett år 1859, då häradshövding Gunno Hasselberg på Södergård nr 2 upplåter på arrende fåbodvallen i Lundkålen åt bonden Jöns Svensson i Optand. Denne slog sig ned i villande skogen med en familj på sex personer. Han blir därmed grundare av Lundkålen by i Brunflo. Det berättas, att hans första skörd på vallen blev hela åtta kärvar korn.

Förutom Södergårds fåbodvall i Lundkålen synes där ha funnits ytterligare fyra vallar, samtliga tillhörande Lund. Deras första bebyggare blev Anders Andersson Borg, inflyttad från Lockne 1866 (Lund 1:22), Erik Hemmings-son, inflyttad från Kyrkås 1866 (Lund 1:19), skomakaren

Solhemsstugan 1945, innan den flyttades ner till Grytan. Gertrud Bengtsson, hustru till styckjunkare Jöns Bengtsson, chef på Grytan.

*Lämningar efter Sörgårdsbu-
an 1965. John Nilsson och
sonsonen Lars Schylberg.
Foto: Sven Schylberg.*

Anders Larsson, inflyttad från Frösön 1867 (Lund1:20) och Nils Edfors från Fors. Han inflyttade 1868 (Lund 1:21). Denne emigrerade dock redan 1872 till Utah i Nordamerika, varför gården såldes till Jöns Jönsson från Stugun.

Även Vamsta anlägger på hemskogen fåbodvallar. Detta sker på en plats benämnd Stormyrhalsen ca en km norr om Södergårds hemfåbodar. Carl Bergstedts och Olle

*Lundkålen hösten 1992.
Foto: Sven Schylberg.*

Hanssons vallar i Stormyrhalsen torde ha tillkommit efter år 1850. År 1904 uppsätts ytterliggare en stuga där. Den tillhör Strömberg/Stenbergsgården. Nuvarande ägare är Tomas Adolfsson. En sommarladugård fanns västerut på Nils Ers på nuvarande Schildts väg. (Överste Göran Schildt, reg.ch. 1959—65)

Det hundraåriga skjutfältet

Idag finns inte mycket kvar av ovan nämnda fäbodbebyggelse. Stugorna har rivits eller ruttnat ner. Om vi återvänder till Grytans läger så återfinner vi där i lägrets mitt resterna av två små byggnader, bataljonsexpeditionen och gamla underofficersmässen. Den senare utgörs till en del av en gammal fäbodstuga. Ekorren är de kvarvarande delarna av målbodarna bortom Hällån. Andra delar av målbodarna återfinns i den nuvarande lektionsbyggnaden. Om vi förflyttar oss till den s.k. Tjusarudden, E 1, så låg här ända in på 1950-talet den sista resten av fyra-fem fäboddar, Småbodarna. En av dessa stugor, Erik Jonsstugan,

*Carl Bergstedts fäbodvall i Stormyrhalsen 1965.
Foto: Sven Schylberg.*

Bataljonsexpeditionen och gamla underofficersmännen utgörs av en fäbodstuga på Grytan som flyttats till lägret.

återfinns inne på ATS-området i Östersund. Den har tidigare varit A 4:s museum. Söder om Tjusarudden låg Störåsen, som vi berättat om. Följer vi nu den nya vägen norrut kommer vi till Småbodarna och Främmerbodarna. De hålls väl i stånd av Optandsbönderna.

Vi fortsätter vägen norrut längs den nyanlagda skjutfältsvägen till övergången av Hällån. Den kallas i sin övre del Stormyrbäcken av den stora myr, som breder ut sig sydöst om Opesjön. Mellan den här vägen och gamla skjutfältsvägen ligger slättermarkerna Horsmyråsen och norr därom Klingermyrvallen. Där finns idag endast en stor grustäkt.

*Den sista stugan i Småbuan, Lund, som var uppsatt på Jonssons fäbodvall vid E 1, Tjusarudden
Foto: Sven Schyllberg.*

*Erik-Jons stugan i Småbuan.
Nu på ATS-området i Östersund.*

Längre norrut möter oss Nörderbuan eller Norrbodarna. Den gamla fåbodstugan, som byggdes av Anders Karlsson i Optand renoverades 1976. Den har återställts i tillfredsställande skick.

När vi passerat myrghalsen mellan Rödflo i söder och Bossmyrflon i norr kommer vi till vägskalet vid Rödkullen. Vi följer vägen fram mot Brännbodarna. Här har A 4:s jaktförening satt upp ett nytt hus. Här låg förr Storbrennans fåbodnar som hörde till Åkre. Området är synnerligen intressant. Via Schildts väg kommer vi till Kolåsen och Malmbacken. Båda områdena är idag öde. Toutins stuga tillhörig Berge flyttades av Valfrid Klang ner till

*Nörderbuan. Renoverad 1976. Stugan uppsatt av bonden Anders Karlsson i Optand, som odlade upp vallen på 1800-talet tillsammans med sina söner.
Foto: Sven Schylberg.*

*Älgjakt vid Stor Brännans
fäbodur hösten 1992.*

Lund, varför endast husgrunder, rösen och stängsel antyder, att här funnits minst nio fäbodvallar. En vacker stuga, som fanns för tio år sedan, har ruttnat ner, när taket ej underhölls.

Söder om Malmbacken och Kolåsen går Stormyrhalsen över Schildts väg. Här ligger Stormyrhalsens fäbod, där fortfarande Sigvard Bergstedts stuga ensamt tronar på valen jämte en mycket gammal pittoresk lada.

I Björkdrolet finns batteriplatsen B 20 med endast odlingar liksom på Solhem. De planteras nu igen med skog. Det muntra fäbodlivet med koskällornas klang har tystnat. Där fäbodstugorna stod finns nu på många vallar endast en stenhög, som minner om fäbodlivet på Grytan.

För bonden i byn var det dock högtid, när trillan lastades med det nödvändigaste för några månaders vistelse i fäbodarna. Min far upplevde det som semester, när våren kom och det rustades för färd till fäbodarna, även om mycket slit förekom med stängsel av hagar och uppodling av vallarna. Vistelsen i fäbodarna blev ett traditionsbundet livsmönster. Förutom långa arbetsdagar fanns även glädjeämnen. Buföringen och livet på fäbodvallen uppskattades av både gammal och ung. Däri ligger kanske den fäbodromantik, man talar om. Miljön och den stillhet,

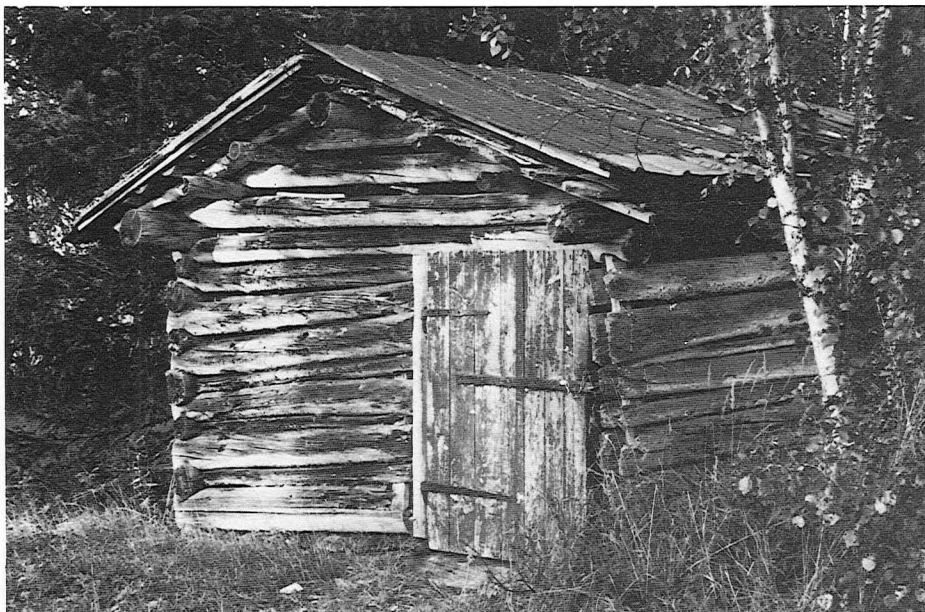
Gunnar Perssons stuga i Kolåsen, Berge, med årtalet 1885 inristat i den vackra spiselhällen. Barnen på bilden är Lars Schyllberg, Helena Torfjäll och Karin Schyllberg. Foto: Sven Schyllberg.

Brewellius buan, Wille Perssons/Per Wilhelms stuga blev den sista bustugan i Kolåsen tillhörig byn Åkre. På 1960-talet gick den under benämningen Jaktstugan. Foto: Sven Schyllberg.

Toutins fäbodan hösten 1965. Foto: Sven Schyllberg.

*Pittoresk lada på Bergstedts-
vallen hösten 1992.*

Foto: Sven Schylberg.

som rådde på vallen, endast avbruten av skällklangen från de betande djuren, gav en känsla av frihet och närhet till naturen, vi idag saknar. Det gavs också tillfällen till fest och glam. Knytkalas ordnades då och då. Dans på vallen i den lövade ladan hörde också till. Ungdomar kom då från bygden upp och deltog. Vid midsommar firades storhelg i Småbodarna på Lund tillsammans med bufolket i Grytans fäbodarna. Man samlades på min farfars vall, Nils-Andersvallen. Till dragspelets och fiolens toner dansade man in sommarens fröjder. Lill Erik och senare Robert, min farbror trakterade dragspelet. I slutet på juli firades Olsok genom de s.k. Ollekalasen. Då var det också brukligt att Grytanslogen Kärlekens Hem förlade sitt högtidsmöte till Björkdrolets fäbodarna. Mycket folk kom då upp till vallen. Den svenska flaggan hissades. På vallen fanns en flaggstång med ställina, som åskan en sommar slog ned i. Festligt skulle det vara när Olof firades!

De underjordiska, vittrorna, fanns också i fäbodarna. Berättelserna om dem lever fortfarande.

*Logen 324 Kärlekens Hem
fotograferad omkring 1910 i
Björkedrolet på Lill Grytans-
vallen.*

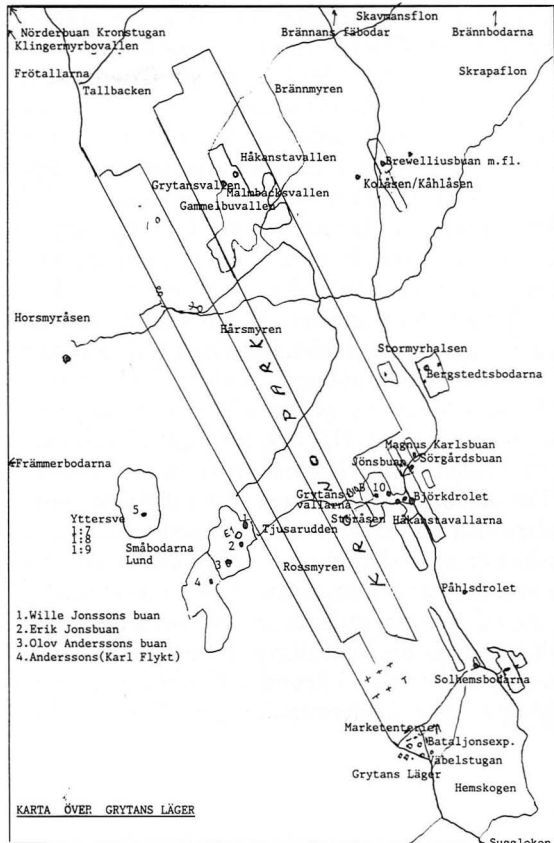
Vårt skjutfält rymmer således kulturhistoriska minnen som vi inte får glömma. Förutom fäbodarna finns det även annat, som bör stämma oss till eftertanke. I Lundkålen vittnar ett ovanligt skolhus och gamla husgrunder om att här har tidigare varit en levande bygd.

Järnframställning på Grytans skjutfält

Namn som Malmbacken, Brännbodarna, Brännmyren, Skavmans och Skrapaflo samt Malmdrolsmyren antyder också en annan verksamhet i området. Myrjärnsframställning bedrevs förr i världen i stor skala i Brunflobygden, men har lämnat få spår efter sig.

Att myrjärnsframställning förekommit på Malmbacken i Grytan, känner vi genom uppteckningar från 1700-talet. Redan i den äldsta jordeboken kan vi spåra

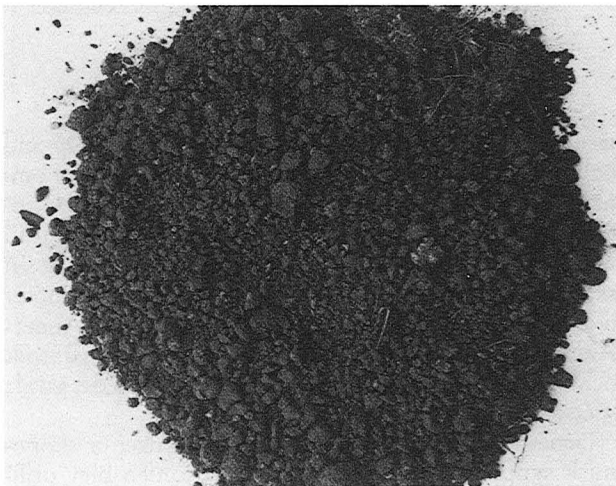
Karta öven Grytans skjut-
fält.

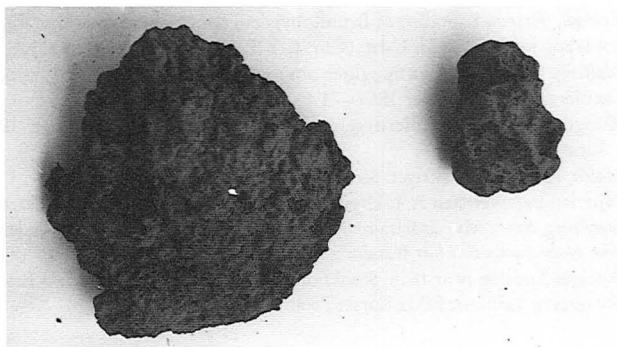
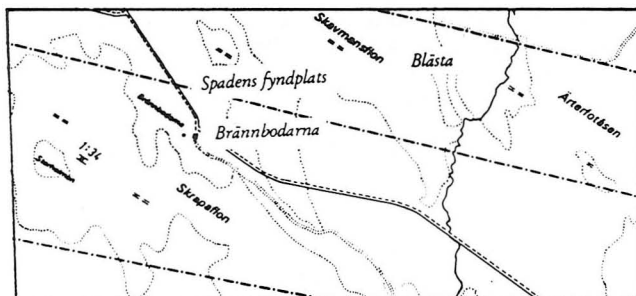
järnhantering på vissa gårdar såsom i Odensala, Optand och Lund. I den äldsta jordeboken från 1540-talet omnämns Måns i Optand och Lasse i Lund. Båda betalar böter i pund järn. I 1599 års jordebok omnämns en gård i Lund och en gård i östra Odensala erlægga en del av sin skatt i pund järn. I 1628—30 års kyrkoräkenskaper möter oss tre brunflobönder. Det är smeden i Vamsta, Anders Andersson och Olof i Torvalla. De smider 2.150 spånspik och täljer spån i 28 dagar, som de sedan lägger på det gamla spetstornet, d.v.s. kastalen i Brunflo.

Järnet måste tidigt ha betytt oerhört mycket ur ekonomisk synpunkt. När den odlingsbara jorden blev otill-

räcklig, blev järnhanteringen en viktig inkomstkälla. I brunfloprästen Claes Hallings redogörelse till Urban Hjärne år 1694 berättar Halling, att myrjärn finns i Brunflo. Det tas upp ur myrorna såsom röd sand, torkas och brännes vid stockeld. Sedan gräves en grop i jorden och blåses med smidieputs till dess malmen smälter. Färgen på malmen skvallrar om var det finns myrmalm. Mörkröd malm är mogen och ger god kvalitet. En slagghög på Skavmansflon om cirka tio meter i diameter, slagg norr om Bugransvallens fäbodar söder om Stor-Ärtran, i Kolåsen och i Malmbacken antyder, att omfattande verksamhet måste ha ägt rum i området. Samtidigt förklaras namnen Brännbodarna, Brännmyren, Malmdrolsmyran och Sotvedsbäcken. Malmen togs upp och lades i högar på myren, så att vattnet rann av. Där fick den ligga till hösten, helst övertäckt med granris. När malmen torkat, skulle den rostas. Det skedde vid malmtäkten eller vid blästan. Forskare i Dalarna har kunnat konstatera, att kombinationen myrjärnshantering — slättermyrar — fäbodställe varit vanlig. Fäbodstället har anlagts kring denna verksamhet. Man har därvid kunnat använda samma bostad och hus för smältningen. Denna ägde rum på hösten och vintern. Detta synes ha skett även i Brunflo. Vi hittar mängder med slagghögar efter järnframställning på Grytans skjutfält

Torkad myrmalm från Stor-Ärtran. Foto: Sven Schyllberg.

*T.v. slagg från Ärterbäcken,
t.h. slagg från Skavmansflon.*

vid de äldsta fåbodarna, som således måste ha haft en dubbel funktion.

Ortnamnen på skjutfältet är märkliga. De berättar om våra förfäders aktiviteter mer än boskapsskötsel och betesmark, som vi möter i namnet Grytan. Även sällsynta orkidéer som Brunkullan, Guckuskon och den svåråtkomliga Nornan finns på fältets övningsplatser. Grytans skjutfält är ett märkligt område med minnen från en svunnen tid som pietetsfullt måste vårdas.

Källor och litteratur

Otryckta:

Akt 21, 70, 198, LMK

Allmogens uppgifter om fåbodställen 1766. Landskontoret G III:c, ÖLA

Domböckerna. Brunflo Tingslags häradsrättsarkiv, A I-I, 1741; A I:39, 1778, 1779; A I:45, 1784, 1785; A I:73, 1813.

Fale A. Burmans konceptdagböcker 1793—1802. Avskriftsaml. Vol. 12, ÖLA.

Gårdarkiv hos Olle Jönsson, Vamsta, Brunflo

Handlingar ang. militieboställen. Landskontoret G VII, ÖLA: 10—10a, Berge; 11, Hälle, 86, Grytan; Kronofogde/Landskamrerarebostället, 87 Håkansta, Landskamrerare/Kronofogdeboställe, 88; Södergård, Häradshövdingeboställe

Härnösands läns Landsbok med verifikationer, folio 1113, Kammararkivet, Stockholm

Jämtlands Afradsbok 1666. Landskontoret G III:c:I, ÖLA

Protokoll, Synehandlingar. A:Vol. I+II. Norrl. Artillerireg. Kasernvårdsavd. Krigsarkivet, Stockholm 1666 års avradsrannsaking. Ekdahlska samlingarna, ATA, Stockholm.

Tryckta:

Björklund S. Myrjärn och smide. Ur två socknars historia. Lima och Transtrand.

Blad ur Norrlandsartilleriets historia. Östersund 1945.

Flemström, Bertil. Jämtländska ortnamn, Östersund 1972.

Flemström, Bertil. Ortnamn i Jämtland. Kristianstad 1983.

Fåbodar-Avradsland—ödesbölen- Fornvårdaren X:III och Brunflo hembygdsföreningsskriftserie I, Östersund 1969.

Eckhell, Torsten. Fåbodlivet i Brunflobygden. Brunflobygden årgång 40, 1988.

Jordebog for Jemteland. Udat. (Chr. III's Tid?). Fornvårdaren I:4, 1926.

Halling, Claes. Skriftliga uppgifter om myrjärnsframställning i Brunflo. Jämten. Heimbygdas Årsskrift.

Jämtländska räkenskaper 1564—71 1—2. Lund 1944—48.

Kungl. Norrlands Artilleriregemente 75 år. Norrlandsartilleristen 1968. Jubileumsnummer 30, Östersund 1968.

Molin, Karl. Hemmakriget. Stockholm 1982.

Norrlandsartilleristen A 4. Utgiven av Kamratföreningen Norrlandsartillerister, Östersund.

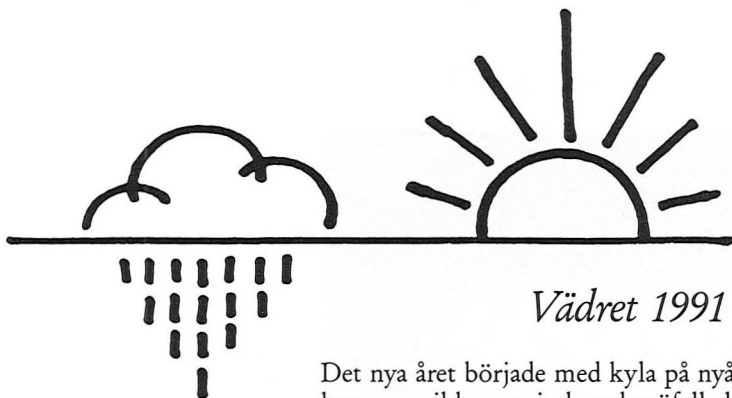
Schylberg, Sven. Myrjärnsframställning i Brunflobygden. Brunflobygden, Årgång 37, 1985.

Åke Holmbäck och Elias Wessén. Svenska landskapslagar. Stockholm 1940.

Sveriges landslag av år 1608. Stockholm 1702. Carl IX:s lag, Sveriges Rikes Lag av år 1734. Stockholm 1746.

Westerberg, Lennart. Röda Korset 75 år. Östersund 1991.

Ett varmt tack till Olle Jönsson, Vamsta och Carl Flykt, Östersund, som bistått med många intressanta uppgifter om skjutfältet samt kapten Mikael Andersson vid A 4. Ett speciellt varmt tack till Tecknar-Lasse, Per Larsson från Östra Höle i Rengsjö, men numera bosatt i Stockholm, där han varit tecknare på Aftonbladet i 34 år. Han har svarat för de humoristiska teckningarna från Grytan, där han vistades vintern 1945/46. Per Larsson har gjort de vackra målningarna i marketenteriet på Grytans läger.

Vädret 1991

Det nya året började med kyla på nyårsdagen -20° . Sen kom en mildare period med snöfall alla dagar. I Trettondagshelgen fanns 30–40 cm snö. Sen några dagars kyla -15 – -20° , som följdes av töväder och regn samt isiga vägar.

Första halvan av februari var ganska kall, -9 – -23° med sol, ingen snö på marken, bara is. Sedan mildare, men sol även då.

I mars var medeltemperaturen kring 0° . Det var sol, regn och snö, men mest barmark. Den 30 hård storm.

April blev solig och fin i början men sedan flera dagars hård vind och storm. Ca 30 m/sek. den 15 april. Sedan ca 10 minusgrader på mornarna, med dagsmeja på dagarna.

Brunflovikens blev isfri den 2 maj men Storsjöflaket gick den 15 april. Skiftande väder hela månaden. 24–25 maj snöskurar.

Juni var urusel med regn nästan alla dagar. Temperaturen låg mest mellan $+3$ – $+8^{\circ}$. Midsommaren blev ganska kall med regnskurar.

Juli blev däremot mycket varm och fin. Lite mer ostadigt i senare delen av månaden, men vi fick många varma och fina dagar.

Augusti var väldigt varm och fin. Många dagar omkring $+25^{\circ}$.

September var en fin höstmånad med sol och värme. Lite regn och rusk fanns också.

Oktober var ovanligt varm i början, men den 19 kom första snön, som tinade bort ganska fort.

I november var det några minusgrader och lite snöslask, men ingen snö, som låg kvar.

Även i december hade vi barmark nästan ända fram till jul. Den 22–23 snöade det ca två dm. Vi fick vår julesnö. Den 24 lade isen på Brunflovikens. Det är ovanligt sent. Den 29 kom en riktig snöstorm. Så det blev lite vinterväder till slut.

Konfirmation i Brunflo kyrka 23/5 1992

Sittande fr.v. Urban Bergström, Anna Sörensson, Åsa Olsson, Björn Söderholm, Anna Rydén, Malin Sjökvist. Stående fr.v. Torsten Stjärnered, konfirmationspräst, Johan Stugholm, Bengt Westberg, Mikael Stugholm, Thomas Blomgren, Magnus Själänder, Anna Hallqvist, Ingemar Georgsson, Christer Lorentzen, Karin Eriksson, församlingsassistent. Fotograf Lars Danielsson AB

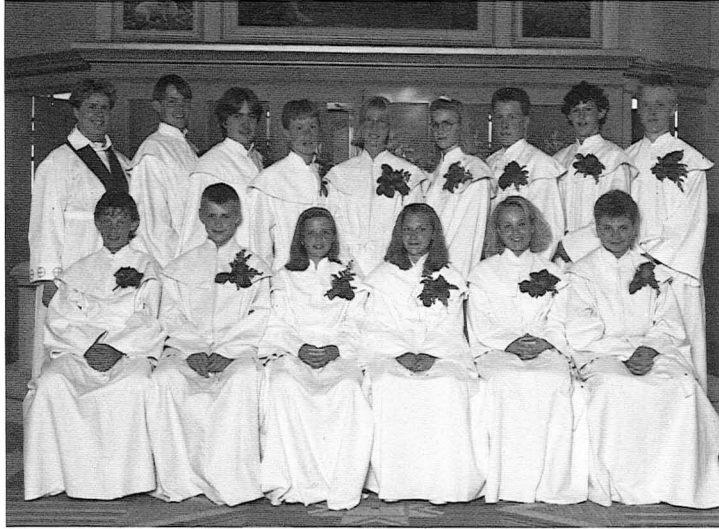
Konfirmation i Brunflo kyrka 23/5 1992

Sittande fr.v. Maria Berg, Maria Wall, Ulrika Jonsson, Maria Landin, Jim Lek, Sara Persson, Petra Wessman. Stående fr.v. Torsten Stjärnered, präst, Linda Göthesson, Marie Strand, Malin Eriksson, Mattias Lindvall, Malin Pierre, Marie-Louise Hallsten, Andréa Abrahamsson, Anna-Lena Sahlin, Susanne Vejdegren, Maria Wenner, Linda Törnvall, Karin Eriksson, församlingsassistent. Fotograf Lars Danielsson AB

Konfirmation i Marieby kyrka 30/5 1992

Sittande från vänster: Göran Sablin, Jens Grehn, Maria Jonsson, Carola Hjelm, Maria Olofsson och Erik Magnusson. Stående från vänster: Agneta Werner, komminister, Lars-Olov Sundberg, Fredrik Persson, Robert Litzell, Malin Gustafsson, Malin Thelander, Jimmy Hemmingsson, Daniel Engström, Johan Jonsson.
Fotograf Lars Danielsson AB

Konfirmation i Heliga Ljusets Kyrka 14/6 1992

Sittande från vänster: Malin Wåblén, Marie Niemi, Jenny Nilsson, Terese Björk, Pernilla Benerfalk. Stående från vänster: Eivor Hellman, hjälpledare, Åsa Heimer, fritidsledare, Niklas Jansson, Mattias Molin, Lars Olsson, Joanna Granqvist, Johnny Holmfors, Peter Andersson, Jan Andersson, präst.
Fotograf Lars Danielsson AB

Konfirmation i Heliga Ljusets kyrka 13/6 1992

Sittande från vänster: Helen Bjärtå, Daniel Norrman, Anna Isaksson, Urban Jonasson och Jonas Svensson. Stående från vänster: Mikael Lindé, församlingsassistent, Mikael Persson, hjälpledare, Niclas Åkerlund, Jonas Mäki, Lina Olsén, Anna Emanuelsson, Agneta Andersson, Veronica Abrahamsson, Jan Andersson, präst, Kristina Rolands-son, hjälpledare.
Fotograf Lars Danielsson AB

Konfirmation i Brunflo kyrka 20 juni 1992

Främre raden fr.v. Jessica Hellström, Tomas Ångström, Johanna Flemström, David Östling, Nicklas Törnqvist, Jenny Johansson, Ida Sundstedt, Pether Carlsson. Mittenraden fr.v. Maria Svensson, församlingsassistent, Mattias Pettersson, Ulrica Svelander, Ulf Allberg, Maria Martinsson, Pär Lundstam, Maria Huss, Fredrik Nikka, Katarina Sundberg, Heidi Klang, Daniel Persson, Fredrik Axelsson, fritidsledare, Karin Eriksson, församlingsassistent. Bakre raden fr.v. Ulf Bergström, fritidsledare, Magnus Moberg, Martin Staaf, Emma Stén, Lars-Ronny Sekkeseter, Jessica Lindqvist, Anneli Ek, Mats Olsson, Stina Forsberg, Tomas Adster, Frida Strandberg, Christian Svensson, Bertil Östberg, konfirmationspräst.
Fotograf Lars Danielsson AB

*1940 års konfirmander
50-årsjubileum den 29 juli 1990*

*Översta raden fr.v.: Åke Persson, Arne Jacobsson, Tage Wedin, Gösta Jönsson, Torsten Lövestedt. Harry Håkansson och Evert Paulsson.
Andra raden: Clarry Jonasson (Persson), Lilly Nordin (Persson), Pelle Persson, Lisa Haflin (Svensson), Gerd Pettersson (Svensson), Majbritt Holmberg (Pettersson) och Bojan Grendalen (Bergström).
Nedersta raden: Halvard Bengtsson, Elsa Rickardsson (Abrahams-son), Aina Lassas (Ferlander), Agneta Werner, Anna Martinsson (Toutin) och Anna Hermansson (Edholm).*

Konfirmerade i annan församling

	<i>Datum</i>	<i>Församling</i>
Ulf Peter Widgren	1991-05-04	Östersund
Heléne Gabrielle Axne	1991-05-18	Östersund
Ann Jeanette Helenia Engvall	1991-05-18	Östersund
Maria Therese Jönsson	1991-05-18	Östersund
Sara Maria Holmlund	1991-07-06	Östersund
Pär-Olov Olsson	1991-07-06	Östersund
Jenny Maria Svensson	1991-07-06	Östersund
Jenny Emma Sofia Haraldsson	1991-08-10	Anundsjö
Annica Kristina Forsberg	1991-08-10	Undersåker
Mårten Lars-Erik Gustafsson	1991-08-10	Undersåker
Sara Helena Löök	1991-08-17	Östersund
Olof Nicklas Edler	1991-08-17	Östersund
Anna Therese Olsson	1991-08-17	Östersund
Marie Susanne Helmersson	1992-05-16	Östersund
Ulf Magnus Barck	1992-05-16	Östersund
Jenny Maria Rhodin	1992-05-30	Östersund
Karin Madelene Kardin	1992-06-07	Näs
Linda Kristina Nilsson	1992-06-21	Bodsjö
Jenny Kristina Persson	1992-06-21	Bodsjö
Jessica Maria Persson	1992-06-21	Bodsjö
Ingrid Margareta Nilsson	1992-06-21	Bodsjö
Anna Maria Jenny Nilsson	1992-06-27	Undersåker
Marie Angelica Borgh	1992-06-28	Östersund
Helena Maria Andersson	1992-07-04	Norderö
Jenny Linnea Kling	1992-07-04	Åsarne
Angela Birgitta Murén	1992-07-04	Åsarne
Per Matias Laxvik	1992-08-01	Östersund
Kent Henrik Linus Pettersson	1992-08-01	Östersund
Johan Daniel Hansander	1992-08-01	Norderö
Pia Maria Vesterlund	1992-08-22	Råda, Gbg

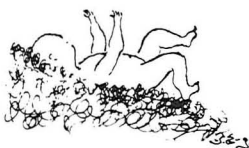
*För vår fortsatta dokumentation av emigrationen från Brunflo, behöver vi kontakt med hemvändare och personer, som har kort och haft kontakt med emigranter, som utvandrade till USA, Canada och Australien.
Kontakta Sven Schylberg.*

Vid livets början

Barn döpta i Brunflo församling fr.o.m. juli 1991 t.o.m. september 1992

JULI

- 7 Amanda Katarina Parment, Viken
- 7 Marie Therese Sivertsson, Södergård
- 7 Angelica Sorelli Emilia Nordbakk, Torvalla
- 14 Jenny Kristina Näslund, Ankarstocken
- 14 Simon Alexander Festin, Smörkransen
- 14 Thomas Johnny Stenmark
- 14 Anna Erika Flodin, Södergård
- 20 Per Johan Sundberg, Lunne
- 20 Malin Gabriella Fälth, Viken
- 21 Anna Elinda Josefin Danielsson, Torvalla
- 24 Jenny Carina Persson
- 27 Anna Helena Karlsson, Backen
- 28 Hans Pontus Henriksson, Ardennergern
- 28 Olof Henrik Norlén, Torvalla
- 28 Anna Caroline Olsson, Torvalla
- 28 Madelene Alexandra Gustavsson Malting, Torvalla
- 28 Malin Lilian Persson, Torvalla

AUGUSTI

- 3 Jens Erik Buske, Viken
- 3 Daniel Alexander Strindlund
- 4 Linda Lucia Margareta Selin, Torvalla
- 10 Anna-Klara Siv Reinelöv, Torvalla
- 10 Chantelle Antonia Daniela Olander Noterius, Torvalla
- 10 Sofie Charlotte Wärmefors, Torvalla
- 10 Sofia Erika Viktoria Dalén, Torvalla
- 10 Sofia Magdalena Johansson, Torvalla
- 17 Malin Maria Hellgren, Torvalla
- 17 Per Alexander Elofsson, Smörkransen
- 17 Simon Nils Erik Näslund, Torvalla
- 17 Olof Nicklas Edler, Torvalla
- 18 Yasemine Birgitta Therése Öz, Torvalla
- 18 Linn Marie Berglund, Torvalla
- 24 Anna Kristina Berg, Ånge
- 24 Karl Marcus Green, Viken
- 24 Hanna Maria Bäckman, Torvalla
- 24 Ulf Patrick Sandberg, Torvalla
- 24 Mia Johanna Persson, Torvalla

- 25 Magnus Linnar Linnarsson, Optand
25 Elin Anna Beatrice Johansson-Sandman, Torvalla

SEPTEMBER

- 1 Fanny Oliwia Linn Abrahamsson, Tunnbrödet
1 Lina Kristina Wendin, Degträget
7 John Henrik Petrusson, Torvalla
7 Petra Liselotte Könberg, Torvalla
7 Per Anders Oskar Lind, Torvalla
8 Ulf Olov Daniel Olsson, Torvalla
8 Emelie Linnea Linjamaa, Vamsta
8 Sandra Cecilia Emelie Haagensen, Viken
8 Micaela Kristin Andrea Lundberg, Torvalla
14 Fanny Amanda Erika Karlström, Torvalla
14 Hans Viktor Hägg, Semlan
14 Petter Alexander Flood, Torvalla
21 Carl Robin Rubensson, Viken
21 Linus Daniel Lundström, Södergård
22 Frida Maria Fridell, Semlan
28 Kim André Thore Lebas, Torvalla
29 Britta Maria Caroline Ifrén, Viken
29 Alice Kajsa Thyra Britta von Sydow, Torvalla
29 Ida Katarina Åström, Torvalla

OKTOBER

- 6 Mikael Jonatan Piesanen, Torvalla
6 Kristina Otilia Starlander, Torvalla
12 Lars Richard Mattsson, Torvalla
12 Sara Kristina Linnea Bergqvist, Torvalla
12 Joakim Karl Martin Silfver, Torvalla
13 Jens Peder Viktor Forslund, Torvalla
19 Niklas Erik Rune Sidén, Torvalla
19 Anders Petter Magnusson, Optand
20 Elin Margareta Svedlind, Backen
20 Johan Henrik Olofsson, Torvalla
26 Lars Daniel Åslund, Södergård
26 John Erik Robin Wängman, Slätte
26 Zagros Ghaderi
26 Petra Kristina Hagfeldt, Backen
26 Amanda Teresia Pettersson, Semlan
26 Elin Susanna Jonsson, Torvalla
27 Karl Jesper Olsson, Torvalla

NOVEMBER

- 2 Emma Maria Thomasdotter Welander, Backen
- 2 Tobias Tommy Bogg, Grytan
- 3 Jon Rickard Lindström, Viken
- 9 Mats Einar Johnsen, Smörkransen
- 10 Ulla Klara Madeleine Jonasson, Torvalla
- 10 Angelica Erika Svärd, Torvalla
- 10 Anna Elin Regina Stenlund, Hålkakan
- 10 Erik Samuel Ek, Torvalla
- 16 Sandra Julia Elisabeth Askonius, Torvalla
- 16 Per Linus Valentin Hamberg, Torvalla
- 16 Filippa Mina Matilda Myhrberg, Torvalla
- 16 Per Olof Göran Arvehed, Torvalla
- 16 Jens Erik Larsson, Änge
- 17 Jan Pontus Edholm, Torvalla
- 17 Oscar Erik Johannes Lind, Viken
- 23 Lars Daniel Lekedal, Torvalla
- 24 Lovisa Pernilla Hörnell, Torvalla
- 24 David Per Roland Arhusiander, Optand
- 29 Isabelle Josefine Eriksson, Viken
- 30 Anneli Helena Wallin, Torvalla

DECEMBER

- 1 Gustaf Jonas Wilhelm Andréasson, Flätan
- 1 Emma Johanna Jönsson, Semlan
- 1 Elin Birgit Magnina Holm, Viken
- 1 Carl John Markus Rud, Backen
- 1 John Ove Tobias Stolt, Viken
- 7 Anders Sebastian Fahim Hägg, Torvalla
- 7 Hanna Matilda Jönsson, Backen
- 7 Jennifer Sofia Teland, Viken
- 7 Johan Gustaf Persson, Änge
- 8 Erika Bjarkesdotter Raaby, Torvalla
- 14 Tommy Tobias Kardell, Smörkransen
- 14 Lars Erik Thomas Kristensson, Torvalla
- 15 Jan Pontus Valdemar Ferm, Torvalla
- 21 Nils Tobias Flemström, Vamsta
- 21 Frida Maria Andersson, Torvalla
- 22 Lisa Maria Landin, Smörkransen
- 22 David Spångberg, Semlan
- 27 Samuel Sven Johan Ekvärn, Viken
- 28 Klara Viola Renström, Torvalla
- 28 Linnéa Charlotte Nolander

- 28 Bengt Erik Otto Berntsson, Ope
- 29 Erik David Steinlein, Torvalla
- 29 Sanna Michaela Therese Nyström, Grytan
- 29 Rosanna Jenny Hagström, Semlan
- 29 Niklas Christer Ek, Torvalla
- 29 Niclas John Enar Jonsson, Torvalla

JANUARI

- 1 Kristoffer Joacim Svensson, Torvalla
- 1 Marielle Sara Fanny Eriksson, Viken
- 1 Emma Therese Svård, Smörkransen
- 1 Reidar Christoffer Johansen, Viken
- 12 Karin Kristina Oskarsson, Backen
- 12 Eivor Erika Oskarsson, Backen
- 12 Sara Karin Joanna Kvarnström, Viken
- 12 Elin Erika Margareta Vestlund, Viken
- 12 Tobias Andreas Sahlin
- 18 Sara Maria Lundmark, Torvalla
- 19 Eva Kristina Beatrice Wallin, Torvalla
- 25 Erik Joakim Christoffer Rundström, Viken
- 25 Per Helge Viktor Björklund, Södergård
- 25 Sanna Linnea Maria Marklund, Torvalla

FEBRUARI

- 1 Lars Johan Daniel Nässén, Torvalla
- 2 Saga Linnea Netzler, Smörkransen
- 8 Anne Marie Villwock, Torvalla
- 9 Markus Per Mattias Johansson, Sörviken
- 16 Erica Simone Calise Moberg, Viken
- 20 Jeanette Emelie Persson
- 23 Matilda Eva Byström, Vamsta
- 29 Viktoria Chr. Elisabeth Robrandt, Torvalla
- 29 Lars Boris Wågström, Torvalla

MARS

- 1 Linnéa Eva Isabelle Lund, Torvalla
- 7 Michelle Sandra Jakobsson, Håkansta
- 7 Anna Josefin Åstrand, Torvalla
- 7 Helena Elisabeth Arvidsson
- 8 Ronja Maria Pegga Bengtsson, Torvalla
- 8 Ingrid Madelene Carlsson, Viken
- 8 Sara Therése Byström
- 8 Robin Lars Henriksson, Semlan

- 21 Hans Pontus Fabian Persson, Smörkransen
- 21 Julia Maria Östlund, Änge
- 21 Alexandra Isabelle Andersson, Torvalla
- 22 Isabelle Karin A. Paulsson Hjertberg, Viken
- 22 Anders Lars Johan Almkvist, Viken
- 22 Linda Veronica Bengtsson, Svedje
- 22 Marcus Tobias Karlsson, Backen
- 22 Frida Johanna Sundqvist, Smörkransen
- 28 Hanna Sofia Gustafsson, Torvalla
- 28 Nils Marius Nilsson
- 28 Sandra Katarina Nilsson, Torvalla
- 29 Lina Isabelle Eriksson, Torvalla

APRIL

- 4 Emma Christina Anfelt, Torvalla
- 11 Isak Alexander Edvinsson, Södergård
- 11 Marie Tsahai Elina Olofsson, Torvalla
- 11 Bengt Olof Mikael Westner, Viken
- 11 Niklas Fritz Åke M. Eriksson, Viken
- 12 Sabine Maria Isabelle Simonsson, Torvalla
- 12 Sandra Margareta Broddesson, Viken
- 12 Bror Oskar Kardin, Optand
- 12 Joel Christian Vestberg, Formbrödet
- 12 Filip Johannes Nolervik, Torvalla
- 18 John Emil Alexander Swallow, Torvalla
- 18 Anna Felicia Weiborn, Torvalla
- 18 Daniel Olof Anders Kjellberg, Torvalla
- 18 Sofia Magdalena Jonsson, Viken
- 18 Nils Arvid Hugo Hultin, Vamsta
- 19 Hans Joakim Andersson, Torvalla
- 20 Julia Jasmine Löfvenberg, Torvalla
- 20 Ida Johanna Marie Claréus, Torvalla
- 26 Lena Gunnela Johanna Svensson, Ope

MAJ

- 2 Therese Margareta Norberg, Torvalla
- 2 Berit Lillemor Ström, Viken
- 3 Jan Per Mattias Sjögren, Viken
- 3 Pia Katrina Norin, Torvalla
- 3 Per Anders Markus Westerdahl
- 10 Sofie Anna Heidenvall, Viken
- 10 Johan Tobias Stålhandske, Viken
- 10 Ellen Anna Maria Kristiansson, Torvalla

- 10 Fredrik Pär Anders Östgren, Smörkransen
- 10 Sandra Erika Karlsson, Torvalla
- 23 Hans Ulf Daniel Enberg, Torvalla
- 23 John Markus Johnsen, Torvalla
- 23 Emil Niclas Jutman, Södergård
- 23 Johanna Amanda Andersson, Torvalla
- 23 Susanna Maria Therese Bergvall, Änge
- 24 Anton Olov Gustav Grenholm, Änge
- 29 Karin Madelene Kardin, Backen
- 30 Carl David Engström
- 31 Sarita Marielle Månsson, Viken
- 31 Jan Marcus Viklund, Viken

JUNI

- 5 Martin Johannes Edholm, Södergård
- 6 Kjell Wictor Johannes Gidlöf, Torvalla
- 6 Sofia Katarina Rystedt, Viken
- 7 Jan Olov Mattias Kjelsson, Torvalla
- 7 Felicia Karin Isalei Bengtsson, Torvalla
- 7 Lena Elsa Ingeborg Holmberg, Torvalla
- 7 Erik Oskar Stuguby, Torvalla
- 7 Gustav Johan Karlsson, Torvalla
- 8 Anna Madeleine Jonsson, Hålkakan
- 8 Jonathan Folke Hurtig, Torvalla
- 8 Johanna Andrea, Änge
- 12 Mats Ingvar Kristoffersson, Torvalla
- 13 John Erik Peter Pettersson, Backen
- 13 Emelie Karin Sofie Nilsson, Viken
- 13 Karl Emil Oskar Ställvik, Torvalla
- 13 Sandra Jenniefer Örberg, Torvalla
- 14 Robin Erik Andersson, Torvalla
- 14 David Sundvis Östling, Viken
- 20 David Lars Anders Millner, Torvalla
- 20 Lars Erik Gustav Lind, Torvalla
- 20 Linn Alexandra Tandberg Vall, Torvalla
- 20 Maria Helena Sjöling, Torvalla
- 21 Tomas Carl-Gustaf Eriksson, Smörkransen
- 21 Sven Anders Hemå, Viken
- 21 Jonna Denise Träskvik, Viken
- 21 Caroline Erika Madelene Haglund, Torvalla
- 27 Carolin Louise Sandra Nilsson, Torvalla
- 27 Lars Stefan Lindholm, Torvalla
- 27 Caroline Olga Marianne Sundh, Torvalla

JULI

- 4 Per Martin Bad, Torvalla
- 5 Maria Nathalie Viola Olsson, Torvalla
- 5 Kenneth Eriksen
- 11 Erica Lisen Gustafsson, Torvalla
- 11 Marielle Sofie Lindkvist, Torvalla
- 11 Sebastian Lars Anton Flodin, Torvalla
- 12 Jesper Sebastian Vallberg, Torvalla
- 12 Erika Sara Kristina Rosenlöf, Änge
- 12 Elin Johanna Sofie Nerpin, Viken
- 18 Sara Elisabeth Ö. Paulsson
- 18 John Christoffer Holgersson, Torvalla
- 18 Erik Anton Stenberg, Backen
- 19 Frida Angelica Kardin Edberg, Backen
- 19 Åse Viktoria Kron, Torvalla
- 19 Jessica Marie Bergström, Torvalla
- 21 Karl Marcus Rodeholt, Semlan
- 25 Lars Gustaf Bergström, Södergård
- 25 Agnes Ingrid Gren, Torvalla
- 26 Mattias Per Anders Palmqvist, Södergård
- 26 Kent Linus Henriksson, Ardennern
- 26 Emelie Therése Bredberg, Flossamattan
- 26 Karl Lennart Andreas Edfalk, Torvalla
- 26 Karl Filip Andersson, Torvalla
- 26 Fredrik Mattias Persson, Smörkransen

AUGUSTI

- 1 Johanna Björklund, Optand
- 2 Sandra Sofie Staf, Viken
- 6 Hanna Ingrid Hedlund, Torvalla
- 7 Linn Elisabeth Birgitta Ängflo, Håkansta
- 8 Cissi Alexandra Lindström, Vävstolen
- 9 Signe Helena Blix, Svedje
- 9 Karin Helena Olivia Mårtensson
- 9 Nils Viktor Persson, Torvalla
- 23 Frida Birgitta Holm, Torvalla
- 23 Malin Victoria, Torvalla
- 29 Lars Johan Jacobsson, Torvalla
- 29 Josefine Breeding Österholm, Torvalla
- 29 Jessica Maria Karlsson, Tunnbrödet
- 30 Ida Sofie Dahlgren, Torvalla
- 30 Emma Kristina Olofsson, Torvalla
- 30 Lars Marcus Karlsson, Backen

SEPTEMBER

- 5 Ida Mikaela Pålsson, Viken
- 5 Mattias Bengt Norlin, Torvalla
- 6 Ewa Anna Malin Hallerström, Ope
- 6 Anna Linnea Vikén, Brunflo-Backen
- 12 Gunnar David Nexéus, Nordsvensken
- 12 Linda Cecilia Aronsson, Ryamattan
- 12 John Andreas Salomonsson, Torvalla
- 12 Robin Fredrik Korndahl, Yllemattan

Uppgifterna gäller förhållandena då dopet antecknades.

*Barn döpta i Marieby församling fr.o.m. augusti 1991
t.o.m. september 1992*

AUGUSTI

- 10 Hanna Margareta Åhlberg, Fugelsta

SEPTEMBER

- 21 Jimmie Alexander Andersson, Fugelsta

NOVEMBER

- 24 Pär Pontus Eriksson, Bye

APRIL

- 12 Erik Johan Dahlgren Persson, Öd

MAJ

- 17 Sofie Margaretha Gustafsson, Bye

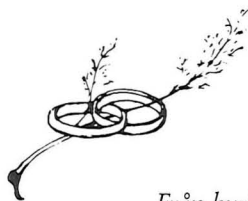
JULI

- 19 Ilona Rebecka Öberg, Fugelsta

AUGUSTI

- 22 Stig Mattias Vängman, Öd

Uppgifterna gäller förhållandena då dopet antecknades.

Vigda

De nya hemmen

Från kyrkans vigselbok i Brunflo församling 1991

FEBRUARI

- 9 Sven Ronny Sten, Viken
Daisy Salvador, Viken
- 15 Anders Yngve Molin, Torvalla
Lenise Pinto de Barros, Torvalla

MARS

- 1 Jan-Erik Pettersson, Torvalla
Maria Elisabet Samuelsson, Torvalla
- 2 Yngve Torbjörn Jonsson, Ånge
Ann-Christin Marie Jansson, Ånge
- 9 Sven Görgen Lind, Torvalla
Monica Birgitta Wåhlén, Torvalla
- 21 Bengt Gustav Sahlin, Viken
Britt-Marie Knutsson, Viken
- 30 Jan-Erik Olofsson, Viken
Marnie Kay Asplund, USA
- 31 Per Erik Urban Jonsson, Torvalla
Magna Gisela Wik, Torvalla

APRIL

- 20 Belgacem Ben Zinelabidine Ammar, Hammarstrand
Maj-Britt Sandberg, Torvalla
- 20 Christer Sven-Ingemar Andersson, Torvalla
Märta Pia Veronica Sjölund, Torvalla

MAJ

- 17 Per Erik Martin Eriksson, Torvalla
Eva Margareta Grundén, Torvalla
- 18 Gustav Roger Bergström, Backen
Lena Anneli Kilpeläinen, Backen
- 21 Rolf Peter Espemo, Viken
Ingegerd Maria Bengtsson, Viken

JUNI

- 7 Bengt Jonatan Emilsson, Torvalla
Marie Christine Larsson, Torvalla
- 8 Hans Johan Zettergren, Torvalla
Eva Birgitta Jonsson, Torvalla
- 15 Ulf Micael Jönsson, Torvalla
Carina Marianne Huttunen, Torvalla
- 15 Bo Sören Olsson, Torvalla
Anna Ulrika Lindgren, Torvalla
- 15 Jan Evert Holmbom, Åkre
Britt Solveig Jakobsson, Åkre
- 21 Ulf Anders Örjan Gulle, Viken
Towe Margareta Eriksson, Viken
- 21 Ralph Dan Theodor Pettersson, Torvalla
Anna Marita Lundgren, Torvalla
- 21 Sven Gustaf Christer Berglin, Torvalla
Marie Ingela Olsson, Torvalla
- 21 Hans Åke Joakim Svensson, Torvalla
Helene Elisabeth Lindström, Torvalla
- 22 Björn Björnsson Blomberg, Torvalla
Åsa Maria Birgitta Jonsson, Torvalla
- 22 Per Tommy Tundal, Torvalla
Ingrid Cathrine Torgersson, Torvalla
- 22 Karl Anders Roland Karlsson, Torvalla
Eva Viola Vikström, Torvalla
- 23 Nils Ingvar Nilsson, Södergård
Gerdy Andersson Wassdahl, Södergård

JULI

- 5 Eirik Aune, Torvalla
Berit Bamberg Larsen, Torvalla
- 6 Emmanuel Bougouyo Gbakagna, Torvalla
Kerstin Irja-Lis Olsson, Torvalla
- 6 Jan Erik Jönsson, Torvalla
Kajsa Elisabet Fernström, Torvalla
- 19 Rune Edvard Högberg, Visby
Lilian Margareta Persson, Viken
- 20 John Stefan Holgesson, Torvalla
Elisabet Eleonor Röst, Torvalla
- 20 Lars Erik Lennart Arvidsson, Torvalla
Anna Eva Margareta Eklund, Torvalla
- 27 Hans Thorvald Jakobsson, Slätte
Karin Elisabeth Byström, Slätte

AUGUSTI

- 10 Mats Olof Letrell, Sundsbruk
Karin Gunilla Kruth, Viken
- 10 Per Stefan Alfredsson, Torvalla
Åsa Maria Dalén, Torvalla
- 17 Bruce Kermit Beebe, Arvika
Karin Helene Johansson, Torvalla
- 17 Mats Peter Niklas Nilsson, Torvalla
Berith Liselotte Nordin, Torvalla
- 31 Hans Erik Söderman, Torvalla
Sirpa Irene Kuronen, Torvalla
- 31 Gert Ove Rainer Olsson, Torvalla
Camilla Louise Karin Ek Dannö, Torvalla

SEPTEMBER

- 21 Hans Olof Tomas Österberg, Torvalla
Carin Gunilla Hansson, Torvalla

OKTOBER

- 31 Bengt Erik Häggkvist, Ope
Karin Birgitta Bäckström, Ope

DECEMBER

- 28 Leif Roger Persson, Torvalla
Jeanette Maria Turhagen, Torvalla

Från kyrkans vigselbok i Brunflo församling t.o.m. september 1992

JANUARI

- 11 Lars Fredrik Schultz, Backen
Anna Ingela Hyttsten, Backen

FEBRUARI

- 29 Krystyna Danuta Rowinkowska, Torvalla
Karl Bertil Gunnev Karlsson, Torvalla

MARS

- 7 Olof Verner Persson, Torvalla
Eva Trolle, Torvalla
- 21 Patrik Alf Michael Persson, Torvalla
Maria Ulrika Breding, Torvalla

MAJ

- 7 Kurt Peter Lindgren, Torvalla
Irene Elisabeth Göransson
- 12 Per Krister Pålstam, Smörkransen
Ingrid Gunilla Elofsson, Smörkransen
- 30 Kent Mikael Carlsson, Torvalla
Ann Elisabet Olsson, Torvalla

JUNI

- 6 Kjell Gunder Gidlöf, Torvalla
Anna Birgitta Maria Sundkvist, Torvalla
- 6 Björn Ove Ahlnäs, Torvalla
Monika Margareta Jonsson, Torvalla
- 6 Leif Christer Lövquist, Torvalla
Siv Inger Larsson, Torvalla
- 7 Kent Stefan Holmberg, Torvalla
Gun-Britt Palo, Torvalla
- 7 Anders Magnus Trense, Torvalla
Eva Helén Arvidsson
- 13 Karl Anders Roland Gustafsson, Torvalla
Eva Maria Ställvik, Torvalla
- 19 Nils Thomas Sällberg, Torvalla
Isa Yvonne Rolandsson, Torvalla
- 20 Jan-Åke Winge, Torvalla
Gertrud Kristina Olsson, Torvalla
- 20 Dean Antonio Dahlmark, Viken
Camilla Marlene Selin, Viken
- 27 Nils Lennart Hultin, Vamsta
Kerstin Margareta Arnemo, Vamsta
- 27 Per Lennart Nilsson, Torvalla
Karin Eva Kristina Lundin, Torvalla

JULI

- 4 Jan Anders Nordin, Optand
Kristina Maria Larsson, Optand
- 5 Ulf Mikael Boström, Torvalla
Eva Inga-Maria Viktoria Olsson, Torvalla
- 11 Lars Urban Flodin, Torvalla
Kerstin Catriné Anneli Larsson, Torvalla
- 18 Kurt Mikael Sundström, Hålkakan
Maud Ewa-Lena Lund, Hålkakan
- 24 Hans Christer Ek, Torvalla
Sigbritt Maria Ek, Torvalla

- 25 Hans Christer Brorsson Jarlås, Torvalla
Gunnel Birgitta Jonsson, Torvalla
- 25 Anders Patrik Pettersson, Torvalla
Louise Marleen Söderström, Semlan

AUGUSTI

- 1 Janne Mikael Wennesjö, Smörkransen
Monica Elisabeth Jonsson, Smörkransen
- 15 Lars Åke Enqvist, Torvalla
Mari Gunilla Ekberg, Torvalla
- 15 Lars Erik Parment, Viken
Jane Catherine Nilsson, Viken
- 15 Dan Lennart Astner, Torvalla
Ulla Kristina Smeby, Torvalla
- 21 Sven Erik Eriksson, Backen
Yvonne Margareta Hagfeldt, Backen
- 22 Ulf Johnny Olofsson, Degträget
Marie Helén Gunnarsson, Degträget
- 22 Lars Christer Gustafsson, Torvalla
Birgitta Kristina Rasmundsson, Torvalla
- 22 John-Olov Peter Haraldsson, Bakplåten
Marie Ann-Katrin Sahlin, Torvalla
- 29 Karl Einar Haraldsson, Marsätt, Sundsjö församling
Len Monica Gulle, Torvalla
- 29 Nils Roger Hällkvist, Torvalla
Ann-Sofi Carlberg, Torvalla
- 30 Mats Olov Einar Vestlund, Viken
Anette Margareta Byqvist, Viken

SEPTEMBER

- 5 Bengt Erland Eriksson, Torvalla
Mari Elisabeth Norlin, Torvalla
- 12 Lars Rune Norberg, Torvalla
Åse Maria Nexéus, Torvalla

Från kyrkans vigselbok i Marieby församling 1991 t.o.m september 1992

JULI

- 6 Camilla Margareta Ledin, Överbyn
Sven Torgny Kruth, Överbyn

AUGUSTI

- 10 Pia Helena Åhlberg, Överbyn
Karl Otto Göran Oskarsson, Fugelsta

JANUARI

- 6 Astrid Kristina Nielsen, Fugelsta
Bernt Anders Åke Ward, Fugelsta

JUNI

- 6 Mona Anneli Näslund, Fugelsta
Terje Nilsson, Fugelsta

JULI

- 4 Jan Krister Roos, Bye
Marie Helene Nordborg, Bye

Födelsedagar

*Födelsedagar 1993 i Brunflo församling
Uppgifterna hämtade ur Svenska kyrkans medlemsregister.*

JANUARI

- 2 Jan Rutger Göransson, Torvalla, 50 år
3 Elsa Maria Ulander, Lagmanslandet, 80 år
8 Kurt Gunnar Widegren, Viken, 50 år
9 Arnold Andersson, 50 år
11 Märta Ingeborg Törnsten, Backen, 80 år
11 Tony Knut Wilhelm Andersson, Torvalla, 50 år
11 Emji Monica Westling, Torvalla, 50 år
11 Anna-Kajsa Holmstrand, Torvalla, 50 år
15 Märta Persson, Optand, 92 år
16 Björn Gustaf Torbjörn Markström, Torvalla, 50 år
18 Anna Aurora Minney Öhman, Änge, 80 år
19 Lilly Maria Wikström, Viken, 96 år
29 Olof Sören Möller, Viken, 50 år
31 Nils Raymond Oskarsson, Backen, 50 år

FEBRUARI

- 1 Konstance Hedora Hällinder, Änge, 90 år
1 Alf Olof Henriksson, Ope, 50 år
4 Lars Erik Forss, Torvalla, 50 år

- 7 Bodel Margareta Sivertsson, 50 år
- 9 Thora Byström, Backen, 80 år
- 13 Lars Slätteby, Viken, 95 år
- 15 Ingrid Ellida Birgitta Forsberg, Södergård, 50 år
- 18 Ellen Helene Eriksson, Änge, 50 år
- 20 Isak Johnny Norberg, Viken, 50 år
- 23 Kjell Åke Ingvar Brandt, Torvalla, 50 år
- 23 Hans Oskar Magnus Åkerström, Torvalla, 50 år
- 23 Henning Håkan Höglund, Södergård, 50 år
- 24 Märta Margareta Olsson, Änge, 91 år
- 25 Maj-Britt Margareta Halvarsson, Viken, 50 år
- 25 Märta Anita Bohlin, Torvalla, 50 år
- 25 Lars Anders Sigvard Nilsson, Viken, 50 år
- 26 Per Vilhelm Persson, Änge, 98 år
- 26 Ingvar Alf Sture Fridén, Viken, 50 år
- 27 Fritz Ingvar Berglund, Viken, 50 år
- 28 Ann-Mari Nilsson, Optand, 50 år

MARS

- 3 Sara Gunborg Hedström, Backen, 80 år
- 3 Anna Birgitta Kristina Rensbo, Grytan, 50 år
- 8 Lennart Joe Eriksson, Torvalla, 50 år
- 9 Sven Torbjörn Johansson, Smörkransen, 50 år
- 11 Bo Zakarias Höglund, Viken, 50 år
- 12 Stig Karl Staffan Ramstedt, Torvalla, 50 år
- 12 Kjell Ove Johansson, Lunne, 50 år
- 17 Mildred Anita Hedkvist, Torvalla, 50 år
- 21 Olga Margareta Jonsson, Änge, 80 år
- 24 Thure Algot Gradin, Brunflo-Änge, 94 år
- 25 Britt Mari Mattsson, Semlan, 50 år
- 28 Ines Signhild Margareta Martinsson, Backen, 50 år

APRIL

- 3 Dagmar Anna Maria Edman, Torvalla, 91 år
- 3 Inger Ida Margareta Larm, Änge, 50 år
- 4 Olof Hjalmar Andersson, Torvalla, 80 år
- 8 Nils Gustaf Grönqvist, Änge, 80 år
- 9 Karl Johan Sahlin, Viken, 50 år
- 10 Karl Håkan Holmstrand, Torvalla, 50 år
- 13 Nils Anders Axelsson, Torvalla, 80 år
- 13 Gerd Marianne Williamsson, Änge, 50 år
- 14 Svea Kristina Marklund, Grytan, 80 år
- 15 Nils Olof Göran Olofsson, Viken, 50 år

- 16 Erkki Antero Niemi, Torvalla, 50 år
- 17 Sara Amalia Elisabeth Andersson, Änge, 93 år
- 17 Astrid Elisabet Amsköld, Backen, 80 år
- 19 Per Holger Molin, Viken, 80 år
- 21 Kerstin Maria Persson, Torvalla, 50 år
- 21 Ivan Alexis Filén, Södergård, 50 år
- 22 Karl Rune Rosendahl, Södergård, 50 år
- 23 Anne-Marie Karlsson, Torvalla, 50 år
- 24 Ester Albertina Jonsson, Änge, 95 år
- 24 Gösta Sören Strid, Viken, 50 år
- 26 Frida Elvira Johansson, Änge, 95 år
- 28 Anders Göran Löf, Änge, 50 år
- 28 Alvar Olof Bror Nyblom, Torvalla, 50 år
- 30 Robert Hassan Söderlundh, Ope, 50 år

MAJ

- 2 Arvid Gerhard Eriksson, 50 år
- 3 Edit Kristina Sandberg, Torvalla, 80 år
- 5 Olof Helmer Eriksson, Åkre, 93 år
- 5 Gustaf Mauritz Löfroth, Änge, 91 år
- 5 Hans Sören Zetterberg, Backen, 50 år
- 9 Åke Gösta Weije, Viken, 50 år
- 10 Axel Paul Söderberg, Brunflo-Änge, 94 år
- 10 Alf Lennart Lindgren, Torvalla, 50 år
- 11 Ebba Birgitta Bertils, Bodal, 50 år
- 14 Olga Elisabet Larsson, Torvalla, 90 år
- 14 Ingeborg Palm, Bakplåten, 80 år
- 14 Karin Berit Källdén, Torvalla, 50 år
- 14 Evy Yvonne Lexelius, Optand, 50 år
- 16 Inger Anita Rydén, Viken, 50 år
- 17 Karin Anita Landin, Backen, 50 år
- 19 John Birger Eriksson, Södergård, 50 år
- 25 Ann-Marie Birgitta Blomqvist, Södergård, 50 år
- 29 Karl Gunder Persson, Södergård, 50 år
- 31 Ingrid Anna Katarina Nilsson, Ope, 50 år

JUNI

- 4 Märta Johanna Wiklund, Änge, 80 år
- 4 Britt-Inez Persson, Änge, 50 år
- 4 Klas Alf Andersson, Viken, 50 år
- 6 Siv Ingegerd Lingblom, Backen, 50 år
- 13 Stig Olof Elofsson, Änge, 50 år
- 14 Märta Gunvor Ångnell, Viken, 50 år

- 15 Hans Erik Pålsson, Änge, 94 år
- 17 Maud Birgitta Torgersson, Backen, 50 år
- 18 Nils Johan Sahlin, Grytan, 80 år
- 18 Elsie Ingegerd Stjärnered, Prästbordet, 50 år
- 20 Per Arnold Öberg, Änge, 90 år
- 21 Lars Alf Norén, Änge, 90 år
- 23 Brita Maria Serina Löfroth, Änge, 80 år
- 24 Gudrun Alice Klemmé, Torvalla, 50 år
- 25 Nils David Öberg, Torvalla, 80 år
- 26 Märta Eleonora Lundkvist, Änge, 95 år
- 26 Ruth Alice Persson, Optand, 50 år
- 26 Gull Lilian B. Falkdalen-Jonsson, Lagmanslandet, 50 år
- 27 Lars Olav Aronsson, Semlan, 50 år
- 30 Tyra Maria Eriksson, Torvalla, 80 år
- 30 Leif Johan Conny Johansson, Torvalla, 50 år
- 30 Lars Olov Kjellgren, Smörkransen, 50 år

JULI

- 7 Birgitta Siv Sjödin, Änge, 50 år
- 9 Kerstin Birgitta Bjärtå, Torvalla, 50 år
- 10 Linnea Andersson, Viken, 80 år
- 12 Inger Majlis Westerlund, Torvalla, 50 år
- 13 Anna Adina Gradin, Brunflo-Änge, 94 år
- 15 Karin Rajli Eriksson, Torvalla, 50 år
- 17 Tyra Olsson, Änge, 93 år
- 17 Karin Astrid Jämtelid, Änge, 80 år
- 17 Leif Sören Bengtsson, Viken, 50 år
- 19 Karin Ingeborg Björkevärn, Ope, 80 år
- 22 John Thorsten Lennart Stjärnered, Prästbordet, 50 år
- 25 Ernst Rudolf Edholm, Torvalla, 80 år
- 25 Gunnel Inga-Britt Eriksson, Torvalla, 50 år
- 27 Solveig Disa Kristina Jörgensen, Änge, 50 år
- 28 Karl Anders Örjan Karlsson, Viken, 50 år
- 29 Marta Christina Lundström, Änge, 50 år
- 30 Karin Margareta Hult, Torvalla, 50 år
- 30 Elvy Margareta Annernäs, Torvalla, 50 år
- 31 Lars Göran Sjödin, Änge, 50 år

AUGUSTI

- 1 Barbro Lilian Sofie Öberg, Torvalla, 50 år
- 4 Anna Linnéa Teresia Karlsson, Änge, 91 år
- 5 Sara Margareta Svensson, Ope, 94 år

- 6 Ingrid Marianne Eriksson, Viken, 50 år
- 7 Alva Birgitta Bergström, Vamsta, 50 år
- 9 Jan Erik Norin, Torvalla, 50 år
- 11 Birgitta Margareta Vikström, Viken, 50 år
- 11 Carin Margareta Gustafsson, Grytan, 50 år
- 13 Karl Erik Ture Lindström, Sörviken, 80 år
- 14 Signe Margareta Bergström, 91 år
- 15 Bo Gunnar Blomgren, Sörviken, 50 år
- 16 Karin Helen Helmersson, Torvalla, 50 år
- 18 Anton Englund, Änge, 91 år
- 21 Ingeborg Elsa Margareta Edblad, Sörviken, 80 år
- 21 Jan Arne Isberg, Smörkransen, 50 år
- 23 Jan Roland Henriksson, Viken, 50 år
- 24 Sonja Eva-Lisa Dillner, Torvalla, 50 år
- 29 Karl Åke Edholm, Ope, 50 år

SEPTEMBER

- 1 Jon Ivan Mattsson, Torvalla, 50 år
- 3 Alice Solvig Nordquist, Änge, 50 år
- 5 Lilly Elisabeth Johansson, Änge, 90 år
- 6 Bror Håkan Olsson, Viken, 50 år
- 7 Hans Åke Sundell, Torvalla, 50 år
- 9 Karl Eric Rudolf Carlsson, Grytan, 80 år
- 11 Alica Dagny Birgitta Käck, Flossamattan, 50 år
- 12 Wolfgang Peter Beutner, Torvalla, 50 år
- 15 Sonja Anna Margareta Jakobsson, Viken, 50 år
- 16 Kurt Örjan Odén, Håkansta, 50 år
- 17 Ruth Irene Birgitta Asplund, Torvalla, 50 år
- 18 Emma Linnéa Selander, Änge, 91 år
- 20 Kristina Ericsson, Gusta, 92 år
- 20 John Einar Andersson, Torvalla, 50 år
- 22 Torsten Ingemund Johansson, Viken, 50 år
- 23 Elin Kristina Amberntsson, Viken, 80 år
- 23 Ulla Elmqvist, Viken, 50 år
- 24 Johannes Edvard Ek, Solberg, 90 år
- 25 Anna Margareta Larsson, 93 år
- 25 Gunnar Håkan Söderling, Lund, 50 år
- 26 Jonas Artur Jonasson, Torvalla, 80 år
- 28 Axel Peter Morgens Jörgensen, Änge, 50 år
- 29 Jan Lennart Sjödahl, Brödet, 50 år

OKTOBER

- 4 Eva Margareta Jordahl, Torvalla, 50 år
- 6 Karl Erik Hermansson, Viken, 50 år
- 7 Barbro Ursilla Nilsson, Torvalla, 50 år

- 7 Sonja Elise Runholm, Torvalla, 50 år
- 9 Gertrud Ottilia Nilsson, Backen, 98 år
- 10 Lars Gustav Björk, Torvalla, 50 år
- 11 Karin Iréne Holgersson, Viken, 50 år
- 12 Bengt Anders Persson, Viken, 50 år
- 13 Kjell Gustav Gustafsson, Änge, 50 år
- 18 Jöns Ivar Sören Jordahl, Smörkransen, 50 år
- 18 Kurt Mårten Alfred Olsson, Viken, 50 år
- 19 Elsa Viola Olofsson, Svedje, 80 år
- 23 Bengt Lennart Andersson, Viken, 50 år
- 26 Rigmor Irene Silverdahl, Viken, 50 år
- 27 Jonas Albert Salomon Kardin, Optand, 93 år
- 29 Kurt Staffan Söderlind, Torvalla, 50 år

NOVEMBER

- 1 Nils Herbert Nilsson, Viken, 50 år
- 9 Lilian Anita Thorgerzon, Ope, 50 år
- 9 Karin Maria Åkerman, Brunflo-Backen, 50 år
- 9 Berth Olov Gillberg, Viken, 50 år
- 11 Åke Georg Delin, Smörkransen, 50 år
- 17 Eva Yvonne Kristensson, Viken, 50 år
- 29 Eva Margareta Luthman, Solberg, 50 år
- 30 Göta Samuelsson, Änge, 80 år
- 30 Sten Ove Rådström, Torvalla, 50 år

DECEMBER

- 1 Carl Olof Johansson, Änge, 94 år
- 4 Maria Övergren, Änge, 90 år
- 6 Anders Eriksson, Brunflo-Änge, 80 år
- 6 Gun Berit Anita Karlsson, Änge, 50 år
- 7 Britt Marianne Johansson, Viken, 50 år
- 11 Karl Oskar Sixten Lindqvist, Torvalla, 80 år
- 11 Gerd Maj Lis Birgitta Isaksson, Hålkakan, 50 år
- 12 Bengt Reinhold Toivo Svensson, Torvalla, 50 år
- 14 Per Christer Kristoffersson, Torvalla, 50 år
- 16 Björn Håkan Olof Stalby, Viken, 50 år
- 16 Bo Sören Magnusson, Torvalla, 50 år
- 21 Sten Lennart Östman, Viken, 50 år
- 22 Hans Olof Olofsson, Torvalla, 50 år
- 22 Jens Wocke, Änge, 50 år
- 24 Lars Birger Hansander, Singsjölandet, 90 år
- 24 Rolf Arne Lindgren, Viken, 50 år
- 26 Gunnar Rickardsson, Torvalla, 80 år
- 26 Björn Gunnar Ringström, Södergård, 50 år

Födelsedagar

Födelsedagar 1993 i Marieby församling

JANUARI

- 6 Astrid Hillevi Andersson, Fugelsta, 78 år
- 15 Alva Gunhild Salomonsson, Bye, 77 år
- 15 Bertil Georg Nystrand, Fugelsta, 75 år
- 15 Anton Gunnar Salomonsson, Bye, 77 år
- 21 Nils Erland Sundberg, Överbyn, 85 år

FEBRUARI

- 17 Gerda Gunilla Johansson, Fugelsta, 80 år

MARS

- 24 Hulda Agata Kristina Paulsson, Fugelsta, 80 år
- 30 Asta Maria Lindahl, Fugelsta, 77 år

APRIL

- 20 Elsa Katarina Frisk, Överbyn, 77 år

MAJ

- 3 Vera Hillevi Elise Ångman, Fugelsta, 78 år
- 16 Mats Hilmar Oskarsson, Fugelsta, 60 år
- 19 Erik Gunnar Bylsäter, Fugelsta, 78 år
- 20 Sally Birgitta Karolina Jonsson, Öd, 78 år

JUNI

- 9 Selma Persson, Öd, 80 år
- 11 Elov Algot Ranbrandt, Fugelsta, 77 år
- 11 Karl Edvard Åhlén, Fugelsta, 79 år
- 13 Ebba Kristina Eriksson, Fugelsta, 78 år
- 27 Nils Henry Nilsson, 81 år

JULI

- 2 Anna Elise Åhlén, Fugelsta, 80 år
- 6 Linnéa Irene Engström, Fugelsta, 70 år
- 8 Hildur Kristina Löjdahl, Fugelsta, 76 år
- 11 Sten Erik Johannesson, Överbyn, 79 år
- 12 Karl Helmer Karlsson, Överbyn, 88 år
- 12 Erik Allan Abrahamsson, Överbyn, 75 år
- 16 Dager Benni Andrén Andersson, Överbyn, 80 år
- 25 Åsa Mari Hjelm, Fugelsta, 50 år

AUGUSTI

29 Lennart Ove Eriksson, Bye, 50 år

SEPTEMBER

- 4 Hedvig Margareta Oskarsson, Fugelsta, 50 år
- 7 Olof Emanuel Eriksson, Bye, 84 år
- 14 Henry Ragnar Ohlsson, Fugelsta, 76 år
- 19 Elin Kristina Olofsson, Bye, 86 år
- 29 John Sixten Eriksson, Bye, 77 år

OKTOBER

- 7 Astrid Kristina Enström, Fugelsta, 84 år
- 17 Ivan Sixten Pålsson, Bye, 70 år
- 21 Elsa Emilia Jonsson, Överbyn, 87 år
- 22 Magnus Gottfrid Holm, Fugelsta, 80 år
- 28 John Erland Rindberg, Fugelsta, 81 år

NOVEMBER

- 2 Karin Nelly Persson, Överbyn, 76 år.
- 7 Anna Ursila Nilsson, Öd, 83 år.
- 24 Brita Magnina Green, Bye, 90 år

DECEMBER

- 2 Hildur Kristina Pålsson, Fugelsta, 76 år
- 12 Karin Maria Johannesson, Överbyn, 84 år
- 16 Olof Albert Salomonsson, Bye, 79 år
- 17 Svea Karolina Fridlund, Fugelsta, 85 år
- 31 Märta Birgitta Rindberg, Fugelsta, 75 år

Efter slutat dagsverke

Avidna 1991 i Marieby församling

DECEMBER

- 6 Karl Olof Ohlsson, Fugelsta, 103 år

Avidna t.o.m. september 1992 i Marieby församling

JANUARI

- 27 Per Elof Eriksson, Bye, 72 år

FEBRUARI

- 28 Bror Helge Birger Olofsson, Fugelsta, 62 år

JULI

- 7 Per Emil Lilo, Fugelsta, 93 år

Efter slutat dagsverke

Vårt liv är så kort
var dag går så fort,
min ungdom den ej finnes mer,
man blir ett minne blott
det är människans lott,
man i hembygdens mull bäddas ner.

J.E.g.

Avlidna juli 1991—augusti 1992 i Brunflo församling

JULI

- 3 Erik Johan Ivan Englund, Backen, 82 år
- 3 Lydia Margareta Berg, Hålkakan, 77 år
- 4 Sten Erik Valrygg, Torvalla
- 16 Erik Birger Norling, Semlan, 80 år
- 27 Karl Axel Bäckström, Ope, 55 år
- 28 Johan Erik Johansson, Lund, 88 år
- 31 Berta Viola Larsson, Änge, 85 år

AUGUSTI

- 2 Karl Göran Sandström, 48 år
- 3 Sara Kristina Elisabet Pålsson, Änge, 43 år
- 5 Gustaf Adolf Holmbom, Änge, 82 år
- 6 Bert Roland Ek, Torvalla, 47 år
- 9 Gunborg Leonora Wijk Hammarstedt, Hälle, 74 år
- 13 Nils Gunnar Englund, Torvalla, 54 år
- 26 Karin Magnhild Jonsson, 75 år
- 30 Pia Maria Malmsten, Änge, 31 år

SEPTEMBER

- 2 Erik Lennart Sjöberg, Torvalla, 77 år
- 3 Ingrid Amalia Katarina Kahlbäck, Österböle, 89 år
- 3 Brita Eleonora Svensson, Backen, 66 år
- 5 Einar Ludvig Ferdinand Nordström, 89 år
- 7 Viola Linnéa Eriksson, Änge, 89 år
- 13 Sara Olava Burman, Södergård, 82 år
- 15 Erik Adolf Karlsson, Torvalla, 71 år

OKTOBER

- 12 Sigvard Ingemar Kilheim, Sörviken, 78 år
- 26 Per Sjödin, Änge, 72 år
- 28 Sigrid Kristina Bergman, Backen, 87 år

NOVEMBER

- 3 Hanna Evelina Åsell, Lunne, 70 år
- 15 Irma Maria Bergstedt, Änge, 78 år
- 15 Tommy Peter Thomas Berg, Torvalla, 42 år
- 23 Sonja Eleonora Eriksson, Viken, 65 år

DECEMBER

- 14 Gustav Einar Söderholm, Viken, 76 år
- 16 Kristin Sundell, Backen, 30 år
- 18 Hedvig Ingeborg Johansson, Österböle, 89 år
- 20 John Edvin Ros, Torvalla, 86 år
- 30 Bror Johan Pernbrink, Backen, 75 år

JANUARI

- 9 Sara Kristina Hansson, Änge, 83 år
- 13 Cecilia Annika Marie Granlöf, Torvalla, 10 år
- 15 Ivar Valdemar Elgendahl, Änge, 80 år
- 21 Anna Lydia Birgitta Möller, Änge, 76 år
- 26 Gunborg Björling, Prästbordet, 75 år
- 26 Sven Petter Reinhold Kardin, Optand, 95 år
- 28 Gerda Maria Elgendahl, Änge, 78 år

FEBRUARI

- 4 Karl Gabriel Holter, Torvalla, 88 år
- 5 Helga Olivia Westin, Torvalla, 84 år
- 7 Carl Oskar Jönsson, Lund, 93 år
- 7 Sigurd Valdemar Svensson, Grytan, 92 år
- 9 Karin Ottilia Bergvall, Änge, 80 år
- 9 Per Edvin Thorén, Torvalla, 89 år
- 9 Sven Arnold Lindberg, Änge, 90 år
- 17 Sigrid Kristina Magnusson, Solberg, 79 år
- 29 Erik Axel Rosén, Änge, 82 år

MARS

- 6 John Gerhard Nilsson, Änge, 80 år
- 8 Kjell Robert Hedblom, Södergård, 60 år
- 8 Maria Kristina Nordström, Torvalla, 27 år

- 9 Olof Lind, Hålkakan, 83 år
- 23 Julia Maria Johansson, Torvalla
- 28 Nils Holger Nilsson, Torvalla, 72 år
- 29 Carl Erik Glaas, Änge, 70 år
- 31 Anna Helena Söderström, Håkansta, 83 år
- 31 Karin Amanda Halvarsson, Änge, 85 år

APRIL

- 1 Anna Ellida Håkansson, 83 år
- 3 Karl Gunnar Moberg, Viken, 75 år
- 4 Karin Dagmar Söderlundh, Änge, 73 år
- 10 Karin Selma Maria Palmqvist, Semlan, 76 år
- 26 Oskar Adolf Svedberg, Ope, 90 år

MAJ

- 2 Per Olov Johansson, Änge, 78 år
- 13 Carl Rune Solberger, Solberg, 73 år
- 20 Aina Margareta Olsson, Viken, 78 år
- 23 Rupert Magnus Sandberg, Hålkakan, 73 år
- 28 Bertil Larsen, Änge, 73 år
- 29 Nils Rune Larsson, Södergård, 68 år
- 29 Anna Carina Elisabeth Holm, Änge, 22 år

JUNI

- 4 Jan Erik Tony Jonsson, Torvalla, 26 år
- 15 Maud Elisabet Öberg Liström, Torvalla, 48 år
- 17 Ingrid Marie von Essen, Backen, 66 år
- 19 Jerry Christopher Meek, Torvalla, 17 år
- 25 Jonas Algot Jonsson, Änge, 89 år

JULI

- 9 Nikolaus Filén, Änge, 98 år
- 9 Kerstin Ingeborg Backman, Viken, 34 år
- 19 Anna Brita Johansson, Änge, 86 år
- 21 Arne West, Änge, 67 år
- 26 Ingrid Marianne Jönsson, Torvalla, 46 år

AUGUSTI

- 4 Hilda Erika Ekeljung, Viken, 84 år
- 5 Märta Erika Hellström, 90 år
- 16 Per Arne Johansson, Södergård, 79 år

Råd vid dödsfall

Då vi mister en anhörig, ställs vi inför både vår sorg och en rad praktiska frågor. Med dessa rader vill Din församling i Brunflo, Lockne eller Marieby hjälpa Dig på vägen genom att försöka svara på en del av de frågor man möter vid ett dödsfall. I praktiska frågor får Du gärna vända Dig till oss, som i någon form arbetar med kyrkogårdsfrågorna. Det gäller även Dig som inte är medlem i Svenska kyrkan eller tillhör något annat trossamfund.

Hjälp i sorgen

Vänd dig gärna till präst och diakonipersonal i Din församling. De ställer upp till hjälp i Ditt sorgearbete, inte bara före och under, utan även efter begravningen.

Sorgegrupp

När man mist en anhörig eller nära vän kan det vara en hjälp att få samtala om sin sorg med andra som är eller har varit i en liknande situation. I våra församlingar finns det möjlighet att delta i en sådan grupp. Våra diakonissor berättar gärna mer om ”Samtal i sorg”.

Tillgängliga handlingar

Vi bör alla, även om vi tror oss ha ett långt liv framför oss, förvara viktiga handlingar, t.ex. gravbrev, så att de är tillgängliga för de anhöriga. Till dessa kan fogas eventuella önskningsor om hur begravningen skall utformas. Tala gärna med församlingen eller begravningsbyrån om vad som kan vara viktigt att tänka på.

Begravning

En begravning är som regel kyrklig. Den brukar då äga rum i någon av våra församlingskyrkor i Brunflo, Lockne och Marieby och följer svenska kyrkans ordning. Också i Heliga Ljusets Kyrka i Torvalla kan begravning ordnas. Då annat trossamfunds ordning följs eller vid icke-kristen eller borgerlig begravning, äger den rum i ett kapell vid Östersunds krematorium eller annan plats.

Man bör i första hand försöka följa den avlidnes egen önskan om begravningskick; jordbegravning eller kremation.

Minnesstund

Många önskar att efter begravningsgudstjänsten få bjuda in till en minnesstund. I våra församlingsgårdar finns goda möjligheter att ordna middag eller kaffe med landgång alt. bröd. Tala med våra husmödrar i Brunflo eller Torvalla eller med begravningsbyrån.

Vem kontaktar jag?

När Du tillsammans med Dina närmaste tänkt igenom hur ni vill att begravningen skall utformas är det lämpligt att ta kontakt med pastorsexpeditionen och begravningsbyrån. Då får Du veta när begravningen kan äga rum och vilken präst som kan förrätta begravningen. Den prästen hjälper Dig sedan gärna med detaljer kring gudstjänstens utformning, psalmval m.m.

I samband med begravning enligt annat samfunds ordning kan du på motsvarande sätt kontakta samfundets expedition. Beträffande borgerlig begravning — rådfråga begravningsbyrån.

Begravningsbyrån kan ombesörja de flesta av de formella och praktiska frågor som rör en begravning. Den kan ta hand om hela begravningen — eller delar av den.

Begravningsbyrån skall ge prisuppgift efter Dina önskemål.

Begravningskostnader

Pastorsexpeditionen, där även kyrkogårdsförvaltningen finns, kan ge Dig information om vilka tjänster i samband med begravning som är avgiftsfria, vilka som är avgiftsbelagda och vad Du själv kan ombesörja på egen hand.

Vid begravning av avliden som vid sin död var folkbokförd i församlingen är följande vanligen avgiftsfritt:

- * Bisättningen (förvaring av den avlidne fram till begravningen)
- * Upplåtelse av kapell eller kyrka
- * Begravningsförrättare/präst
- * Kantor, för musik enligt kyrkohandboken
- * Kist- eller urngravplats, alternativ plats i minneslund, gravöppning, igenfyllning av grav, borttagning av kransar samt iordningsställande av gravplatsen.
- * Kremering (eldbegängelse)
- * Gravsättning av kista/urna eller jordning av aska i minneslund.

Dödsboet betalar vanligen bl.a.:

- * Kista och kistdekoration, urna
- * Svepningsarbete och begravningsbyråns övriga arbetskostnader
- * Extra sång och musik
- * All bärning då bärare anlitas
- * Alla transporter av den avlidne
- * Dödsannons
- * Förtäring vid minnesstund
- * Gravsten
- * Bouppteckningskostnader

Begravning på annan ort

Om begravningen önskas på annan ort än där den avlidne var folkbokförd kan det ske utan extra avgifter för dödsboet om församlingarna är anslutna till gällande clearing-system. Det är viktigt att ta kontakt med kyrkogårdsförvaltningen för information om detta.

Val av gravplats

Kyrkvaktmästaren i Din församling hjälper till vid valet.

Minneslunden i Brunflo kan väljas som alternativ till enskild gravplats och är ett gemensamt gravområde där askan efter den avlidne sätts ner anonymt. Blommor läggs vid en gemensam smyckningsplats. Minneslunden sköts utan kostnad av pastoratet.

En kista eller urna får inte efter gravsättningen flyttas till annan grav. Det är därför viktigt att valet av gravplats är väl genomtänkt.

Jordbegravning eller kremering skall ske inom två månader efter dödsfallet.

Gravsättning av kista sker i samband med begravningsakten eller någon dag senare.

Urnan skall gravsättas inom ett år efter kremeringen men det vanligaste är att gravsättningen sker någon vecka efter begravningsakten, ibland med en kort andakt för de anhöriga.

Gravsättning i minneslunden sker utan närvaro av anhöriga eftersom den exakta platsen skall vara okänd.

Gravrätt

Rätten till en gravplats upplåts till den eller dem som dödsboet anmäler till kyrkogårdsförvaltningen som grav-

rättsinnehavare. Detta skall ske inom sex månader från dödsfallet.

Gravrättsinnehavaren bestämmer bl.a. vilka som skall gravsättas på gravplatsen och är den som har ansvaret för att graven vårdas enligt de regler som anges i det gravbrev som kyrkogårdsförvaltningen utfärdar som bevis på gravrätten. Inom Brunflo pastorat gäller gravrätten för en tid av 30 år och kan normalt förlängas så länge gravplatsen vårdas.

Gravvård

Gravrättsinnehavaren har rätt, men inte skyldighet, att sätta upp en gravvård på gravplatsen. Gravvårdar kan vara av olika typ och material. Förslag om gravvård skall godkännas av kyrkogårdsförvaltningen. Tala med kyrkvaktmästarna, som gärna ger råd med hänsyn till den valda gravplatsen.

Anläggning och skötsel av gravplats

Gravplatsen anläggs och sköts enligt de bestämmelser som lämnas i gravbrevet eller som kyrkogårdsförvaltningen anger. De anhöriga kan själva sköta gravplatsen eller mot betalning låta kyrkogårdsförvaltningen ombesörja blomplantering.

Mer information

Mer skriftlig information om begravningsväsendet finns i ett reglemente, som gratis kan beställas hos pastorsexpeditionen.

Välkommen att ta kontakt!

Du finner telefonnummer och expeditionstider på sidorna 160—161 i Brunflobygden. Du är alltid välkommen med dina frågor och funderingar i allt det som händer kring ett dödsfall.

Kyrkogårdsutskottet i Brunflo pastorat

Folkmängden i Brunflo församling

Antal personer:	11.406
Antal män:	5.628
Antal kvinnor	5.778

Folkmängd — tillhör Svenska kyrkan

	Antal personer	Döpta	Konfirmerade
0— 9	2.120	1.697 (80 %)	0 (0 %)
10— 19	1.630	1.465 (90 %)	601 (37 %)
20— 29	1.822	1.715 (94 %)	1.364 (75 %)
30— 39	1.790	1.696 (95 %)	1.477 (83 %)
40— 49	1.792	1.690 (94 %)	1.563 (87 %)
50— 59	844	781 (93 %)	704 (83 %)
60— 69	657	414 (63 %)	363 (55 %)
70— 79	506	171 (34 %)*	158 (31 %)*
80— 89	218	215 (99 %)*	202 (93 %)*
90—100	27	27 (100 %)	27 (100 %)
Totalt:	11.406	9.871 (87 %)	6.459 (57 %)

* Uppgifter om dop och konf. saknas för vissa årgångar.

Folkmängden i Marieby församling

Antal personer:	476
Antal män:	240
Antal kvinnor:	236

Folkmängd — tillhör Svenska kyrkan.

	Antal personer	Döpta	Konfirmerade
0— 9	78	58 (74 %)	0 (0 %)
10— 19	73	64 (88 %)	31 (42 %)
20— 29	56	54 (96 %)	49 (88 %)
30— 39	63	62 (98 %)	58 (92 %)
40— 49	72	72 (100 %)	69 (96 %)
50— 59	45	42 (93 %)	34 (76 %)
60— 69	39	35 (90 %)	32 (82 %)
70— 79	39	37 (95 %)	35 (90 %)
80— 89	11	11 (100 %)	11 (100 %)
90—100	0	0 (0 %)	0 (0 %)
Totalt:	476	435 (91 %)	319 (67 %)

Brunflo församlings kollekt

Brunflo församlings blomsterfond

Tillgångar den 1/1 1991	75.441:12
Årets inkomster (räntor och gåvor)	10.889:69
Årets utdelningar och omkostnader	—
Behållning den 31/12 1991	86.330:81

Brunflo församlings- ungdoms- och diakonifond

Tillgångar den 1/1 1991	21.094:48
Årets inkomster (ränta och gåvor)	2.295:34
Årets utdelningar och omkostnader	—
Behållning den 31/12 1991	23.389:82

Marieby församling

Kollekt 1991

Rikskollekt	21.645:—
Stiftskollekt	4.481:—
Församlingskollekt	15.057:—

Ombud för

Brunflo församlings blomsterfond samt

Brunflo församlings ungdoms- och diakonifond

Torvalla: Kerstin Kristiansson, tel. 351 79.

Ope: Elsa Hägg, tel. 351 77

Optand: Ingrid Jönsson, tel. 352 03

Lund—Grytan—Håkansta—Prästbordet—Södergård—

*Brunflo sambälle—Vamsta—Åkre—Gusta Häggdalen samt
byarna öster om Slätte t.o.m. Svedje:*

Pastorsexpeditionen, Brunflo, tel. 200 10.

Sörviken—Solberg: Ester Gottås, tel. 207 84.

Lundkålen—Storåsen—Hjerpnäset—Singsjön—

Lagmanslandet:

Olle Hansander, tel. 570 14.

Ombud för Marieby Blomsterfond

Överbyn: Elsmari Sundberg, tel. 360 57.

Bye: Dagmar Eriksson, tel. 361 22.

Fugelsta: Hedvig Bylsäter, tel. 360 04.

Öd: Sally Jonsson, tel. 361 49.

Församling och pastorat

Marieby Kyrkofullmäktige 1992—94

Vidar Persson, ordförande, Öd 2275, 834 00 Brunflo, tel. 361 06

Nils Andreasson	Monica Lindé
Anders Dagersson	Rune Lindé
Monica Mårtensson	Lars Håkan Nilsson
Dagmar Eriksson	Frank Nilsson
Sören Geremanusson	Bengt Olofsson
Margareta Geremanusson	Karin Olovsson
Anita Gottås	Mats Oskarsson
Bertil Hemmingsson	Gunnar Ranbrandt
Valter Hemå	Kirsti Rickardsson
Birgit Håkansson	

Suppleanter:

Barbro Engström	Märta Rindberg
Gunnar Lindé	Elsmari Sundberg
Nils Nilsson	Ruth Sundström Jonsson
Mikael Oskarsson	Gunilla Thelander

Marieby Kyrkoråd 1992—94

Valter Hemå, ordförande, Fugelsta 2252, 834 00 Brunflo, tel. 360 37

Dagmar Eriksson	Vidar Persson
Bertil Hemmingsson	Gunnar Ranbrandt
Rune Lindé	Elsmari Sundberg
Monica Mårtensson	Agneta Werner

Brunflo församlings Kyrkofullmäktige 1992—94

Sven-Erik Olsson, ordförande, Lagmansv. 99, 834 00 Brunflo, tel. 213 44.

Barbro Adolfsson	Else-Britt Lundkvist
Carl Johan Arvidsson	Svea Marklund
Bojan Björklin	Karin Moe Jönsson
Nils Grönqvist	Anna-Maj Nilsson
Olle Hansander	Alva Nilsson
Anders Hedström	Folke Nordman
Ingegerd Hemmingsson	Jan-Erik Norelius
Astrid Hemmingsson	Rut Norqvist
Solveig Johansson	Arne Persson
Karl Kristiansson	Margot Rödén

Folke Landin
Anne-Helén Lindroos

Britt-Mari Sjödin
Ingegerd Stjärnered

Suppleanter:

Sigrid Broddesson
Ulla Karlsson
Karin Anita Liljegren
Ingegerd Magnusson

Göte Murén
Gudrun Olsson
Karin Stugholm
Anita Stänkelström

Brunflo Kyrkoråd 1992—94

Ingegerd Hemmingsson, ordförande, Skogsv. 23, 834 00
Brunflo, tel. 205 63

Barbro Adolfsson
Margareta Asplund
Sigrid Broddesson
Solveig Johansson
Karl Kristiansson

Gustav Larm
Jan-Erik Norelius
Gudrun Olsson
Britt-Mari Sjödin
Thorsten Stjärnered

Suppleanter:

Astrid Hemmingsson
Karin A-K Holmblad
Sven Ingemar Jonsson
Ulla Karlsson
Anna-Maj Nilsson

Rut Norqvist
Sven-Erik Olsson
Anita Stänkelström
Anna Linnéa Thor
Britt Wikebo

Församlingsdelegerade 1992—94

Olle Hansander, ordförande, Singsjön 1471, 831 91 Ös-
tersund, tel. 570 14

Från Brunflo församling:

Barbro Adolfsson
Carl Johan Arvidsson
Anders Hedström
Ingegerd Hemmingsson
Astrid Hemmingsson
Solveig Johansson
Karl Kristiansson
Folke Landin
Ann-Helén Lindroos

Else-Britt Lundkvist
Karin Moe Jönsson
Folke Nordman
Jan-Erik Norelius
Rut Norqvist
Gudrun Olsson
Margot Rödén
Britt-Mari Sjödin
Ingegerd Stjärnered

Från Lockne församling:

John Eriksson
Per (Pelle) Eriksson

Anna Landström
Tord Svensson

Från Marieby församling:

Rune Lindé

Mats Oskarsson

Suppleanter:

Från Brunflo församling:

Sigrid Broddesson	Arne Persson
Ulla Karlsson	Sven Schylberg
Göte Murén	Britt Wikebo
Anna-Maj Nilsson	

Från Lockene församling:

Vivi-Anne Grundahl	Åke Persson
--------------------	-------------

Från Marieby församling:

Frank Nilsson	Vidar Persson
---------------	---------------

Pastoratskyrkorådet 1992–94

Torsten Nilsson, ordförande, Öd 2298, 834 00 Brunflo,
tel. 360 94

John Eriksson	Gunvor Magnusson
Ingegerd Hemmingsson	Karin Moe Jönsson
Gustav Larm	Greta Rödén
Rune Lindé	Britt-Mari Sjödin
Else-Britt Lundkvist	Thorsten Stjärnered

Suppleanter:

Olle Hansander	Vidar Persson
Anders Hedström	Ruben Silverdahl
Folke Landin	Bertil Sivertsson
Arne Mårtensson	Tord Svensson
Folke Nordman	Sören Åsell

Fastighetsutskottet (FU)

Arne Mårtensson, ordförande, Krysshamarv. 20,
834 00 Brunflo, tel. 211 80.

John Eriksson	Folke Landin
---------------	--------------

Suppleanter:

Rune Lindé	Sören Åsell
Arne Persson	

Kyrkogårdsutskottet (KGU)

Else-Britt Lundkvist, ordförande, Adjunkt sv. 18, 834 00
Brunflo, tel. 210 00

Olle Hansander	Tord Svensson
----------------	---------------

Suppleanter:

John Eriksson	Greta Rödén
Vidar Persson	

Personalutskottet (PU)

Britt-Marie Sjödin, ordförande, Lillfjällv. 25, 831 71 Östersund, tel. 850 25.

Ingegerd Hemmingsson Gustav Larm

Suppleanter:

Olle Hansander Karin Moe Jönsson
Anders Hedström

Brunflo församling

Brunflo Församlingsgård

Kyrkvägen, 834 00 Brunflo

Pastorsexpedition

för Brunflo, Lockne och Marieby församlingar:
Tel. 200 10, växel, måndag—fredag 8.00—16.00.
Exptid måndag—fredag 10.00—12.00.

Kyrkoskrivare

Majbritt Olofsson

Tjänstgörande präst, tel. 200 66.

Kyrkoherde Thorsten Stjärnered, (on. & to.)
Komminister Bertil Östberg, (fre.)
Komminister Jan Andersson
Komminister Agneta Werner, (ti.)

Diakonissa

Jeanette Hörnström, tel. 205 78, månd. 8.00—10.00,
torsd. 8.00—10.00.

Församlingsassistent

Karin Eriksson, tel. 212 62, fred. 10.30—12.30.

Barntimmeledare

Anna-Stina Wahlén
Anette Flodin
Anette Johansson (tjl.)
tel. 212 62, månd. 10.00—15.00, tisd. 10.00—12.00,
onsd. 10.00—12.00, torsd. 13.00—15.00.

Kantor

Hans Blomberg, tel. 229 83

Kyrko- och pastoratskassa

Kamrer

Kurth Malmborg, tel. 211 95

Kamrersassistent

Agneta Lindberg Hansson, tel. 211 95

Församlingshemsvärdinna

Gun Eriksson, tel. 214 81

Kyrkvaktmästare

Hans-Olov Olsson

Rolf Fredriksson

Martin Ragnarsson

tel. 207 12, månd.—fred. 9.30—10.00

Heliga Ljusets Kyrka

Nävervägen 37, 831 72 Östersund

Komminister

Jan Andersson, tel. 868 71, torsd. 10.00—12.00.

Diakonissa

Ulla Andersson, tel. 868 71, tisd. 11.00—12.00, torsd.
9.00—12.00.

Församlingsassistenter

Lena Bergefors, tel. 858 71, månd. 10.00—12.00.

Mats Reinholtz, tel. 858 71, tisd. 10.00—12.00.

Församlingshemsvärdinna

Carina Grinde, tel. 866 20, tisd.—fred. 10.00—12.00

Barntimmesledare

Birgitta Lindberg, tel. 858 71.

Joakim Wäppling, tel. 858 71.

Kantor

Vakant

Kyrkvaktmästare

Arne Lindqvist, tel. 866 20.

Carina Grinde, tel. 866 20, tisd.—fred. 10.00—12.00.

Marieby församling

Komminister

Agneta Werner, tel. 360 45.

Kantor

Svein Hordnes, tel. 361 76.

Kyrkvaktmästare

Åke Andersson, tel. 360 56, månd.—tisd., torsd.—fred.
9.30—10.00.

Bostadsadresser

Kyrkoherde Thorsten Stjärnered, Prästgården, 834 00
Brunflo, tel. 213 05.

Komminister Bertil Östberg, Prästgården Lockne,
830 21 Tandsbyn, tel. 532 50.

Komminister Jan Andersson, Rundhögsv. 13, 831 72 Ös-
tersund, tel. 859 85.

Komminister Agneta Werner, Prästgården Marieby,
834 00 Brunflo, tel. 360 45.

Barntimmeledare Anna-Stina Wahlén, Backev. 10,
834 00 Brunflo, tel. 212 73.

Barntimmeledare Anette Flodin, Nygatan 24, 834 00
Brunflo, tel. 219 53.

Barntimmeledare Anette Johansson, Lagmansv. 27,
834 00 Brunflo, tel. 211 83.

Barntimmeledare Birgitta Lindberg, Pionjärsv. 53, 834 00
Brunflo, tel. 215 31.

Barntimmeledare Joakim Wäppling,

Diakonissa Ulla Andersson, Rundhögsv. 13, 831 72 Ös-
tersund, tel. 859 85.

Diakonissa Jeanette Hörnström, Centrumv. 21 B, 834 00
Brunflo, tel. 231 44.

Församlingsassistent Karin Eriksson, Centrumv. 28,
834 00 Brunflo, tel. 215 12.

Församlingsassistent Lena Bergefors, Vålådalsgr. 57,
831 72 Östersund, tel. 854 05

Församlingsassistent Mats Reinholtz, Box 97, 830 44 Näliden, tel. 0640-209 52.

Församlingshemsvärdinna Carina Grinde, Lagmansv. 97, 834 00 Brunflo, tel. 222 31.

Församlingshemsvärdinna Gun Eriksson, Sjövä. 48, 834 00 Brunflo, tel. 227 61.

Kamrer Kurth Malmborg, Gärde 1882, 834 00 Brunflo, tel. 205 92.

Kamrersassistent Agneta Lindberg-Hansson, Konstapelgr. 28, 831 38 Torvalla, tel. 13 16 71.

Kantor Hans Blomberg, Lagmansv. 31, 834 00 Brunflo, tel. 227 75.

Kantor Svein Hordnes, Box 71, 834 00 Brunflo, tel. 361 76.

Kyrkoskrivare Majbritt Olofsson, Vamsta 2495, 834 00 Brunflo.

Kyrkvaktmästare Hans-Olov Olsson, Södergård 2478, 834 00 Brunflo, tel. 203 02.

Kyrkvaktmästare Rolf Fredriksson, Hattmakarv. 13, 834 00 Brunflo, tel. 208 44.

Kyrkvaktmästare Martin Ragnarsson, Berge 1903, 834 00 Brunflo, tel. 213 82.

Brunflobo vinnare i Sjongarmot 1991

Lars Persson, segrare i 1991 års Sjongarmot.

I syfte att vidmakthålla och föra vidare de jämtländska och härjedalska dialekterna har Heimbygda och Radio Jämtland i samarbete vid två tillfällen hittills genomfört en tävling i att författa sångtexter på de provinsiella språken. Tävlingen som man kallar Sjongarmot genomfördes senast våren och sommaren 1991 rönt stort intresse bland länets skrivare och vid delfinalerna i Hede och Hamnerdal deltog ett stort antal tävlande. Den slutliga finalen hölls i september i Persåsen. Bland finalisterna fanns Lars Persson från Brunflo som slutligen korades till vinnare i tävlingen.

Lars Persson är väl förtrogen med jämtmål som var det gängse språkbruket i födelsebyn Lövsjön i Föllinge. Lars

har under någon tid tillbaka sysslat med att skriva och tonsätta sina sånger och visor så när tävlingen utlystes fanns materialet klart att skicka in.

Ett av villkoren för tävlingen var att bidraget inte tidigare publicerats. Däremot tilläts man skriva på känd melodi vilket dock Lars undvek helt och hållet.

Jätmacho var den låt som föll juryn i smaken. Låten som beskriver en drömande gammalstrejk med väl så krävande egenskaper på en tilltänkt kvinna att han slutligen överger tanken på att annonsera efter en partner. Humoristisk text med träffsäkert slut och dessutom en lättsjungen melodi är en sammanfattande beskrivning.

I Lars Perssons produktion i genren finns ett antal texter med, låt säga djupare innehåll. Livsfilosofiska, kärleksfulla och varma tankar har satts på pränt till följsamma melodier. Under samma titel som vinnarmelodin Jätmacho finns 12 låtar inspelade på kassett utgiven på det egna förlaget Jamtex/Lars Persson.

Vi gläder oss åt att en brunfloba, sedan 10 år tillbaka, blev vinnare i Sjongarmot 1991 och publicerar här nedan vinnarbidraget samt ytterligare två alster.

Vinnare i Sjongarmot 91 med final hos Leif Wikner Konsthanterverk, Persåsen, blev Lars och Maria Persson, Brunflo, tvåa: Ulla och Roland Persson, Älvros, trea: Arvid Norén och Kent Nilsson, Frösön. Bakre raden: Radio Jämtlands Stefan Hanberg, programvärd och Heimbygdas Tage Levin, Östersund.

*Källa:
Ovikes- och Myssjöbygden 1991*

Jämtmacho (aldrig gjäralaus)

Je känn me så lei
når je sitt her iblann
å tänk på hur annran hane
dom ha käring å ongan
ja, sällskape jämt
hen er'e som tia ha stane
förstå om je feck me
e kärin nån gång
e käring som veit vå hu gjär
å begrip att då je
sitt ensommun hen
e synn på så huskun kär
Je tror je gett ta å annonser
te tiningom sen får mä si
om de svära nauga som motsvåra väl
drömen om käringa mi
Hu ske kard, hu ske spinn
hu ske väva tyge sett
hu ske mäta å klöpp te å sy
å ta finest tygan
gjåra en kostym
som je ha når je ske ne på byn
hu ske binn långkalsongan
hu ske tvätt, hu ske stryk
sy te knoppen når dom sprätt u
å golva skera skur
så dom vål rektur blank
ja, de vill te hu häl på å gnu
Å sjålv ske je köp'a de garn hu vill ha
å kanske en ny'n symaskin
man skera ha ulla ti kardinga si
får a sjålv klöpp sauvan min
Å grisen ske ha mate'n
å katta å hunn
å kynnan ske ha se nå for
å sen er e oxen
å sauvan förstås
ja, kråka e fleir än man tror
Å bå' måra å kväll
skera a mjölk kynnan min
å ge måra gröpe å kli

man sen får a gjåra
precis som hu vill
för maukinga lægg je me'nt ti
Å sjålv ske je si te att de finns heim
ahllt de som kråka behöv
å fort ske ja ler'a ahllt så hu kan
klar e om je råks på söv
Hu ske smyg se itat me
om kvällan iblännt
ja, mest varje kväll lær e vål
man je ligg no' inpyne
å hu ommanpå
de vål jussom lættsammar så
man sen får a fli se
ti sänga si
så je kan få sava når tim
man er e så hu vill
får a komma tebaker
tila på mårasin
Å sen ske je ligge heri halma å vänt
tess kaffe e koke å klart
åsså kom a mä bricken å bjö me på
sänga
de vål "fellan underbart"
Ja, de e mychu hu får gjåra
de e mychu som hu ske
så de må vå e flink e taus
å räck e int te
får mä skaff oss når onga
så hu slæpp vå gjåralaus
ja, hu får e för bra
hu som flöt itat meg
bätter kan ingen fåne
så de vill no' te
att ja gransk dom vål
all som tar å fånder påne
Man veit vår je hitt e töckadann kvinn
de lær fell vå omöjla då
te hitt ei som gjär ahllt uttan nå gnäll
nä, je tror att annonsen få vå

De e bäre så

Vå ske mä mä måra
om int mä bäll vaken
om int mä bäll kliv opp å gjära e öft
å lägg ti nå hässje
hell kör heim nån ve
å böj oss, å svettes, å mödes, å löft
Vå ske mä mä källn
om int mä vål törstu
når dagan e heit å svetten han rinn
å vattne ti bäcka
de rinn nedi sjön
ro de en tur så fort som du hinn
Ahllt ha en mening
de e bäre så
höye vill hässjes
lian vill slå
vattne pass båtom
når himlen e blå
de kan fell in vä
så svårst å förstå
Vå ske mä mä stiga
om int mä vill gå
å hämt oss nå vatten hell häls på nån
grann
veian e brei
stigan e gjein
man går du int på dom så väx dom
igann
Vå ske mä mä längten
om int mä bäll hoppes
att mä får råk nån som gjär oss så gla

Gå itat stårsen!
Gå itat pöjka!
för innan du veit nå, då ber e sta
Ahllt ha en mening
de e bäre så
iblann ber e una
iblann bäll du'nt gå
iblann vål du vill
de kan vä e sjå
de kan fell int vä
så svårst å förstå
Vå ske mä mä ongom
om int dom vål vaxa
å ler se å arbei å skaff se når barn
om vårn vål e gröntd
lauve å gråse
te slut vål e håsten å ahllt bäre stan
Vå ske mä mä kvälla
om int mä vill lägg oss
å sava å dröm om hur kanske de e
häng amma lia
lett mära vil se
på natten då ske man lämn allting i fre
Ahllt ha en meining
de e bäre så
live ske lävas
tia ske gå
själv e je gammal
man ongan e små
de kan fell int vä
så svårst å förstå

I kommande årgångar kommer vi att, dels dokumentera kvarnrörelsen i bygden, dels bygdens gamla affärer. Du, som har gamla bilder och kanske även har gamla räkenskaper, anteckningar m.m. om dessa områden, kontakta Sven Schylberg!

Veit

Veit vår sola ahlften skin
fauglan kvitter
inger grin
veit vår stårsan e bra fin?
Veit vår gräse ahlften e
brano grönt
å grönar tre
veit vår all får vä i fre?
Veit vår ingenting e svårst
å e öft

e huskut kort
om nättran er e lagom mårt?
De e västa
nola värln
å åsta
sönna hagan
nola västa sjön
å sönna
åsta dagom

Köp Jämten —93!

Ni har väl de tidigare årgångarna av Brunflobygden? Om inte, så finns de att köpa hos hembygdsföreningen och i bokhandeln. Brunflo hembygdsgård är öppen sommartid med försäljning.

Brunflo hembygdsförening har också en skriftserie med intressanta utgåvor. Du kan köpa skrifterna på hembygdsgården i Lill Grytan!

Medlem i Brunflo hembygdsförening blir Du genom att kontakta något av föreningens byombud, som säljer medlemskort. Du kan också sätta in medlemsavgiften 35 kronor/enskild medlem och 40 kronor/familj på postgiro 80 85 81-3 Brunflo hembygdsförening, Grytan 2450, 834 00 Brunflo.

Som medlem köper Du JÄMTEN billigare, men du stöder också föreningens verksamhet. Varje medlem under 25 år ger föreningen tio gånger i bidrag. Ange ålder på talongen!

Stöd Brunflo och Marieby hembygdsföreningar! Gå med som medlem! Välkommen! Kom gärna med ett bidrag till vår krönika BRUNFLOBYGDEN! Besök Brunflo hembygdsgård, som är öppen sommartid! Se sommarprogrammet! Delta i föreningens aktiviteter! Just nu studerar vi bygdens historia.

Kom med även Du! Delta i vår kamp för en levande bygd! Brunflo är en av Storsjöbygdens äldsta kulturbygder!

Brunflokrönika 1991

Sammanställd av Helge Hemmingsson

JANUARI

- 19 Musik vid helgsmål med fredstema. Lennart Ögren, Östersund medverkade med sång.
- 24 Rubriker i lokalpressen: Kooperativa hyresrätter i Torvalla. Fastighetsnämnden anvisar 20—30 lägenheter och 18 kedjehus till kooperativa hyresrätter. 45 nya lägenheter byggs i Brunflo i området mellan Änggården och Åkreång. Brunflo Svets & Mekaniska får 1,5 miljoner för att bygga ett nytt industrihus.
- 27 Brunflo-Marieby Centeravdelning kallar till årsmöte. I mötet medverkar Olle Karlsson. Hans Blomberg sjunger ur Lapp-Lisas repertoar.

FEBRUARI

- 2 Brunflo PRO samlade 125 medlemmar till årsmöte, av dessa var 19 nya medlemmar. Anna Thor valdes till ordförande för nästa år. Förbundsstyrelseledamoten Solweig Wibe gästade årsmötet.
- 4 Sångglade Bosse Larsson och dragspelaren Lasse Olsson gästade Änggården
- 5 47-åriga Åke Magnusson, Brunflo omkom vid fällning av en flaggstång på Kastalskolan.
- 10 Brunfloskidan lockar 200 deltagare.
- 10 Riksteatern ger föreställningen ”Det var dans bort i vägen” på Ordenshuset.
- 10 Brunflo Skolorkester tillsammans med Frösö ungdomsorkester fick inleda Östersunds Orkesterförenings solistkonsert på Folkets Hus.
- 16 Musik vid helgsmål med Brunflo Stråkorkester under ledning av Anna-Maria Östensson.
- 22 SPF i Brunflo har hållit årsmöte. Omval på de flesta styrelseposterna. Vuxenskolan informerade om sina kurser.
- 23 36 dörrar uppbrutna på Kastalskolan, trist rubrik i lokaltidningarna.

MARS

- 3 Konsert med Krister St Hill i Brunflo kyrka.
- 9 Sparbanken i Torvalla bjuder på invigningsfest.
- 13 Brunflo Folkpartiavdelning håller ett välbesökt årsmöte.
- 16 Orgelafton i Brunflo kyrka med Anders Gustafsson, Stockholm.
- 18 Brunflokörens årsmöte refereras i dagens tidning. I år hade man förlagt mötet till Persåsen sista helgen i februari.
- 19 Fem lyckliga världsmästare på skidor har återvänt till Brunflo. Den lyckliga kvintetten är Anna Westlund, Emma Knutsson, Linda Tenggren, Katrin Johansson och Eva Forsberg, samtliga elever på Kastalskolan.

APRIL

- 14 Lars-Erik Larssons "Förklädd Gud" framfördes i Brunflo kyrka med Brunflokören, Alanäs kyrkokör, Vattugalarna från Strömsund och Länsmusiken med solisterna Anna Sundström, Lennart Ögren och Alf Häggstam, allt under ledning av Anders Lindström.
- 18 PRO Brunflo ordnade en trevlig sammankomst i vackert väder med friskvård som tema
- 26 Brunflokören med jazzgruppen Miro's Affischer som gäster inbjöd till musikcafé.
- 26 Byggnadslov beviljat för uppförande av affärshus vid korsningen E 75—väg 81
- 26 Klass 9G, Kastalskolan vann slogantävling med följande bidrag: "Med tillräcklig kunskap är svaret givet: Ett nej till knarket är ett ja till livet".
- 28 I Heliga Ljusets kyrka kunde man lyssna till ett sångspel om Mozart av Östersunds Gosskör och Mariekören under ledning av Agneta Karlström.
- 30 Valborgsmässoafton firades i Hembygdsföreningens regi med visning av Brunflofilmen och sång av Brunflokören, traditionellt på Hembygdsgården.

MAJ

- 2 Första spadtaget för Brunflo ishall tas idag.

- 2 ”Brunflorallyt blev en spännande tävling” kommenterar Oscar Hamrin i ÖP:s bridgeruta.
- 5 Brunflorvikens skogsbruksområde heter en förening som nyss hållit sitt årsmöte.
- 11 Årsmöte med Brunflo Hembygdsförening.
- 15 Vårfest på Församlingsgården för pastoratets personal.
- 23 Brunflo kyrkofullmäktige och Brunflo församlingsdelegerade sammanträder.

JUNI

- 5 Trafikolycka med två bilar inblandade utanför Växtvaruhuset. Endast lindriga personskador.
- 5 Änggården firade 20-årsjubileum. Kaffe med tårta och underhållning av Amos Persson som i civil skepnad heter Henning Lundström.
- 5 ”Man inser hur bra vi har det i Sverige” är det spontana uttrycket från en Torvallaklass som just kommit hem från Polen.
- 6 Ope slipper framtida bebyggelse på jordbruksmark meddelar dagens nummer av ÖP.
- 8 Musik vid helgsmål med Hans Blomberg och Christine Pettersson.

Publiken lekte kring mid-sommarstången. Här dansar Lars Schylberg, Helena Hansson och Karin Schylberg. Foto: Sven Schylberg

- 21 Brunflo Folkdanslag visade upp sig, publiken lekte kring midsommarstången och midsommarfirandet avslutades med helgsmålsbön.
- 30 Drottningholms Barockensemble gav konsert i Brunflo kyrka med Dan Laurin som flöjtsolist. Konstnärlig ledare för ensemblen var Lars Brolin.

JULI

- 2 Festspelen har förlagt ytterligare en konsert i Brunflo kyrka som gästas av Östersunds Serenadensemble under ledning av Peter Ligendza.
- 7 Hembygdsgdagen gynnas av hyggligt väder och många får se gamla hantverk utövas och bjuds på god underhållning med sång och dans.

Alistair Cochrane, Lotta Norrell, Christina Eketorp och unge Robin gav prov på skotsk-irländsk folkmusik. Foto: Sven Schyllberg.

Vid gudstjänsten döptes Amanda Katarina Parment av Bertil Nilsson i närvaro av sin mor och far och mormor. Foto: Sven Schyllberg

- 24 Ännu ett musikevenemang i kyrkan, denna gång med Bergs Sommarensamble under ledning av Karl-Ove Mannberg. Verk av Mozart, Atterberg och Vivaldi.

*Stämmor ur Brunsflokören stämde upp sommarljud musik bland buskarna.
Foto: Sven Schylberg*

*Några brunsflobor ur hembygdsföreningen på utflykt till Melhus i Sörtröndelag.
Foto: Sven Schylberg*

EFS Ungdomskör med ledaren Sven Erik Olsson, längst till höger, med svensk flagga. Fotot taget under USA-turnén. Här i Dallas, Texas.

AUGUSTI

14 EFS Ungdomskör under ledning av Sven-Erik Olsson har turnerat i USA i sommar, vilket refereras i dagens ÖP.

Hembygdsföreningarna i länet på utflykt till Husaby i Sörtröndelag.

- 17 Två dagars flyguppvisning på Optands flygfält.
- 18 Invigning av nya kyrkogården med minneslundan. Högtiden inleddes med söndagsmessa med bl.a. solosång av Ingemar Engström, liturg Thorsten Stjärnered, predikan av Rolf Selton som senare förrättade invigningen av kyrkogården. Vid en sammankomst på Församlingsgården avtackades Selton med anledning av sitt sista officiella uppdrag som kontraktsprost av kyrkorådets ordförande Ingegärd Hemmingsson.

*Kontraktsprost Rolf Selton
inviger den nya kyrkogården.
Foto: Helge Hemmingsson.*

- 25 Glänsande debut i svenska juniorlandslaget gjorde Fredrik Lindberg, Brunflo vid tävlingar i Tranås.

SEPTEMBER

- 15 Församlingens nya diakonissa Jeanette Hörnström välkomnas och installeras i sin tjänst.
- 18 En vanlig onsdag — idag premiär för säsongens första sopplunch i Församlingsgården.
- 29 De äldres dag firas i Brunflo kyrka med samling i Församlingsgården efter högmässan. Frösökören under ledning av Ingemar Engström medverkade.
- 30 Succé för Brunflomodellen säger ÖP i en artikel baserad på intervjuer med hemtjänstpersonalen.

Några av deltagarna vid De Äldres Dag.

OKTOBER

- 11 Schola Cantorum från Molde i Norge ger sångkoncert i kyrkan.
- 12 Klanghallen — Brunflos nya ishall invigs. Första ”nedsläpp” gjordes av Tore Holmberg.

Knut Kammen klipper bandet vid invigningen av Klanghallen. Foto: Ragnar Björling.

- 13 Hela kyrkan sjunger Bibeln — en tacksägelsedag i bibelvisans tecken.
- 26 Musik vid helgsmål ”En resa runt kyrkoåret med Johan Gottfrid Walther.” Vid orgeln Hans Blomberg.

NOVEMBER

- 2 Stilla orgelmusik med Hans Blomberg vid orgeln.
- 7 Brunflokören och Brunflo Stråkorkester arrangerade musikcafé på Ordenshuset.
- 17 Brunflobördiga Lena Johnsson var solist i Robert Schumans konsert för piano och orkester a-moll op. 54 med Östersunds Orkesterförening under ledning av Kerstin Nerpe på Folkets Hus i Östersund.

Scoutinvigning i Gärde. Foto: Sven-Erik Olsson.

- 24 Ett 30-tal ungdomar invigdes till scouter i Gärde EFS-lokal. Högtiden leddes av Ingvar Lindvert, Per Sandström och Anders Lind.
- 24 Minnesutställning på Läns museet över torvallabördige konstnären Karl Örbo (1890—1958) öppnas.

Snöfattigt men folkrikt på Lions Julmarknad 1991. Foto: Ragnar Björling.

DECEMBER

- 1 Adventshögtid i kyrkan med sång av Brunflokören och Kyrkokören. Kyrkkaffe i Församlingsgården.
- 8 Lions traditionella julmarknad.
- 8 Brunflo och Frösö skolorkestrar medverkar vid dagens familjegudstjänst.
- 14 Adventskonsert med Brunflokören och Kastalskolans Högstadiekor under ledning av Maria Sjöstedt.
- 25 Stämmingsfull julotta i kyrkan.
- 31 Ring, nyårsklocka, ring in det nya året...

Brunflobördige Per-Erik Ragnarsson medverkade i julottan i Brunflo kyrka. Foto: Ragnar Björling.

Brunflokrönika 1992

januari—juni

Sammanställd av Helge Hemmingsson

JANUARI

- 9 Förödande brand på Ängevägen. Sju lägenheter totalt utbrända, lyckligtvis inga personskador.

- 10 En av årets första sportnotiser meddelar att Bertil Nordqvist jagar VM-biljett i skidororientering. Han har goda förutsättningar inför helgens tävlingar.
- 13 10-åriga Annika från Torvalla rapporteras försvunnen.
- 21 Två personer fördes till sjukhus efter kollision på Bäckvägen.
- 25 Desiré Edlund startar idag en musikalisk turné i några jämtlandskyrkor, med början i Brunflo.
- 30 Karossvägen och Blomstigen nya namn på brunflogator.

Endast murstockarna och skalet återstår efter branden på Ängevägen 12. Foto: Ragnar Björling.

FEBRUARI

- 1 Brunflo Stråkorkester gästar Lockne kyrka med solisterna Hans Blomberg, orgel, Åsa Hoffner, flöjt och Ingemar Engström, sång.
- 13 Sörgårdsmodellen, nytt projekt för blandad första klass presenteras i dagens ÖP.
- 21 Fred- och vänskapsmanifestation med sexton olika nationers flaggor hissade på Mimergården i Torvalla.
- 25 Kommunstyrelsens arbetsutskott sade nej till Torvaldens konstgräs.
- 28 Kollision bil — fotgängare. Bilisten chanslös eftersom fotgängaren sprang direkt ut i vägbanan enligt polisens uppfattning. Platsen för händelsen, E 75 intill järnvägsstationen.

MARS

- 7 Lekmannakårernas Stiftskonvent hålls i Brunflo kyrka och församlingsgård. Vid högmässan medverkade bland andra Brunflo Stråkorkester med Ingemar Engström som sångsolist.
- 7 Alfagruppens verksamhet i Brunflo hotas av nedläggning.
- 10 Årsmöte med Brunflo Folkpartiavdelning.
- 14 Östersunds orkesterförening ger Nordisk afton med cellosolisten Monika Jonasson under ledning av Orvar Eriksson. Verk av Sibelius, Lars-Erik Larsson m.fl. i Brunflo kyrka.
- 17 ”Bygg mer för äldre” PRO-krav i Brunflo framfört i ÖP.
- 19 Brunflobygdens SPF-avdelning har ett välbesökt månadsmöte.
- 27 Vid Brunflo pastorats festgudstjänst i Lockne kyrka medverkade bl.a. Brunflo och Torvalla kyrkokörer.
- 28 Lutherhjälpdag i Brunflo prästgård med god upplutning och med gott insamlingsresultat. Det bakades tunnbröd och serverades kaffe. Trio Quinta spelade.
- 28 Öppet Hus på Hälsocentralen i Torvalla med visning av nya lokaler och presentation av nytt arbetssätt med familjeläkarteam.

Gospelkonstert i kyrkan med Brunflo- och Offerdalskören samt Vattugalarna från Strömsund.

Foto: Sven Schylberg

APRIL

- 3 Gospelkonstert i kyrkan med Brunflokören, Offerdalskören, Vattugalarna från Strömsund med instrumentalister och sångsolisten Beverly Glenn, USA.
- 5 Brunflo Stråkorkester gästar Hammerdals kyrka.
- 11 Konstutställning på Brunflo IOGT med Brunflokonstnärer. Uppmärksammat inslag var Kastalskolans klass 6A akvarellutställning.
- 12 Kursen i bygdeforskning avslutas.
- 16 Sörgårdsskolans elever i andra klass spelar upp musikalens Klas Klättermus.
- 19 Påskotta med Anders Lindh och Brunflo EFS-kör.
- 25 Musikcafé med hantverksutställning arrangeras av Vuxenskolan och Lunne Bygdegårdsförening i Lunne bygdegård.

MAJ

- 9 Vårmöte med Brunflo PRO. Eva Johansson och Hasse Thor underhöll.
- 19 Barnens Hus i Torvalla ett fall för åklagaren avseende byggnadslov.
- 22 Mindre radon än väntat i Brunflo. Det beskedet har brunfloborna fått efter avslutad undersökning.

- 23 Läsårets konfirmationsläsning avslutad.
- 23 Djurens Dag anordnas på Ope skola. Avgifter för ponnyridning och försäljning av saft gav intäkter som skänktes till Världsnaturfonden.
- 27 Följden av en tvist med Skandia innebär att Östersunds kommun köper Klanghallen.
- 28 Rån mot Föreningsbanken i Brunflo. Rånaren försökte undkomma genom att uppträda som busspassagerare!! Greps av polis i bussen som var på väg till Östersund.

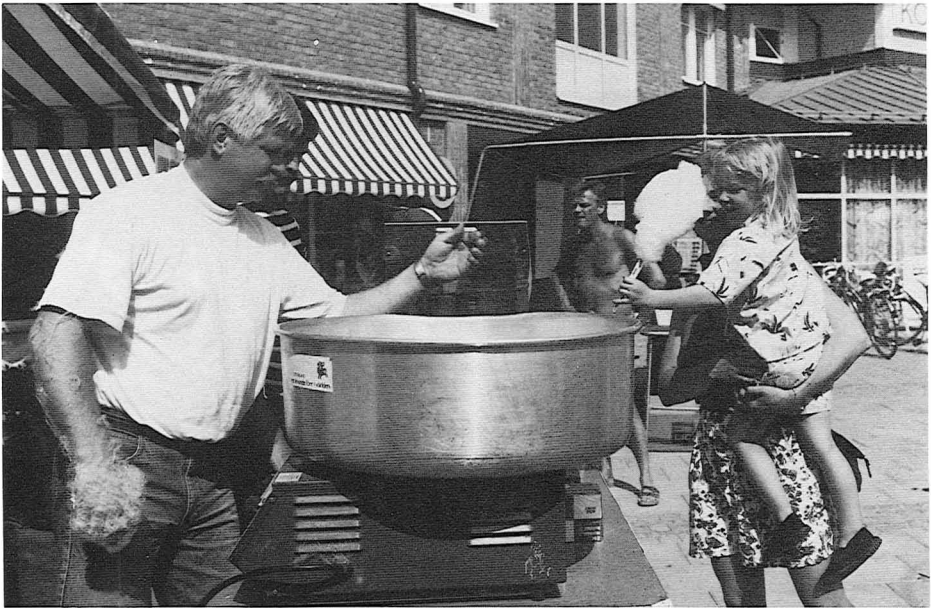

Foto: Jens Blixt

- 29 Vårmarknad med loppis, ponnyridning, tipstävling m.m. roade sig torvallaborerna med idag.
- 30 Skidsäsongen har avslutats. I Svenska Skidförbundets rankinglista hamnar Brunflo högt tack vare helhjärtad insats av ledare och föräldrar.
- 31 Vid Heimbygdas årsstämma i Rossön delades diplom ut till förtjänta hembygdsvärdare däribland Karl Erik Gälliner, Brunflo.

Karl Erik Gällinér med hustru Birgitta Rensbo, Rut och Frans Enström, Sigrid och Rune Lindé samt Kerstin och Georg Nystrand erhöLL Heimbygdas diplom för förtjänstfullt arbete i hembygdsvårdens tjänst.

JUNI

- 3 Brunflobygdens SPF gör en bussutflykt till Handöl.
- 3 Stig Marklund, Brunflo valdes till ny ordförande i Jämtlandsbuss AB.
- 4 Unni Brekke Widenfalks skulptur "Tre tider" i granit och brons på plats i Torvalla.
- 5 Skolavslutning med traditionell plankåkning på Kastalskolan. 117 niondeklassare landade på skolgården.

Konstverket islossning, målning på laminerad spånplatta, av Gunhild Åkerblom. På plats i Klanghallen maj 1992. Foto: Ragnar Björling.

Konstnären Gunhild Åkerblom får hjälp med att montera konstverket Islossning av t.v. Evert Backlund, Olle Wikebo och Haldo Eriksson. Foto: Ragnar Björling.

- 6 Dragracing, för första gången i Jämtland, på Optands flygfält.
- 9 Mittlinjen, den nya snabbtågsförbindelsen med Sundsvall har premiär. Firades på Brunflo järnvägsstation med dans och sång samt järnvägshistorik.
- 11 PostGiro Open, internationell cykeltävling drog genom Brunflo längs E 14.

*PostGiro't Open, internationell cykeltävling med start i Östersund passerade Brunflo.
Foto: Ragnar Björling.*

- 11 Miljonskador i Torvalla längs Brosslarvägen då vandaler härjat.
- 13 Brunflo Marknad lockade som vanligt brunfloborna med diverse aktiviteter.
- 19 God uppslutning till midsommarfirandet på Hembydsgården. Lekar och dans i vackert väder. Efter helgmålsbön åkte ett antal fullastade bilar på guckuskosafari i trakterna kring Grytans skjutfält.
- 28 Byvandring i Hembygdsföreningens regi med Sven Schylberg som guide.
- 30 Två spekulanter har anmält sitt intresse av att driva Hushållningssällskapets plantskola vidare.

Med ambitionen att Brunflobygdens i fortsättningen skall komma ut till första advent årligen kommer årskrönikan i fortsättningen omfatta tiden juli föregående år till och med juni utgivningsåret för att få mera aktualitet vid utgivningstillfället.

IDROTTSKRÖNIKA

Av John Ekberg

Föreningar i Brunflo och Marieby

Brunflo Idrottsförening

Styrelsen har i år bestått av följande:

Folke Landin, ordförande, Christer Kling, Eivor Stjernefeldt, Gudrun Persson, Owe Hemmingsson, Göran Pettersson, Lars-Erik Larsson, Bengt Forsberg och Bo Åhman.

Att leda en förenings verksamhet är en stor arbetsuppgift, men med hjälp av kreativa medarbetare och duktiga ledare som engagerar sig och tar på sig ansvar, har utvecklingsarbetet för föreningen nått stora resultat.

Ett stort arbete som engagerar klubbens medlemmar är förlängningen av elljusspåret. Brunflo samhälle har ett elljusspår på 2,7 km och ett spår på 2,5 km utan belysning.

Brunflo IF har i sin verksamhet ett 100-tal ungdomar mellan 8—20 år som tränar regelbundet. Dessutom är spåret livligt frekventerat av äldre tävlingsåkare samt massor av motionärer. Med andra ord kan det bli ganska ”trångt” i spåren.

Brunflo IF har med egna medel uppfört en vallningsbod samt med hjälp av frivilliga krafter breddat 2,5 km-slingan, så att det ska gå att åka både klassiskt och fritt.

Skidor

Trots att träningsmöjligheterna varit begränsade har Brunflo IF:s skidungdomar stigit upp som en komet på den svenska skidhimlen.

Enligt den svenska rankinglistan är Brunflo IF:s flickor f. 1976 på första plats. Individuellt ligger Eva Forsberg på fjärde plats. Damjuniorerna hamnade på sjätte plats, och bäst inom distriktet, genom Katrin Johansson och Linda Tenggren.

En trio guldflickor från Brunflo. Eva Forsberg, Emma Knutsson och Laila Nilsson vann ungdoms-SM på skidor i Jönköping.

Ungdoms-SM på skidor i Jönköping blev en enorm framgång för Brunflo IF. Damer 15-16 tog stafettguld och herrar 15-16 silver. I damlaget åkte Eva Forsberg, Emma Knutsson och Laila Nilsson och i herrlaget Kristian Svensson, Roland Forsberg och Peter Åhman.

På damernas individuella tävling 5 km placerade sig fyra åkare bland de 14 bästa. Bäst var Laila Nilsson med en sjätte plats. Christian Svensson tog en individuell silverplats i H 15.

Bakom dessa framgångsrika ungdomar stormar en här av yngre ungdomar, som trotsat den snöfattiga vintern genom ett flitigt deltagande i de tävlingar som genomförts inom distriktet med många framskjutna placeringar.

Klubben har en fantastisk återväxt på längdåkningsidan.

Skidorientering

Ännu ett glädjeämne för klubben är skidorienteraren Bertil Nordqvist. Han har i år en plats i skidorienteringslandslagets A-grupp.

Vid VM i skidorientering i Frankrike blev han fjärde man endast 29 sekunder efter segraren.

Bland andra fina meriter blev han guldmedaljör på SM. Bertil är rankad som tvåa på rankinglistan över de bästa skidorienterarna i Sverige.

Tyvärr kämpar skidorienteringen i uppförsbacke i rekryteringshänseende. Man får hoppas att Bertils framgångar ska dra nya medlemmar, så att Brunflo IF återigen ska bli den ärorika Skidorienteringsklubb som den var på 50-talet.

Orientering

I sommarorientering är Anders Björk ett framtidslöfte. Han är uttagen i J/H Orienteringsförbunds elitgrupp för juniorer. Anders har funnits på topp på resultatlistorna i tävlingar både inom och utanför distriktet.

Likadant är det med Anders bror Tomas i H 14.

Vid årets femdagars i Södermanland deltog 15 deltagare från klubben. Brunflo IF har också deltagit i världens största budkavletävling 25-manna, samt givetvis i alla tävlingar i distriktet i sommar.

Gång

Liksom tidigare år har det gångna året varit framgångsrikt för Brunflogången.

De största namnen resultatmässigt har varit senioren Jan Olsson, juniorerna Linda Tenggren och Tobias Persson samt Martin Tenggren i ungdomsklassen.

Distriktets två första DM-segrare i ett jaketstartslopp någonsin var de här två från Brunflo, Jonna Hanson till vänster och Erik Sörensson.

Linda och Tobias tog vardera ett guld vid inomhus-SM i våras.

Vid gång-SM tog både Linda och Tobias två guld vardera, Martin Tenggren silver och Jan Olsson brons.

Linda och Tobias har deltagit i gångtävlingar i Lettland. De blev också uttagna till Nordiska Junior- och Ungdomslandskampen i Danmark i somras. De har också kvalificerat sig till VM i Seoul i september. Vid Finnkampen i Helsingfors deltog Jan Olsson i en uppvisningstävling i gång.

Jämtångerveckan, med Elitmarschen som arrangerades av Brunflo IF, lockade ett drygt hundratal gångare från hela Sverige. Dessutom gångare från Canada, Australien och Finland.

Gången lever vidare, om än i motvind när det gäller nyrekryteringen. Men gången tar nya tag och hoppas att kommande säsonger ska ge nya framgångar och framförallt nya gångare.

Brunflo Ishockeyklubb

Styrelsen har bestått av:

Ordförande: Anders Olsson

Sekreterare: Barbro Jacobsson

Kassör: Mikael Bergström

Övriga: Sverker Moberg, Kent Eriksson, Lotta Wickenberg och Tomas Vängman

Klanghallen, efterlängtd is-hall klar att tas i bruk. Foto: Ragnar Björling.

Den 12 oktober 1991 invigdes ishallen i Brunflo, "Klanghallen" som ägs och har byggts i Föreningen Brunflo Ishalls regi.

Ca 7.500 ideella arbetstimmar har Brunflo IK:s medlemmar bidragit med, vilket är tusenfalt berömvärt.

Tillkomsten av denna ishall kommer att betyda jättemycket för klubbens verksamhet, vilket man redan kan se efter första säsongen. Föreningen måste nu jobba för att ytterligare flera skall få möjlighet att delta i olika utbildningar, samt att flera funktionärer kan rekryteras till olika uppdrag för att bredda den organisation klubben har.

Många borde ha ett stort "tack" för ishallens tillkomst och hockeyns framgång och uppgång i Brunflo det senaste året, men alla namn får ej utrymme i denna korta sammanfattning.

Ett par personer kanske som borde nämnas är Pelle Klang och Knut Kammen. Stort tack till dessa två, samt alla dom andra som deltagit och på olika sätt medverkat till att Brunflo IK även i fortsättningen är en klubb "att räkna med".

Brunflo IK blev under denna säsong t.ex. DM-mästare för seniorer, andra året i följd.

Hoppas att nästa år få in mera om klubbens verksamhet och resultat.

Brunflo Fotbollklubb

Styrelsen har bestått av följande personer:

Ordförande: Bill Gällman

Kassör: Karin Åström

Övriga: Sven Forsberg, K-G Sundstedt, Mats Elfström, Rolf Göthesson och Glenn Eriksson.

Ett nytt år är lagt till historien. Fotbollsåret engagerade ungefär 1.000 personer av Brunflo befolkning. Brunflo Fotbollklubb har under året deltagit med 27 olika lag i varierande sammanhang, allt från internlagen (6–7 år) och upp till A-laget.

Med den breda verksamhet dom har är den egna rekryteringen till olika A-lag säkrad för en lång tid framåt.

Både pojkar och flickor kommer på bred front. De får dock inte stanna upp och tro att dom är "färdiga" utan fortsätta med samma glöd som tidigare.

Styrelsen för 1992 ser ut som följer:

Ordförande: Bert-Ove Löfgren

Sekreterare: Bill Gällman

Kassör: Karin Åström

Övriga: Sven Forsberg, K-G Sundstedt, Mats Elfström samt Glenn Eriksson.

Fotbollsåret 1991

Ungdomssektionen har under året haft 20 lag i verksamhet, ca 400 ungdomar i åldrarna 6–16 år har sparkat boll på våra fotbollsplaner. De har haft lag spelande både i ÖP-liret, JHFF:s regi samt en internturnering för de allra minsta barnen.

Dessutom har vissa lag varit på diverse cuper både i närområdet samt i södra Sverige.

ÖP-liret

1991 var resultatmässigt ett av de bästa åren genom tiderna, med bland annat sex lag i semifinal, fem lag i final och till sist två stycken finalvinster.

JHFF:s regi

Två stycken lag spelade i dessa serier med blandade resultat.

Internserien

Ett förberedande spel och träning inför kommande ÖP-lir. Avslutning för internserien var en cup i slutet av augusti där samtliga lag möttes mot varandra med prisutdelning, korb och medalj som belöning.

Cuper

Har deltagit i bl.a. Forward Cup, Mittnorden Cup, Junsele Cup samt Storsjö Cup med rätt bra resultat. Speciellt bra lyckades Roma (P -81) i Mittnorden Cup.

Avslutning på fotbollsåret var som vanligt en prisutdelning på IOGT med enormt intresse. Tack vare det stora antalet deltagare fick prisutdelningen delas upp på två dagar. Ungdomssektionen tackar för det gångna året!

Christer Görsten, Stefan Persson

Brunflo Skol-IF

Styrelsen i Brunflo Skol-IF har under läsåret haft nio sammankomster.

Ordförande:	Anders Hafstad 7B
Sekreterare:	Johanna Gällman 7A
Kassör:	Eva-Kristin Löfgren, fritidsledare Gunnar Karlstedt 9B Lina Jacobbsson 9D Anders Jonsson 8B Hanna Staaf 8E
Övriga:	Emma Knutsson 9A, Henrik Edfeldt 9C, Mats Olsson 8A, Christian Svensson 8C, Fredrik Lind 8D, Anders Sundstedt 7A, Maria Hiller 7C, August Knutsson 7D, Johan Bragde 7E.

Kastalskolan har under läsåret deltagit i KM i trippelboll och innebandy. I trippelbollen representerades skolan av 8B som dock inte räckte riktigt till utan åkte ut i gruppspelet. I innebandyn spelade 9B som också åkte ut i gruppspelet.

Kastalskolans egna turneringar	Segrare
Innebandy, pojkar	9B
Innebandy, flickor	8E
Fotboll inomhus, pojkar	9C
Fotboll inomhus, flickor	9D
Trippelboll	8B

NNP-stafetten

Kastalskolan deltog med flera lag. Tre klasser lyckades vinna, 9A, 8C och 7D. Från Storvikensskolan kom det vinnande laget i årskurs fyra genom 4C.

Dubbelbollen

I årets turnering deltog 12 lag från mellanstadiet. I finalen stod 6C som vinnare efter finalvinst mot 6A.

Medlemmar

Antalet medlemmar under läsåret var 163 stycken med en avgift på 10 kronor.

Utbildning

Under en heldag i början av maj var Anders Hafstad, Johanna Gällman och Gunnar Karlstedt på utbildningsdag anordnad av J/H Skolidrottsförbund. Den hölls på Läns-tidningen i Östersund. Den omfattande organisationen i Skol-IF i de olika skolorna, ledarskap, planering, utbildning och presentationen av skolidrotten i Sverige och övriga världen. Deltagande skolor var Kastalskolan, Parkskolan, Vallaskolan och Östbergskolan.

Skol-SM

Skol-SM i friidrott som arrangerades den 27—29 september 1991 gick på Stockholms Stadion. Kastalskolan representerades av Linda Holmberg som blev 11:a i höjdhopp, Daniel Nilsson som ej lyckades ta sig till final på 800 m. och Emma Knutsson som blev tvåa på 800 m. med tiden 1.18.98. På 3.000 m. vann Emma med tiden 11.43.61.

Skol-DM

Skol-DM gick av stapeln den 2 juni på Hofvallen i Östersund och gav Kastalskolan segern i Jämtländska skolcupen och åtta guld, två silver och tre brons.

Flickor åk 8—9	800 m	1:a	Emma Knutsson	2.21.9
		2:a	Ulrika Svelander	2.22.4
	Höjd	1:a	Linda Holmberg	145
Flickor åk 7	80 m	3:a	Jenny Kling	11.2
Flickor åk 6	800 m	1:a	Mirja Eriksson	2.46.0
Pojkar åk 8—9	800 m	1:a	Daniel Nilsson	2.10.5
	Höjd	3:a	Tommy Dahlström	160
	Kula	2:a	Tobias Thyselius	10.49
	Längd	3:a	Stefan Johansson	5.07
Pojkar åk 7	80 m	1:a	Anders Hafstad	9.9
	Kula	1:a	Lars Eriksson	12.87
	Längd	1:a	Anders Hafstad	4.80
Stafett åk 8—9	4×90 m	1:a	Kastalskolan	52.6

Slutord

Deltagandet på Skol-IF:s turneringar var mycket sämre än tidigare år. Försöket att lägga ut mera arbete på Skol-IF:s styrelse blev inte som det var tänkt. Det mesta jobbet sköttes nu av Morgan Månthén. Vi hoppas på bättring till nästa läsår.

Ope Idrottsförening

Huvudstyrelsen, revisorer, sektioner, kommittéer och anställda funktionärer har varit följande:

Huvudstyrelsen

Ordförande	Jan Holm
Vice ordförande	Sten Wennerklev
Kassör	Sten Wennerklev
Sekreterare	Sören Westin
Styrelseledamöter	Karl-Åke Hedblom, Göran Holmgren, Lars Jonsson, Ingemar Liljengren, Per-Owe Öberg, Sverker Magnusson
Hedersordförande	Algot Wikén
Hedersledamot	Pelle Terneblad
Kommunens repr. (adj.)	Sven-Ove Nilsson
Revisorer	Anders Jönsson och Anders Wallin
Revisorssuppleant	Boel Wikén

Sektions/kommittéstyreelse: Se respektive verksamhetsberättelse.

Anställda

Ungdomskonsulent	Pär Svens
Kanslipersonal	Ann-Christin Jämtäng och Jan-Erik Höglund
Vaktm. Torvallen	Wilbert Pettersson
Vaktm. Furuparken	Essy Morén t.o.m. 30/11 1991 Roland Morén t.o.m. 31/10 1991 Hans Appelqvist fr.o.m. 9/12 1991.

Föreningens representant som suppleant i Östersunds Idrottsservice AB har varit Gösta Elofsson.

Medlemmar

Ope IF hade vid årets början 1.126 medlemmar och vid årets slut 1.144 medlemmar i åldern 5—25 år. Det totala antalet medlemmar är vid årets slut 1.722 st. Medlemsavgiften har under året varit 150 kronor för vuxen, 100 kronor för ungdomar och 200 kronor för familjekort.

Allmän översikt

1991 blev det år då de tidigare ungdomssatsningarna gav utfall. Ope Herrar visade fin fotboll som ser lovande ut inför framtiden. Ope Damer uppfyller sin målsättning och har nu åter bekräftat att de är ett stabilt div I-lag. Som kronan på verket blev det tre Ope-spelare som blev utnämnda till årets bästa spelare i Jämtland/Härjedalen. Nämligen Susanne Hallberg (bästa damsenior), Christer Öberg (bäste herrsenior) och Andreas Jansson (bäste junior).

Även under 1991 visade ungdomarna framfötterna. Inte minst P 15-laget visade att de håller hög norrländsk kvalitet. Det är oerhört betydelsefullt för Ope IF att ha en bred och fin ungdomsverksamhet. Det är denna som ger oss framtidstro och möjliggör att många är villiga att engagera sig i föreningsarbetet.

Under verksamhetsåret har det ideella arbetet inom Ope Marknad, Ope Bingo, Ope Fastigheter och Ope Nöje fortsatt på ett fint sätt. Särskilt glädjande är att Ope Nöje åter börjar nå bra resultat. Det kontinuerliga förbättringsarbetet på Furuparken pågår och som vanligt sker mycket av detta på ideell basis.

Föreningens ekonomi är i dagsläget relativt stabil. Föreningen får dock räkna med väsentligen lägre sponsorintäkter de närmaste åren. Lågkonjunkturen och strukturella förändringar inom Östersunds näringsliv är de främsta förklaringarna till detta. Precis som tidigare vill styrelsen påpeka självklarheten att de idrottsliga ambitionerna måste inordnas i de ekonomiska realiteterna.

Det är därvidlag mycket angeläget att vi i detta läge håller i hop i föreningen och respekterar varandras ambitioner. Styrkan i en förening ligger i samarbete.

Verksamheten inom skidsektionen har även under 1991 varit vilande. Frågan om skidsektionens framtid får hantteras vid ett senare årsmöte.

1991 blev första året Ope IF, och andra länslag, kunde ha en konstgräsarena som hemmaplan tidigt under säsongen. Kritiken mot en konstgräsplan har väsentligt reducerats och att döma av intresset att använda den, istället för ospelbara gräsplaner, grusplaner och asfalterade ytor, så fyller den nu sin givna roll i fotbollens infrastruktur.

Ope Ungdom

Styrelsen har under året bestått av följande personer:

Lars Jonsson, ordf., Rune Werne, Ulf Barck, Claes Steen, Lars Jämtäng, Ruben Olsson och adjungerad ungdomskonsulenten Pär Svens. Styrelsen har träffats på regelbundna månadsmöten och dessutom och dessutom ett antal sittningar för verksamhets- och budgetplanering.

Året har som vanligt när det gäller ungdomsverksamheten i Ope IF inneburit att vi fortsatt med satsning både på bredd och topp. 100-talet ledare i olika positioner har lagt ner ett mycket gediget arbete. Som bevis på all den kunskap och entusiasm som ledarna vidareför till ungdomarna så har vi både sett fina sportsliga framgångar och trevliga aktiviteter. US har fortsatt att ha kontakt med kommunen och engagerat sig i planering av spelarytor.

För att kunna klara all den verksamhet vi åtagit oss så har vi jobbat in en hel del pengar. Vår främsta inkomstkälla är lottförsäljning i samband med bingospelet på Furan. Tack vare ett fint föräldraengagemang har vi klarat ålagt arbete på Furan.

Ope Ungdom har

* tagit hem DM i samtliga pojkklasser

* gått till slutspel i samtliga externa cuper

- * blivit två i Öpiaden 77-ornas flickor
- * genomfört fotbollsskolan på ett succéartat sätt
- * fått med åtta spelare av totalt 16 till nästa års Halmstads-läger

Trots mörka moln i horisonten beträffande den ekonomiska situationen och stramare styrning, så finns det en entusiastisk ledarskara och en engagerande föräldragrupp. Med dessa faktorer samt den öppenhet och vilja som finns i hela föreningen så är vi förvissade om att den positivitet som präglat ungdomssidan kommer att fortsätta även nästa år.

Ett speciellt tack till Pär på kansliet som med stor bravur organiserar allt. Ope Ungdom vill tacka alla ledare, föräldrar, aktiva som bidragit till att 1991 blivit ett fint ungdomsår i Ope IF.

*Lars Jonsson
Claes Steen
Pär Svens*

*Rune Werne
Lars Jämtäng*

*Ulf Barck
Ruben Olsson*

Ope Damer

För verksamheten 1991 avger styrelsen för Ope IF:s damfotbollsektion följande redogörelse.

Styrelse: Per-Owe Öberg, ordf., Bo Andersén, kassör, Elsy Sandbom, sekr., Marianne Jönsson och Helena Fredriksson.

Representant i huvudstyrelsen har varit Per-Owe Öberg. Kontakt person med ungdomssektionen har varit Helena Fredriksson.

Sektionen har haft åtta protokollförda sammanträden.

Spelarråd: Anneli Andersén, Tina Fröberg, Susanne Hallberg. Tränare för A-truppen Beng-olle Hansson. Lagledare Maria Ångman och Bosse Andersén.

1991 års resultat efter seriespel i div. I:

1. Älvsjö	22	17	4	1	63—13	55
2. AIK	22	15	3	4	67—17	48
3. Bälinge	22	15	3	4	58—21	48
8. Ope	22	6	5	11	24—42	23
10. Härnösand	22	4	8	10	23—40	20
11. Alvik	22	3	2	17	23—59	11
12. Strömsbro/Sätra	22	1	3	18	16—86	6

Målsättningen för oss blev inte riktigt vad vi tänkt och hoppats på. Däremot tog sig hela laget samman inför höststarten och visade att Opes damer gott platsar i div I

Under året har laget använt sig av 19 spelare. Maj Britt Swartz, Susanne Hallberg, Paula Lundqvist, Anneli Andersén och Camilla Ragnarsson har spelat samtliga 22 seriematcher. Bäste målgörare: Katarina Karlsson, 19 matcher, sex mål. Maria Wikstrand, 17 matcher, fem mål. Anneli och Camilla fem mål vardera.

Utmärkelser: Susanne Hallberg utsågs 1991 till bästa damseniorfotbollspelare i Jämtland/Härjedalen.

Tina Fröberg har under året blivit Nordisk Mästare genom sitt spel i flicklandslaget.

Spelarövergångar:

Paula Lundqvist	11/1 -91	från Frösön	Till Ope
Gunilla Isberg	19/4 -91	” Myssjö	” ”
Anna Johansson		” IFK	” ”
Ulla Tillström	5/6 -91	” ”	” ”
Pia Jonsson	21/6 -91	” ”	” ”
Maria Axelsson	27/11 -91	” ”	” ”
Helena Nätfalk	17/12 -91	” Berg	” ”
Cat. Henriksson	18/2 -92	från Ope	Till Storsjö
Maria Dahlén	18/2 -92	” ”	” ”

Övrigt

För tredje året ordnade flickorna en inomhusturnering i Torvala sporthall. Träningslägret genomfördes som vanligt en sommarvecka i Glumslöv. Två nätter har alla flickor inom damfotbollen tillsammans med styrelsen, tränare, lagledare, föräldrar, syskon, släkt och vänner ”bladat i” bilagor i Länsstidningen. Fint jobb, uppskattat inte minst från personal vid LT. Flera andra arrangemang har ordnats för att delvis ekonomisera vår verksamhet.

Ett stort tack till alla som på något sätt engagerat sig om och kring Opes Damfotboll.

Per-Owe Öberg Bo Andersén Marianne Jönsson
Elsy Sandbom Helena Fredriksson

Säsongen 1991 Ope A Dam

	Antal matcher	Antal mål
Maj-Britt Swartz	22	
Susanne Hallberg	22	

Paula Lundqvist	22	2				
Anneli Andersén	22	5				
Camilla Ragnarsson	22	5				
Tina Wernersson	21	1				
Lena Holmberg	21	1				
Lena Fastesson	21					
Tina Fröberg	20	1				
Katarina Karlsson	19	6				
Anna Johansson	17					
Maria Wikstrand	17	5				
Gunilla Isberg	15	1				
Lena Johansson	8					
Ulrika Lundström	7	1				
Ann-Catrin Bergström	5	1				
Ulrika Otterström	3					
Agneta Paulsson	1					
Maria Karlsson	1					
Sammanfattning:	22	6	5	11	29—45	23

Matcher i Folksam Cup:

Anundsjö—Ope	0—1	Målgörare: L. Fastesson
Alnö—Ope	0—3	Lena Homberg 2, Camilla R.
Frösön—Ope	1—4	Lena Holmberg 2, Tina Wernersson, Katarina Karlsson
Ope—Hammarby	0—3	

Damernas utvecklingslag

Verksamhetsberättelse för Ope IF Damfotbolls Utvecklingslag avseende säsongen 1991.

Ansvariga för verksamheten har varit L-F. Lundström, Hans Carlsson och Jan Otterström, som tillsammans ansvarat för administration, ledning och träning. Spelartruppen har under året bestått av ca 15—16 spelare.

Försäsongen

Som förberedelser för spel i div III deltog laget i Ope Damcup, med en andraplats som resultat efter finalförlust mot Ope A-lag med 3—1, samt i Hackås Cup med en tredjeplats som resultat.

Ordinarie spelsäsong

Med huvuddelen av spelarna ur Utvecklingslagets spelartrupp, har laget:

- genomfört spel i damer div III och slutligen stått som seriesegrare med matchraden: 18 matcher; 14 vunna, 2 oavgjorda, 2 förlorade, 47—15, (+32 i målskillnad) och 44 poäng.

Under seriens gång har ett flertal spelare, ur bl.a. A-truppen, medverkat. Totalt har 27 olika spelare deltagit i seriespelet. Detta visar hur kvantitativt tunn ordinarie spelartrupp varit.

Ett något udda förhållande uppstod för seriesegrarna: I stället för att ges möjligheten till avancemang till div II genom kvalspel, riskerade laget i stället att halka ned till div IV med tanke på A-lagets "väntan" till sista spelomgången innan nytt kontrakt kunde säkras.

- genomfört spel i senior-DM. Laget nådde semifinal och blev där utslaget av Orrviken.
- genomfört spel i Junior-DM. Laget blev DM-mästare efter finalseger mot Frösö IF med 5—1. Juniorspelare ur A-truppen deltog.
- genomfört Gothia Cup med spel i klass F 73. Här har laget, med hjälp av några spelare ur A-truppen, hävdats sig väl i konkurrensen med övriga svenska och utländska lag, med bl.a. oavgjort mot blivande finallaget Umeå Södra och vinst mot AIK. Laget förlorade kvartsfinalen mot Hammarby, som slutligen stod som turneringssegrare.

Övrigt

Små spelartrupper har varit signifikativt för både A-lagets och U-lagets spelartrupper. Ett samarbete trupperna emellan har varit tvunget, speciellt under höstsäsongen. Några speciella förberedelser för detta hanns inte med, varför resultatet varit blandat positivt och negativt.

För enskilda spelare har det säkert varit både kul och utvecklande att få medverka i "något annat" lags matcher. Dock har det sannolikt varit en belastning för A-truppen som helhet.

Sammanfattning

Att spelare utanför U-lagets ordinarie spelartrupp kontinuerligt medverkat vid matcher medförde att laget ytterst

sällan kunde spela med samma laguppställning, vilket i sin tur i viss mån begränsat utvecklingsmöjligheterna, då nya uppställningsmodeller alltid gällt. Härvid har de enskilda spelarnas förmåga, dels som fotbollsspelare och dels som kamrater, ändå lett till bra resultat och en synbar utveckling såväl som enskild spelare som lagenhet.

Ope Herrar

Det är länge sedan vi haft anledning att ta till så positiva omdömen vid summeringen av en gången fotbollssäsong.

Som Opeit har man kunnat glädjas åt bland annat:

- teknisk, publikvänlig fotboll.
- många mål och många målskyttar
- i huvudsak egna produkter
- jättefin stämning i och runt laget
- topplaceringar i både vår- och höstserien

Annars började vi säsongen med tämligen låg profil. Ingen kände väl några egentliga krav på sig, snarare förhoppningar att kunna ”ställa till det” lite då och då för förhandsfavoriterna. Serieinledningen var inte direkt imponerande, men allt eftersom tiden gick växte kammen på ungtupparna och hade vi öst in ytterligare tre mål i vå avslutningen mot SAIK borta hade vi spelat i kvalet under hösten. Nu blev det tvåan även i fortsättningen. Hade vi hållit halvtidsledningen mot IFK Östersund i sista derbyt hade det räckt till serieseger och kvalspel. Nu fick vi nöja oss med en klar andraplats.

Det kanske mest glädjande under året är ändå inte tabellplaceringen — både vår och höst — utan det ofta så frejdiga och anfallsglada spelet. Vi får gå tillbaka många (ungefär tjugo) år i tiden för att få fram jämförbara siffror beträffande målfabrikationen. Vad sägs om resultat som 5—2, 3—1, 1—0 och 4—1 inom loppet av tio dagar i augusti?

Till och med ortspressen öste beröm över Ope-elvan efter flera av framträdandena, och det hör ju inte till det vanliga.

Givetvis är det kollektivets insatser som ligger till grund för framgångarna — ambition, disciplin, laglojalitet etc. — men för att locka fram dessa egenskaper och motivera manskapet till nya framgångar krävs också dugliga tränare/ledare. Det är därför på sin plats att ledarstaben runt laget — d.v.s. Charlie, Lars-Åke, Tord, Mats och kanske även

”Svikarn” Widegren får sitt välförtjänta beröm. Ni har gjort ett j-a bra jobb!

Till de positiva inslagen under året räknar vi förstås även J 18-lagets framgångar. Med PeO Hedlund och Nixon Exbjörnsson i spetsen har juniorerna, trots knapp ekonomi, visat att vi även i fortsättningen kan räkna med spelare rekrytering från de egna leden.

Innan vi kommer in på den mindre positiva avdelningen noterar vi också att till årets främsta spelare i länet, såväl damer som herrar och herrjuniorer, utsåg juryn från JHFF, LT och ÖP enbart Ope-spelare, nämligen Susanne Hallberg, Christer Öberg och Andreas Jansson. Vi gratulerar i efterhand!

Allt har dock inte varit enbart glädjande under året. Vi har fått börja dra åt svångremmen mer och mer som en av följderna av lågkonjunkturen. Och detta sätter självfallet sina spår i förberedelserna inför och genomförandet (?) av spelåret 1992. Vi hoppas trots allt att kunna bibehålla den sportsliga nivå vi nådde 1991. Vi knyter nävarna i overallfickorna och hoppas att den ekonomiska svackan är tillfällig!

Avslutningsvis vill vi tacka alla våra ”samarbetspartners” — spelare, tränare, ledare, sponsorer och andra, som bidragit till framgångarna under året, och då vänder vi oss speciellt till alla fruar, fästmör och sambor som ofta kommit i kläm. Tack för att ni ställt upp under 1991, törs vi hoppas på samma stöd under 1992?

Ope IF Herrar

Karl-Åke Hedblom Haldo Jonsson Lars Olow Öhrnell

Brunflo KFUM Scoutkår jubilerar 1994. Du som varit scout, kontakta Sven Schylberg, som kommer att skriva en historik över kårens verksamhet!

Marieby Gymnastik & Idrottsförening

Styrelsen har under verksamhetsåret bestått av:

Ordförande:	Nisse Nilsson
Vice ordförande:	Sune Ringdahl
Kassör:	Barbro Engström
Sekreterare:	Eivor Ranbrandt
Ledamöter:	Erik Abrahamsson, Lars Håkan Nilsson, Ann Christin Bylsäter
Hedersledamot:	Georg Nystrand
Suppleanter:	Sven Erik Jonsson, Per Åke Johnzen
Medlemsantalet:	Den 31/12 1991, 489 medlemmar

Bordtennis

Under 1991 åstadkom vi, till skillnad från det senaste decenniet, ett klubbmästerskap i bordtennis. I skolans gymnastiksal samlades pojkar, flickor, herrar och en dam. Totalt var vi 18 stycken som med olika engagemang, stil och framgång deltog i det anspråkslösa arrangemanget.

Resultatet blev som följer:

Pojkar	Flick/dam
1. Jesper Oskarsson	1. Lina Oskarsson
2. Jimmy Hemmingsson	2. Emma Abrahamsson
3. Anders Olsson och Göran Sahlin	3. Malin Gustafsson och Berit Oskarsson

Herrar

1. Leif Gustafsson
2. Sven Erik Jonsson
3. Peter Hoff och Nils Oskarsson

Mest spännande var finalen i herrklassen där det avgörande, stenhårda setet, vanns med minsta möjliga marginal av Leif, med siffrorna 22—20, över Sven-Erik.

Förutsättningarna inför mästerskapet var att tävlingsledningen diktatoriskt delade ut olika handikapp till deltagarna utifrån förmodad förmåga. Vi kan avslöja att alla var inte nöjda med sitt handikapp.

Utöver klubbmästerskap har vi liksom förra säsongen haft ett pojklag i Ungdomsserien och ett manligt lag i Korpen.

Laget i Ungdomsserien som var nybörjare förra året och då från lägsta div 7 kom upp så att man detta år fick starta i div 5 lyckades hösten -91 och våren -92 gå vidare till div 4. Resultatet av den divisionen kan ni se här nedan. Marieby gick obesegrad genom serien och får till hösten börja i div 3.

1. Marieby GIF	5	5	0	0	37—13	10
2. Hammerdal	5	2	2	1	32—18	6
3. Frösö Sigurd	5	2	2	1	32—18	6
4. Ås II	5	2	2	1	29—21	6
5. Frösö Ekan	5	1	0	4	20—30	2
6. Frösö Attack	5	0	0	5	0—50	0

Nästa säsong tror vi också på framgång eftersom killarna numera tränar regelbundet varje tisdagkväll. Dessutom har de deltagit i flera individuella tävlingar, t.ex. Öpiaden, Nyårsmashen, Mörsilskixen m.m. Men motståndet har varit mycket tufft. Några av Sveriges allra bästa ungdomar brukar delta. Oftast ställer närmare 100-talet pojkar upp i deras åldersklasser. Så även om man vinner flera matcher i rad blir man ändå knappast bland de 16 bästa.

Efter klubbmästerskapen blev tydligen även flickorna i Marieby intresserade. En grupp har sedan dess tränat och tävlat en smula. Det verkar, till grabbarnas stora besvikelse, vara lättare att hävda sig på tjejsidan. Malin Gustafsson, Emma Abrahamsson, Lina Oskarsson och Karolin Lindberg har ställt upp i några tävlingar. Lina lyckades nästan omgående erövra en s.k. buckla på Frösöblixten. Till hösten tänker sig tjejerna att ställa upp med ett lag i ungdomsserien.

I Korpen deltog under säsongen 90—91 två lag från Marieby. Dels förra säsongens lag kallat Mariebypöjkan som nu fått ändra sitt namn till Mariebygäbban eftersom det gång ynglingar övertagit namnet Mariebypöjkan. Båda lagen skötte sig bra.

Nils Oskarsson

Gymnastik 5—6 åringar

Vårterminen 1991. Gruppen består av 11 barn. Efter kursen i Labangymnastik, som vi ledare gick i januari, fick vi lite nya idéer. Vi fick klart för oss hur viktigt det är för bar-

nen att ha en kroppsuppfattning och hur den skiljer från barn till barn. Vi har därför haft en hel del övningar för att utveckla den.

Vi fick även idén med föräldramedverkan från kursen. Föräldrarna var med oss och ”jobbade” vilket resulterade i ömma ryggar och knän på de vuxna.

Skidor åkte vi två gånger och skridskor en.

På den gemensamma avslutningen tillsammans med barn och föräldra- och årskurs 1–3 grupperna, lekte vi med ”fallskärmar” som vi lånat.

Höstterminen 1991 startades även den efter en Laban-kurs. Med ny grupp, ca 12 barn, utvecklar vi tankarna om kroppsuppfattning.

Redskapsgymnastik är lika populärt för den här gruppen, även innebandy gillades.

En skogsbana i mörker var spännande för många, (av flera anledningar!).

Under hösten köptes en fallskärm till barngymnastiken — kul! Trä och Bygg bidrog med pengar till den. Tack för det!

Gemensam julavslutning med alla gymnastikgrupperna — liten uppvisning — stafettlekar — julgröt — jultomte och julklappsbyte.

Elisabeth och Ruth

Gymnastik 7–9 åringar

Hösten -91 började jag att ha barngymnastik för 7–9-åringarna. Vi började med några namnlekar, så att vi skulle kunna lära känna varandra. Och det gick mycket snabbt, sedan vi lärt känna varandra började vi göra olika lekar med redskap. Då kom barnen på att dom ville göra en uppvisning för sina föräldrar.

Vi kom överens om att det skulle bli på våran avslutning innan juledigheten.

Träning påbörjades och det blev en djurlek. Vi övade men vi fortsatte även att ha annan gymnastik, t.ex. bollar, lekar, rytm och ”Mussegymna”.

Jag fick även en medhjälpare med namn Lilian Hallqvist. När det blev dags för avslutning samlades både barn och föräldrar, det blev en lyckad avslutning.

Jag, Lilian och barnen hade det roligt hela hösten.

Tyvärr fick Lilian sluta efter terminens slut p.g.a. att hon hade sådan värk i sin rygg, men vi alla hoppas att det blir en lika rolig och trevlig vår.

Charina och Lilian

Gymnastik, blandmotion

Intresset för blandmotion i gymnastiksalen håller i sig och t.o.m. ökar vilket är mycket roligt.

Vi är ungefär fifty-fifty damer och herrar.

Våren -91 avslutades med att Sune Ringdahl skulle agera ledare, men till allas förvåning och uppskattning hade han engagerat ett gäng häftiga tjejer från Vendlas danstrupp att uppträda för oss. Ett mycket uppskattat initiativ. Tack Sune för det.

Senare på våren hade gruppen avslutning med mat och dans på Fåkers Vårdshus. Dans är också bra motion.

I julas hade alla gymnastikgrupperna en gemensam avslutning i form av en lilljulkväll med bl.a. uppvisning av barn och ungdomar samt förtäring i form av julgröt.

Vi är tre stycken ledare som ser till att övriga i gruppen får svettas och jobba efter lite varierande program.

Vi som har sett till att konditionen ökats i denna grupp heter Eva Johansson, Susanne Westman och Eivor Rånbrandt.

Eivor

Gymnastik

Två grupper till har varit igång, dels en barn-föräldragrupp vilket betyder att även föräldrarna är med och gympar.

Barnen tycker det är jättekul när även föräldrarna springer, hoppar och kryper på golvet.

Den andra gruppen fångar upp ungdomarna som går i årskurs 4 och uppåt.

I den gruppen jobbar man en hel del med redskapsgymnastik och konditionsträning.

Ledarstaben ändras en del under en säsong. Någon slutar efter en termin, andra tar vid och några byter grupper med varandra.

Förutom de ledare som har lämnat egna rapporter har följande ställt upp, Cecilia Johansson, Karin Olofsson, Ingela Sahlin, Malin Andersson och Karina Pettersson.

Tennis

Tennissektionen ställde iordning planen för spel och en del spel på egen hand har ägt rum under sommaren.

Sektionen inbjöd till en utslagsturnering kallad Marieby Open och den skulle föregås av en kort tennisskola

men tyvärr regnade bokstavligen hela arrangemanget bort.

Bättre lycka nästa säsong. För tennissektionen

Johan Ranbrandt

Friidrott

Intresset för motionslopp håller i sig och intresset för stafetter bara ökar mycket beroende på att det är en synnerligen trevlig form av tävling där klubbmedlemmar kämpar tillsammans och inte mot varandra.

Föreningen har varit representerad bl.a. i Stockholm Maraton, Frösöterrängen, Offerdalsmilan, Landöloppet, Lidingöloppet, Roslagen Maraton m.fl. individuella lopp.

Följande stafetter har vi ställt upp i Vigge Byastafett 5 lag, St Olofsloppet, Vindelälvsloppet och Stora stafetten med två lag. Dessutom hade vi ett lag med i Lilla St Olofsloppet som tyckte det var jättekul och vill gärna springa i år igen.

Ledare för de olika stafetterna har varit Sten Eriksson, Sten Persson, Eivor Ranbrandt och Ingrid Hallqvist-Nilsson.

Därutöver är det många som på olika sätt hejar på, serverar med dricka, skjutsar till växlingar, cyklar bredvid och hjälper fram varandra.

Eivor

Fotboll

Föreningen har haft ett lag med i ÖP-lirets div 7, pojkar födda 78-80, 7-manna.

Träningen bedrevs dels i Brunflo sporthall och sedan på Marievallen.

Man har spelat matcher bl.a. mot Klövsjö, Sveg och Svenstavik m.fl. När laget var till Sveg ordnade man med buss och även föräldrar erbjöds att följa med. I övrigt har föräldrarna ställt upp på ett föredömligt sätt vad gäller skjutsning.

Laget placerade sig i mitten av tabellen.

Till sommaren blir det problem för det finns ej möjlighet att spela med mer än sju man längre utan man går upp i 11-manna och tyvärr har vi ej killar så det räcker till för det.

Tränare har varit Staffan Sahlin.

Rinkbandy 1990-91

Rinkbandysäsongen började redan i slutet av september, med löpning och efterföljande innebandy i gymnastiksalen.

Uppslutningen var god. Vi var i regel 12–15 stycken, och det får man betrakta som väldigt bra.

Några träningar blev det också i Näldens ishall under hösten.

En rinkbandycup vid namn Guldspisen Cup anordnades också i Näldens ishall innan seriestarten, där tio lag deltog. Marieby gick vidare till slutspel, men blev där tyvärr utslagen med uddamålsförlust mot Sundsjö. Segrare i cupen blev Myssjö/Oviken IF som i finalen slog Genvalla med 4–3.

Vädrets makter ställde ju även till det den här vintern. Regn och plusgrader är ju inte precis bandyns ”vänner”. Detta gjorde ju inte skötseln av ishockeyplanen enklare, så flera av hemmamatcherna fick spelas i Brunflo.

Marieby blev slutligen fyra i serien med 18 poäng endast tre poäng upp till segrande Genvalla IF.

Marieby deltog i distriktsmästerskapet som hölls i Östersunds ishall. Där blev vi tyvärr utslagen i kvartsfinalen med uddamålsförlust mot Pilgrimstad. Distriktsmästare -91 blev Genvalla IF som i finalen slog Hara med 9–6.

Vår förhoppning är att säsongen 91-92 skall bli minst lika givande som säsongen 90-91 varit.

Assar

Basket

Mor, ack mor, vad sommaren är kort
nu blir allt så mörkt, så vått, så grått
Löven faller, jorden blir stum
Far, kära far, vad hösten är dum
Men barn, kära barn, vi har ju vår boll
vad spelar då kylan för roll
låt dagar och nätter bli ett
vi har ju vårt eget sätt
att få ljusen i våra ögon att tindra
och saknad av sommaren lindra
Hör bollarna rytmisk dunka
se hur hallen av spelare prunka
låt dig fram i en tvåtakt flyta
låt våra röster i segervrål ryta

Klassisk barnramsa upptecknad efter muntlig tradition

Säsongen 91/92 har totalt sett inneburit en utveckling av verksamheten, tyvärr med en viss reservation för våra äldsta juniorspelare. Totalt har vi haft fyra träningsgrupper, med en åldersspridning från åk 3 till och med gymnasieskolan, totalt ungefär 40 spelare, exklusive två pigga oldboys. Tränarstaben har utökats! Sten Eriksson och Erik Abrahamsson fortsätter av ohejdad vana att träna tre grupper i Brunflo, två dagar i veckan, medan en ny tränar duo har trätt in på basketarenan i Marieby gymnastiksal: Peter Hoff och Johan Ranbrandt! Mycket glädjande, den första basketgenerationen i Marieby börjat ta över. Johan gick i åk 4 när basketen gjorde sitt intåg i Marieby GIF...

Peter och Johans grupp (åk 3-4) startade efter jul. Detta efter en föredömlig PR-drive från tränarnas sida, vilket resulterade i en nästan hundra procentig uppslutning från klass 3-4. Spelarglädjen och rörelselusten flödar så det blir över. Några uppvärmningsproblem existerar inte, det handlar snarare om konsten att fånga upp all energi. Målsättningen är bollglädje, koordination och basketboll.

Pojklaget (åk 5-7) har haft framgång i en matchrik säsong. De har deltagit i Mjöldunken för lag utanför Östersund. Efter en tveksam inledning av turneringen, med placering sist i tabellen, gick de från klarhet till klarhet och tog hem storslam i de tre avslutande matcherna i Bräcke. De avancerade därmed till en mycket hedersam andraplats! I skrivande stund är inte nästa utmaning avgjord: Ungdoms-DM. Deras motståndare där de nyss vunnit över, kan de upprepa detta så är DM-titeln deras!

Jämngoda men med tydligare spelarprofiler, nytillskott från Brunflo, dubblerade träningspass, trevligt uppträdande och avgjort de fräschaste matchtröjorna — där har ni Mariebys tjejlager (åk 7-8) i ett nötskal. De har definitivt utvecklats både som individuella spelare och som lagenhet. Men, det knyter sig i de avgörande stunderna. Trots många fina matcher så har de inte lyckats få till den där rätta fullträffen resultatmässigt sett. Å andra sidan har de inkasserat ett flertal moraliska segrar utifrån sitt trevliga laguppträdande i alla olika matchsituationer. Matchrutin har de dock fått. De har deltagit i basketserien Mjöldunken, dygnet-runtturnering i Bräcke (Basco), tvådygnturnering i Sveg (Sveg Open), spelat träningsmatcher samt skall snart avsluta säsongen med Ungdoms-DM nere i Sveg. Nästa år höjer vi ribban, tre träningar per vecka!?

Juniorerna är det lite synd om. Inte nog med att de är längre och skjuter bättre än tränarna samt börjar ha tjejer att ta hänsyn till. De har i år inte haft någon serieverksamhet att delta i. Inom vår förening har vi inte ett tillräckligt spelarmaterial för div III. Mjölkdunken är de för gamla för. Istället fick de visa framfötterna mot Hackås i två träningsmatcher. Deltog i Junior-DM, där dock motståndarna blev dem alltför övermäktiga. Vår förhoppning är att kunna få till stånd en div IV-serie till nästa säsong, där vi skulle kunna delta med både juniorer och alerta 40-åringar.

Som en extra krydda på basketsäsongen blir föräldramatcherna, vilka spelas efter verksamhetsberättelsens pressläggning. Här får ungdomarna en chans att mäta sin utveckling, såväl fysiskt som basketmässigt, gentemot sina uppfostrare. Trenden de senaste åren är att ungdomarna vinner de flesta matcher. Om det sedan enbart är ett mått på deras positiva utveckling, eller om en eventuellt tilltagande skröplighet från föräldrarnas sida spelar in, det är en alltför brännande fråga för att avhandlas i denna verksamhetsberättelse...

Skidor

”Skidsäsongen” 1991 blev liksom dom två föregående vintrarna inte så bra p.g.a. dålig snötillgång. Elljusspåret hölls dock i åkbart skick trots vädret. Föreningen kunde arrangera Kommunskidan med ett 70-tal deltagare. Skidans Dag hölls vid Svartsjöstugan där Barnens Vasalopp med ett 25-tal deltagare. Gustav Vasa själv d.v.s. Sune Ringdahl var starter och föråkare. Provet för Snöstjärnan kunde också avläggas. I Vasaloppet deltog från Marieby GIF i år Svante och Susanne Westman, P.A. Råbock och Per Lundgren.

Uppvaktningar i samband med 50-årsjubileumet

I samband med Marieby GIF:s 50-årsjubileum uppvaktades föreningen av följande:

J/H Idrottsförbund	Plakett
J/H Fotbollsförbund	Plakett
J/H Gångförbund	Medalj
J/H Gymnastikförbund	Standar
J/H Friidrottsförbund	Startavgift i St Olofsloppet
J/H Skidförbund	Diplom

Sven Persson överlämnade en tavla målad av honom själv med Svartsjöstugan som motiv. Nisse Nilsson skänkte en skylt av trä till Svartsjöstugan.

Många personer gav bidrag till föreningens Jubileumsfond.

Sune Ringdahl ställde upp med ordbehandlare och kopieringsmaskiner vid framställande av jubileumsskriften.

Jubileumsaktiviteter

Eftersom föreningen firade 50-årsjubileum under året har det arrangerats en hel del speciella aktiviteter som bl.a.:

Julgransplundring	uppskattat av de yngre medlemmarna
Strandparty på Storsjöbadet	vilket blivit en tradition under februari, mycket välbesökt och får nog betraktas som vår mest välbesökta aktivitet
Månskensloppet	skidåkning i månens sken över Svartsjöarna till klubbstugan.
Skidans Dag	gudstjänst, sen följde Lilla Vasaloppet och fri åkning för snöstjärnan
Årsmöte	kombinerat med ledarträff
Basketens Dag	matcher mellan basketlagen och spelarnas föräldrar m.m.
Jubileumsfest	mycket trevlig tillställning med bra underhållning och god mat, tyvärr lite dålig uppslutning.
Tennisturnering	regnade bort
Buvandring	ny giv, uppskattades, välbesökt.
Studiedag m. Kjell Söder	friskvård, kost, träning m.m.
Riksmarschen	avslutning på sommarens motionsdrive, Öd utmanade de andra byarna på flest delatagare och vann själva.
Bytardag	stort antal artiklara till försäljning, men alltför få kunder.
Bordtennis KM	se separat referat.
Dans	bra dansmusik till Steens orkester, fika men för få dansanta.
Lilljulkväll för gymnaster	

Innehåll

1993 JUBELÅR — Svenska kyrkan	2
Tillsammans i Heliga Ljusets kyrka	4
Vad ser kantorn i backspegeln?	9
Kyrkobokföringen är kvar i församlingen	14
Skogens fåglar av Georg Nystrand	19
Fornminnesinventering i Brunflo socken, Jämtland	28
När Laga Skifte genomfördes i Lund	34
Lunne — min hembygd av Olle Handmark	40
Palatset av Olle Jönsson	45
Grytans läger av Sven Schylberg	51
Vädret 1991 av Eva Heijdenberg	119
Konfirmation i Brunflo, Marieby och Torvalla	120
1940 års konfirmander	123
Konfirmerade i annan församling	124
Vid livets början	125
Vigda — de nya hemmen	133
Födelsedagar	138
Efter slutat dagsverke	145
Råd vid dödsfall	149
Folkmängden i Brunflo och Marieby församlingar	152
Brunflo församlings kollekt	154
Församling och pastorat	155
Brunflo och Marieby församlingar — bostadsadresser	160
Brunflobo vinnare i Sjongarmot 1991	161
Brunflokrönika 1991	166
Brunflokrönika 1992	176
Idrottskrönika av John Ekberg	183

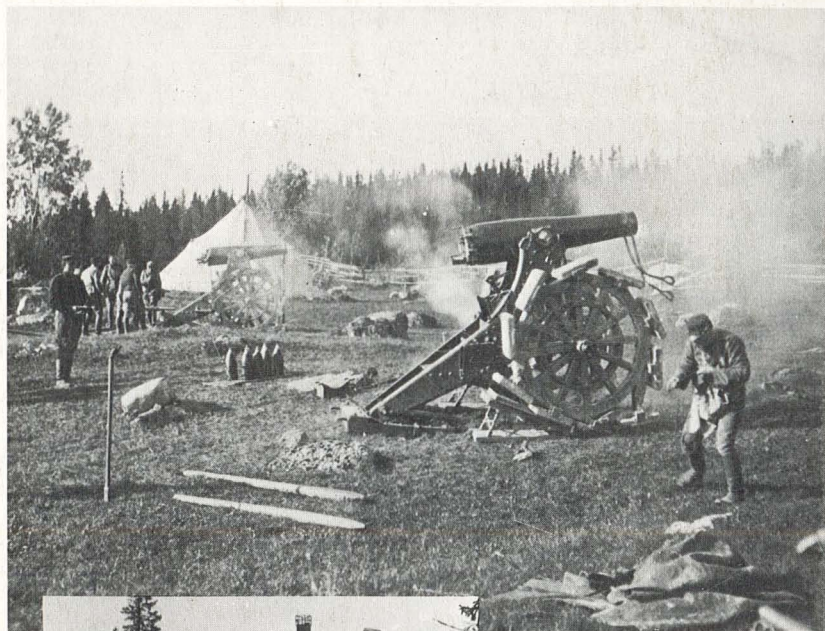
Hembygdsföreningarnas styrelser

Vill du ha kontakt med någon av oss i Brunflo hembygdsförenings styrelse? I så fall kan Du ringa:

Ordförande Sven Schylberg, tel. 207 01
Sekreterare Kurth Malmborg, tel. 205 92
Kassör Bengt Pettersson, tel. 205 56

Marieby Hembygdsförening

Ordförande Nils Andreasson, tel. 363 16
Sekreterare Inger Öster Abrahamsson, tel. 363 19
Kassör Harry Elofsson, tel. 363 23

GRYTANS LÄGER 100 år 1993

GRYTANS LÄGER 100 år 1993.

Brunflobygden 1992 vill förmedla något av Den Svenska Historien på lokalplanet. Grytans läger jubilerar 1993. Lägrets unika och märkliga historia tecknas av Sven Schylberg, som berättar om skjutfältets människor och djur men även om järnframställning och fåbodrar. Georg Nystrand skildrar skogens fåglar med bravur. Torsten Eckhell berättar om Laga Skifte i byn Lund och Olle Handmark skildrar sin hembygd Lunne med ömhet. Brunflos organist Hans Blomberg blickar bakåt från sin orgelpall. Thorsten Stjärnered visar i en instruktiv artikel, att folkbokföringen är kvar i församlingen. Pia Nykvist fornminnesinventerade i Brunflo och tar oss nu med på en forntida vandring till intressanta platser i församlingen. Olof Jönsson berättar om Palatset.

Brunflobygden 1992 har stor spännvidd och något av intresse för alla. Alla norrlandsartillerister har säkert en plats för Grytan i sitt hjärta med glada minnen och roliga historier från livet på Grytan. Vi gratulerar 100-åringen!

Pris 85:—